cena 9 din

DE

5. novembra 1981

Glasilo Zveze sindikatov Slovenije, glavni urednik: Dušan Gačnik, odgovorna urednica: Majda Žlender

DELAVSKA ENOTNOST

št. 44 — leto XXXX

Zapostavljamo najcenejši izvoz

So stvari, ki se močno razhajajo z našimi stabilizacijskimi prizadevanji. Mednje prav gotovo sodi odnos do pridobivanja hrane, to je odnos do našega kmetijstva sploh, in pa podcenjevanje turistične dejavnosti, saj je več kot očitno, da v tem primeru še kako zapostavljamo najcenejši in obenem najenostavnejši izvoz.

Prav pridelovanje hrane namreč močno spominja na turistično dejavnost. Obe dejavnosti imata veliko skupnega. Tako pri obdelovanju zemlje kot tudi pri izkoriščanju turističnih zmogljivosti in tega, kar nam je poklonila narava, smo premalo iznajdljivi, skorajda nerazumljivo neučinkoviti. Samo od enega ali drugega bi skorajda lahko dobro živeli, od obojega skupaj pa naravnost imenitno.

Pa vsega tega nikakor nočemo doumeti. Zatika se, ko je potrebno posejati tiste minimalne površine zemlje, da bi nam ne bilo potrebno toliko hrane uvažati, in zatika se vsako jesen, ko je potrebno še ta skromni pridelek spraviti pod streho. Kdo ve, koliko pridelkov bo letos spet ostalo pod snegom?

Podobno nam tudi ni kaj dosti mar turistov, ki za zdaj še vedno sami od sebe oblegajo naše morje. Ni nam do tega, da bi jim za skorajda življenjsko potrebno trdno valuto ponudili naš dinar (še tam, kjer stoje table z napisom menjalnica, je nemalokrat težko ali celo nemogoče priti do dinarja!) in iz leta v leto brezbrižno zapravljamo možnost, da bi tujim turistom kar na domačih tleh »izvozili« čimveč domačega blaga, čimveč tega, kar pridelamo in proizvedemo doma.

Tako smo letošnjo jesen, ko se oziramo okoli sebe, znova priče neobranim poljem. Znova je pred nami turistična bera, tako kot lani in še leta nazaj, ki močno zaostaja za našimi možnostmi. To je potrdil tudi tradicionalni zbor turističnih delavcev Slovenije, ki je bil te dni na Bledu.

Od turizma bomo letos iztržili približno toliko, kot smo pričakovali — blizu dve milijardi dolarjev, kar je v primerjavi z drugimi evropskimi deželami, predvsem pa pogoji, ki jih imamo za razvoj te gospodarske panoge, malo. Upoštevati namreč moramo, da zavzema turizem glede na čisti devizni učinek častno četrto mesto med devetindvajsetimi gospodarskimi panogami.

Skratka, glede na letošnji turistični izkupiček, ki je mimogrede povedano ostal v veliki meri v rokah zasebnikov, ter na naše možnosti na tem gospodarskem področju, nam pač ne preostane drugega, kot da odpravimo nekatere bistvene napake, o katerih se pogovarjamo, res samo pogovarjamo, že leta in leta.

Problemov v našem turizmu pa žal ni tako malo. Eden od poglavitnih je gotovo v hudi razdrobljenosti, katere posledica so neučinkovitost in za polnih dvajset do trideset odstotkov višji stroški. Več kot očitno tudi je, da brez dobrih in sposobnih delavcev naša turistična dejavnost nikoli ne bo niti približno zaživela tako, kot si želimo. Zato je skrajni čas, da nekaj ukrenemo tudi na področju nagrajevanja, saj so uspehi v turizmu in gostinstvu v zelo veliki meri odvisni od vloženega živega dela. In to naporno ter zahtevno delo, ki ne pozna prazników, nedelj, rednega delovnega časa in podobnih dobrin, ki so za mnoge delavce same po sebi umevne, moramo tudi primerno nagraditi. Ne gre namreč pozabiti, na kar mnogi že dalj časa opozarjajo, da so prav osebni dohodki delavcev v gostinstvu na repu lestvice.

Takih in podobnih vprašanj, ki siromašijo bero našega turističnega gospodarstva, je razumljivo, še precej. Vsekakor bi se kazalo z njimi nadvse resno spoprijeti. Še posebno, če nam je toliko do stabilizacije, izvoza in ugodnejše devizne bilance, kot pišemo in govorimo.

Andrej Ulaga

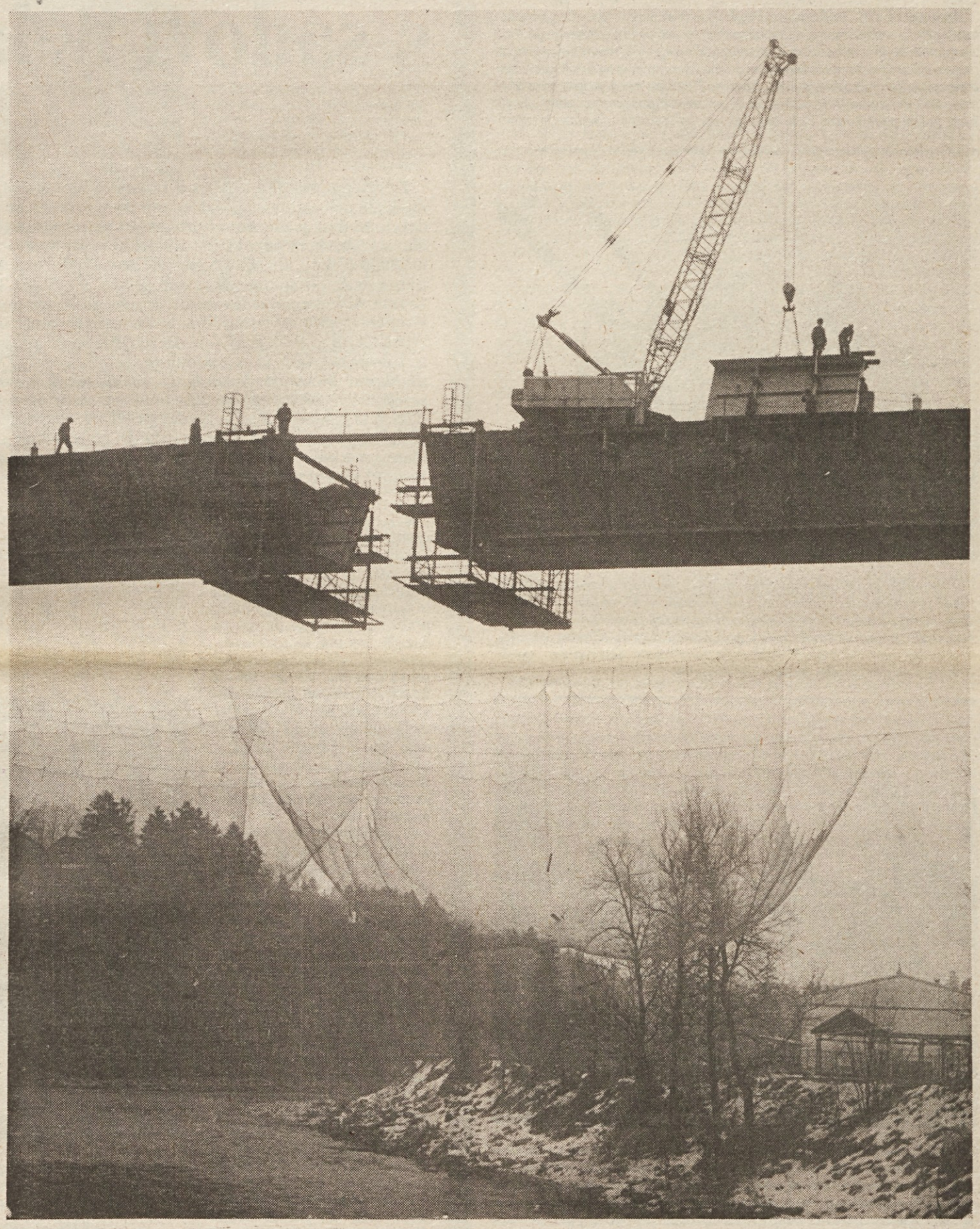

Miloš Jokič: Delavski most v Kranju (iz natečaja Naš delavnik)

Kaj o tem menite vi?

Vrsto let smo znali Jugoslovani iz svojih državnih praznikov napraviti prave male počitnice — no, včasih že niso bile več male. Praznične »mostove« smo raztegovali, da so se njihovi loki peli iz tedna v teden...

Seveda se zaradi teh prazničnih mostov nismo znašli v gospodarskih škripcih, ki nas zdaj stiskajo — pa vendar je takšna miselnost k njim brez dvoma pripomogla.

Ni šala, če gospodarski utrip zastane za teden dni. »Delavski razred gre v raj«, tovarne pa so stale, razen seveda tam, kjer bi zastoj vendarle povzročil preveliko škodo. O tistih drobnih škodicah nismo razmišljali, čeprav so se znale še kako nakopičiti. Ker se nam je pač normalno zdelo, da praznujemo »kot se spodobi«, smo novinarji iskali tiste redke poklice, ki jih narava dela sili k delu tudi med prazniki in o njih smo pisali kot o pravcatih herojih. Domislici »sedeča Jugoslavija« se je pridružila še »praznujoča Jugoslavija«...

Ni slučajno, da o tej naši folklorni značilnosti pišemo v preteklem času. Znašli smo se pač v položaju, ki nas sili razmišljati drugače. Ne sme več biti junak tisti, ki dela in vsi ostali naj bi bili normalni državljani. Skrajni čas je, da postane normalen oni, ki dela in da začne kazati s prstom na onega, ki ne dela.

Prelom v miselnosti torej — položaj, ki terja prelom pa kaj lahko imenujemo dobo treznenja. To je spet doba, ki ni normalna, vsakdanja, ki že po naravi stvari zahteva korenitejše posege. Trezni pač zlahka prehaja iz dneva v dan — kakorkoli opiti bo že moral seči po bolj učinkovitih sredstvih...

Tole razmišljanje je sprožil nedavni televizijski dnevnik, katerega del se je nagnil k letošnjemu dnevu republike. Tokrat je namreč 29. november nedelja in predpisi nam dopuščajo, da praznike razvlečemo tja do torka. To pomeni 4 dni in za marsikoga, ki se nujnosti treznenja še ne zaveda ali pa ga v to ne prisili delo, še peti dan — torej petek ali vsaj nekaj uric petka. Saj se še spomnimo: klepet o dopustniških načrtih, zadnji kozarček s sodelavci, morda nakupi...

Je pa še ena možnost! Letošnji dan republike bi morda lahko delovno proslavili kar v soboto in nedeljo — ne da bi mu kakorkoli okrnili njegov pomen, ne da bi zmanjšali spomin na slavne dni in ne da bi kaj manj razmišljali o pomenu, o vrednotah, ki jih je ta dan pred toliko leti prinesel vsem Jugoslovanom. V ponedeljek in torek pa bi praznovali tako, kot terja današnji čas in zavest, ki naj bi jo ta praznik gojil — z delom torej!

Kaj pa o tem menite vi, vodstvo in člani slovenskih sindikatov?

Uredništvo DE

Iz vsebine:

Ob javni razpravi o osnutku zakona o razširjeni reprodukciji in minulem delu in o njej

Zakon naj utrdi oblast delavcev pri gospodarjenju s sadovi dela
Stran 2—3

Samo še 13 tednov nam preostaja za priprave na proizvodno delo in delovno prakso učencev

Čas priganja — koledar odšteva
Stran 7

O inovacijski politiki ob primeru IMP

Zakaj je v »Trati« prišlo do zapleta
Stran 8

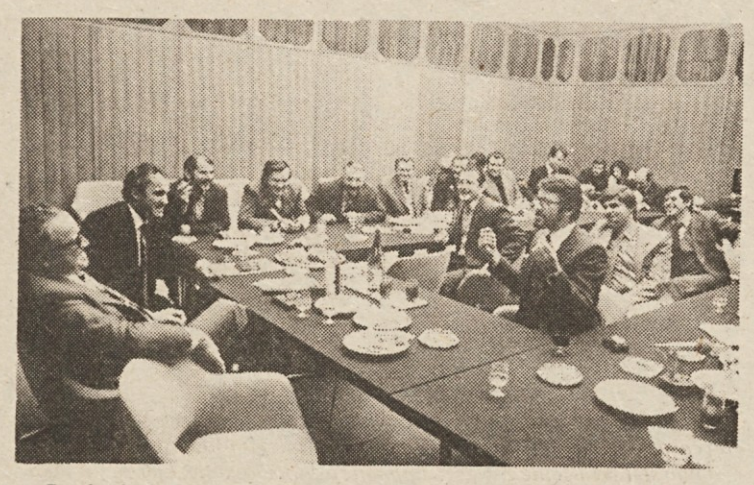

Predsednik CK ZKS France Popit je minuli teden sprejel slovenske kovinarje — tekmovalce, ki so na zveznem delovnem tekmovanju kovinarjev dosegli izredno dobre rezultate. V zelo sproščenem nekajurnem pogovoru so delavci kritično pripovedovali o svojih težavah, še posebej o zapostavljanju fizičnega dela. Tovariš Popit pa jim je pripovedoval o trenutnih gospodarskih razmerah in pri tem še posebej poudaril, da je prav boljše proizvodno delo tisto, ki nas bo izvleklo iz sedanjih težav.

Pripadniki artilerijsko-raketnih enot protiletalske obrambe naše armade praznujejo 10. novembra svoj praznik — 37-obletnico obstoja. Prav zadnja leta so napravili skokovit napredek in na raznih vajah dokazali, da že mojstrsko obvladajo tudi najsodobnejšo tehniko, tehniko, kjer se čas meri v enotah, ki so manjše od sekunde. S to svojo usposobljenostjo so zagotovilo za naše varno nebo.

Te dni je na povabilo Zveze sindikatov Slovenije obiskala našo republiko 4-članska sindikalna delegacija iz Železne županije na Madžarskem, ki jo vodi generalni sekretar sindikata Železne županije Lajoš Nagy. Po pogovoru z Vinkom Hafnerjem so obiskali tudi nekatere delovne organizacije na Gorenjskem. Največ so se pogovarjali o učinkovitosti samoupravljanja pri nas ter o izobraževanju sindikalnih delavcev.

Predsednik slovenskih sindikatov Vinko Hafner je minuli teden sprejel Edwina Rollanda, veleposlanika Velike Britanije v Jugoslaviji. Obisk je bil vljudnosten in delaven ter na željo angleškega veleposlanika.

Besedilo in slike: Andrej Agnič

Ob javni razpravi o osnutku zakona o razširjeni reprodukciji in minulem delu ter o njej

Zakon naj utrdi oblast delavcev pri gospodarjenju s sadovi dela

Devetemu osnutku zakona o razširjeni reprodukciji in minulem delu se sodeč po dosedanji javni razpravi ne piše dobro. Najbolj je »razburil« strokovne kroge, vendar ne toliko v združenem delu kakor drugje, ki sedaj na vso moč udrihajo čezenj, mu očitajo številne pomanjkljivosti in po njihovem že v osnovi zgrešene opredelitve. V te spore, ki so jim marsikje nasedli tudi v sredstvih javnega obveščanja, se v našem zapisu ne bomo vtikali. Pomanjkljivosti zakonskega teksta se zavedamo — nenazadnje je nanje opozorila tudi javna razprava, ki jo je minuli mesec organizirala Zveza sindikatov Slovenije. Udeleženci so takorekoč iz prakse spregovorili o določbah osnutka zakona o razširjeni reprodukciji in minulem delu — vendar pa drži, da tudi najboljši strokovnjaki ob svojih kritikah osnutka ne ponudijo argumentiranih rešitev za izboljšanje zakonskega teksta, kar za javno razpravo ni mogoče trditi.

V nasprotju z odklonilnimi stališči do osnutka zakona o razširjeni reprodukciji in minulem delu, ki daje vnemar vsa prizadevanja tvorcev osnutka in marsikje tudi že uveljavljene prakse in ravnanja na osnovi določb zakona o združenem delu, je dosedanja javna razprava potrdila, da je osnutek navkljub mnogim pomanjkljivostim korak naprej v dograjevanju določb zakona o združenem delu o skupnem ustvarjanju dohodka z združevanjem dela in sredstev na osnovah skupnega dohodka in določb o minulem delu.

S predlaganim osnutkom zakona želimo v naši družbi čvrsteje urediti temelje gospodarjenja s sredstvi za izboljšanje in razširjanje materialne osnove dela in pravice do dela osebnega dohodka na podlagi minulega dela, kajti zakon o združenem delu je načelno določil odnose na tem področju. Z njim naj bi urejali samo odnose pri gospodarjenju z investicijskimi sredstvi, ne pa tudi vseh drugih odnosov pri gospodarjenju s sredstvi družbene reprodukcije v celoti, saj druga posamezna področja urejajo drugi posebni zakoni. Temeljna in praktična ambicija zakona je da spodbudi racionalno porabo akumulacije, s katero gospodarijo temeljne organizacije združenega dela, da pospeši trajni proces povečevanja akumulacije v organizacijah združenega dela in s svojimi določbami uredi, da bodo delavci odločali o razporejanju teh sredstev kot dobri gospodarji, zato mora biti seveda oblikovan tako, da s spodbujanjem neposredne ekonomske zainteresiranosti delavcev vzpostavi odnose ekonomske odvisnosti med delom in odločitvami za čim bolj kakovostno in učinkovito naložbo bodisi v svoji organizaciji združenega dela, bodisi v drugi. V javni razpravi se je izoblikovalo stališče, da je zakon potrebno sprejeti, saj zagotavlja gospodarjenje s sredstvi za materialni razvoj združenega dela na družbenolastninskih osnovah. To pa zato, da bi bilo delavcem omogočeno čimbolj neposredno odločanje in uveljavljanje njihovih pravic in s tem prevzemanje odgovornosti za naložbe. Nedvomno nimajo prav kritiki osnutka, ki zanikajo prešibko »stimulativnost« delavcev za naložbe v razširjeno reprodukcijo, kajti zelo jasno je zapisano in opredeljeni so kriteriji, ki naj spodbujajo delavce k čimbolj racionalnim naložbam, kjer so upoštevana tako sredstva, ki jih delavci vlagajo v razširjeno reprodukcijo, kakor tudi rezultati teh vlaganj.

Nedorečenosti ne manjka

Osnutek zakona ima štiri poglavja, vendar sta bistveni tisti, kjer so zapisane določbe o gospodarjenju z investicijskimi sredstvi in določbe o pravici delavcev do dela osebnega dohodka na podlagi minulega dela. Morebiti je prav med tema dvema v zakonskem tekstu premalo vidna organska povezava odnosov. Skozi obe poglavji pa je moč le razbrati, da se delavci pri gospodarjenju z investicijskimi sredstvi v tozdu opredeljujejo za takšna investicijska vlaganja — znotraj svoje organizacije in zunaj nje —, ki zagotavljajo nenehno povečevanje dohodka na podlagi povečanja produktivnosti dela in izboljšanja ekonomičnosti poslovanja. Naprej pa, povezovanje in združevanje temeljnih organizacij, ugotavljajo rezultate gospodarjenja z investicijskimi sredstvi na podlagi povečanega dohodka ter s samoupravnim splošnim aktom (odvisno od povečanega dohodka), na podlagi gospodarjenja z investicijskimi sredstvi, urejajo svoje pravice do dela osebnega dohodka na podlagi minulega dela.

Seveda pa lahko zamerimo osnutku zakona, da pušča nekatere določbe povsem nedodelane, ne stori koraka naprej od zakona o združenem delu. To velja zlasti za pravico do vrnitve vrednosti združenih sredstev v znesku, revaloriziranem v skladu z zakonom o vračanju teh sredstev iz drugih sredstev, s katerimi samostojno razpolaga temeljna organizacija združenega dela, in kot da je v osnutku pozabljeno na skupno planiranje (v odnosih skupnega) gospodarjenja, še posebej pa tedaj, ko je eden izmed ciljev združevanja dela in sredstev tudi zagotavljanje nemotene preskrbe z energijo, s surovinami, reprodukcijskim materialom in podobno.

Zato dobi človek ob prebiranju členov, ki zadevajo ta splet vprašanj, občutek, da takih stvari ni mogoče uveljaviti v praksi. Zato v osnutku zakona manjka tudi tistih določb, ki bi urejale sodelovanje tozdov po preteku samoupravno dogovorjenega roka vračila sredstev in nadomestila zanje. Tudi o vplivu subjektov, ki združujejo sredstva za naložbo v gospodarjenju ni skorajda nič povedanega. Prav ob teh pomanjkljivostih največkrat zavre kri v tistih tozdih, ki združujejo svoja sredstva v druge. In nenazadnje, zaradi neurejenosti na tem področju v praksi skorajda po pravilu ni podaljševanja samoupravnih sporazumov in pogodb.

V dosedanji razpravi v organizacijah združenega dela se je tudi pokazalo, da zakon ne upošteva drugih sistemskih zakonov in da odločanje o naložbah ponekod pripelje do natančnih receptov ravnanja. Tako denimo osnutek v 20. členu določa, da o naložbi odločajo delavci z osebnim izjavljanjem, v 30. členu pa, da se delavci osebno izjavijo o sklenitvi samoupravnega sporazuma o združevanju dela in sredstev, medtem ko je v 18. členu določeno, da morajo delavci pri odločanju o investicijskem vlaganju izhajati iz temeljev plana in na tej osnovi sklenjenih samoupravnih sporazumov. V praksi bi to pomenilo, da bi se morali delavci v tozdu trikrat odločati z osebnim izjavljanjem, preden bi začeli posamezno investicijo uresničevati. Pri tem pa lahko razumemo določbo osnutka zakona tako, da gre za odločanje z referendumom, oziroma na zborih delavcev, ne pa za uresničevanje zakona o združenem delu, ki v 467. členu, določa pri dolgoročnejših vlaganjih za uresničevanje skupnih ciljev v skupnem delu in v skupnem doseganju dohodka, ob skupnem riziku, poprejšnjo obravnavo v tozdu na način, ki ga določa statut, da bi delavci povedali mnenje o naložbi.

Med največjimi napakami, ki jih lahko pripišemo tvorcem osnutka pa velja omeniti, da osnutek preširoko opredeljuje investicijska sredstva, kajti v eni izmed alinej pravi, da so to sredstva, ki jih delavci uporabljajo pri delu in poslovanju. Takšna definicija ni mogoča, ker zanemarja »investicijsko sposobnost« posameznega tozda. Sicer pa nam sedanja praksa investiranja dokazuje mnoge zablode na tem področju, ki se kažejo v prelivanju sredstev za obratne namene v investicije, kar zamegljuje pravice in obveznosti delavcev pri racionalnem gospodarjenju v tekočem poslovanju. Morda bi kazalo v zakonu to opredeliti vsaj tolikanj, da se splet teh

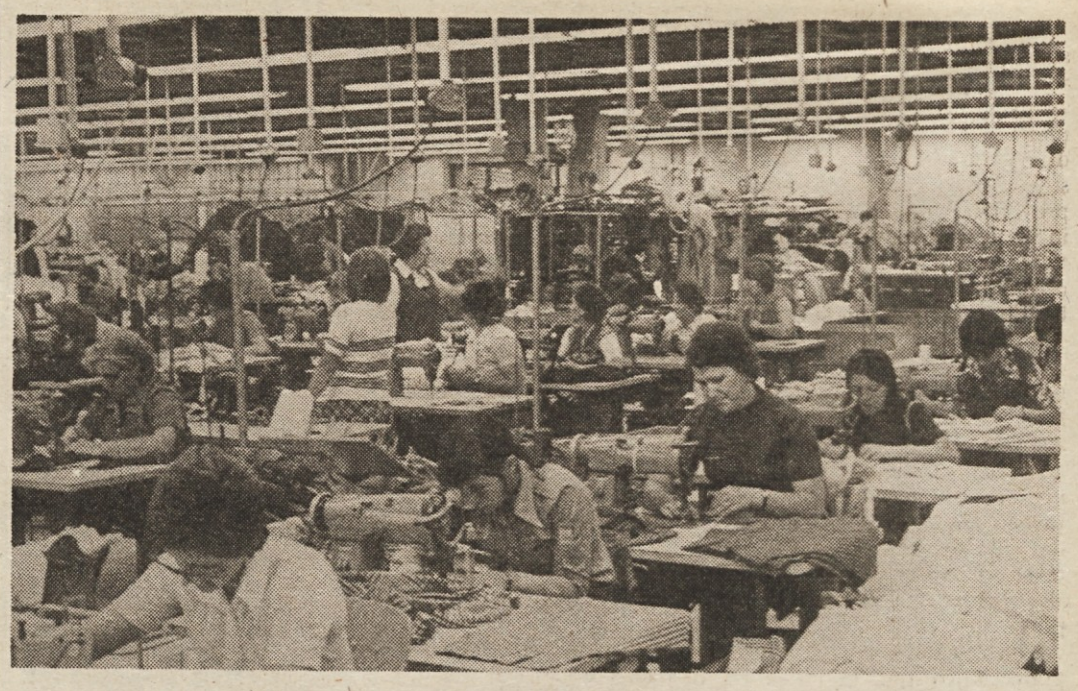

vprašanj ureja z družbenimi in samoupravnimi plani. Ni pa v zakonskem osnutku ponujenega odgovora o angažiranju sredstev združenih v banki, ki jih kot kredit pridobijo delavci v temeljni organizaciji.

Osnutku zakona lahko zamerimo, da preveč posega tudi na področje investicijske dokumentacije, kar je v naši republiki urejeno s posebnim zakonom, premalo je dorečen na področju naložb v infrastrukturne objekte, ozek pri oblikah angažiranja sredstev, ki so jih zbrali občani in še zlasti pri različnih možnostih nadomestil za združitev sredstev. Razprava je opozorila tudi na pomanjkljivosti opredeljevanja do skupnega gospodarjenja v odnosih svobodne menjave.

Delavec je nosilec vseh odločitev

Ni dvoma, da je v tem zakonskem osnutku v ospredju delavec in njegova temeljna organizacija združenega dela kot temeljna oblika upravljanja z družbeno lastnino ter izvor sistema socialističnega samoupravljanja, ki zajema vse ravni in vsa področja družbe. Obliki torej, da si delavci zagotavljajo obvladovanje procesov družbene reprodukcije in si utrjujejo spoznanje, da sta njihovo delo in življenje odvisna od tega, koliko se bo delavec uveljavil ne samo kot dober proizvajalec, ampak tudi kot dober gospodar pri upravljanju z družbenimi sredstvi na vseh ravneh združevanja in gospodarjenja z njimi. In če zakonski tekst odgovarja na mnoga doslej nedorečena vprašanja na področju razširjene reprodukcije in minulega dela — kljub pomanjkljivostim, ki jih je v prihodnjih fazah potrebno odpraviti — pa se zdi, da vendarle na eno izmed vprašanj ni odgovoril. Zakaj naj bi si delavec prizadeval za čimvečjo akumulacijo in za najbolj učinkovito naložbo? Kakšen rizik nosi, če ne bi ustvarjal akumulacije in se napačno odločal pri investicijah?... Družba bi intervenirala in če bi prišlo do stečaja tozda, bi izgubil delovno mesto. To bi bilo problematično le tedaj, če bi imeli veliko nezaposlenost.

Toda na navidez akademsko vprašanje, ki ga v zadnjem času tu in tam poudarjajo vplivni strokovnjaki, lahko enostavno odgovorimo, da na takih predpostavkah ne moremo graditi nobenega gospodarskega sistema in da velja, tako kot so rekli v Aeru, da sega odgovornost za učinke investicije tudi zunaj meja tozda. Sistem je potrebno dograditi do te mere, da so zanj odgovorni vsi dejavniki — zunanji in notranji — kjer imajo še posebne naloge družbenopolitične skupnosti.

Čeprav je težko ločiti razpravo o osnutku zakona na dva dela, na tistega, ki zadeva investiranje in tistega, ki opredeljuje minulo delo in prisvajanje osebnih dohodkov iz tega vira, pa so nam v Aeru in Novolesu največ govorili o pripombah na tiste člene, ki zadevajo minulo delo. Novoles je star znanec, kar zadeva reševanja vprašanje minulega dela v praksi, in ga v dobršni meri že uveljavlja. Kako soočajo svoje rešitve z določbami osnutka, kaj bi morali spremeniti in kaj predlagajo kot spremembo zakonskega teksta? Aero pa sodi med organizacije združenega dela, kjer naj bi preizkusili določbe zakona.

Aero: Kolikšen del mase OD iz minulega dela?

Delovna organizacija Aero iz Celja je na pobudo izvršnega sveta SRS poskusila, kako je moč določila zakona o razširjeni reprodukciji in minulem delu, kakršna zdaj vsebuje njegov osnutek, uporabiti v praksi. Najbolj podrobno so »obdelali« tista določila, ki se nanašajo na minulo delo. Čeprav delo še ni končano, so nam v Aeru, pogovarjali smo se s Sonjo Kraševec, vodjo plansko analitske službe Aera, postregli z dosedanjimi ugotovitvami in izkušnjami, kako bi se zakon obnesel v vsakdanji rabi.

Namen naloge je, preizkusiti delovanje zakona v praksi ter oblikovati nadomestne rešitve posameznih določil, ki ne bi ustrezala in opozoriti sestavljalce na morebitne napake.

V Aeru so zakon preizkusili na naložbi v tozd Kemija-Celje, ki že daje zelo dobre rezultate. K izdelavi modela ugotavljanja in delitve pravic iz minulega dela pa so morali pristopiti zelo poenostavljeno, predvsem zavoljo tega, ker informacijski sistem, ki ga imajo v Aeru (pa tudi v večini drugih delovnih organizacij nimajo boljšega, ker za sedanje potrebe pač v glavnem ustreza op. p.) nikakor ni dopuščal poglobljenega pristopa. Kot velika pomanjkljivost se je pokazal tudi sedanji sistem delitve po delu in rezultatih dela, ki to, kar piše v naslovu, še ni. Ne glede na vse slabosti pa v Aeru sodijo, da bi bil njihov model uporaben tudi za druge ozde, ki pa bi morali seveda upoštevati svojo specifiko pri vrednotenju posameznih kazalcev gospodarjenja z družbenimi sredstvi.

Poenostavljanje se je pokazalo že pri pristopu k realizaciji pravic delavcev na podlagi minulega dela. Zakon, kot nam je pripovedovala Sonja Kraševec, dopušča dve možnosti: ali ugotavljamo sredstva za OD na podlagi minulega dela na osnovi vseh sredstev za OD ali pa sredstva za OD iz minulega dela ugotavljamo ločeno od sredstev za OD iz živega dela. Druge možnosti zaradi pomanjkljivega informacijskega sistema in nedorečenega sistema delitve po delu in rezultatih (živega) dela niso mogli uporabiti, čeprav bi bila ustreznejša. Zakaj, je lepo razvidno tudi iz rezultatov, ki so jih dobili.

Potem ko so v Aeru analizirali poslovne rezultate tozda Kemija-Celje vse do leta 1978 in ugotavljali delež vsakega delavca, se je izkazalo, da bi lahko delež iz minulega dela v osebnih dohodkih dosegel in celo presegel 30 odstotkov »skupnega« osebnega dohodka. Tako so za tozd Kemija Celje izračunali, da bi se delež minulega dela gibal v letu 1979 v mejah 18 odstotkov, lani naj bi dosegel prek 26 odstotkov, plan za letos bi bil prek 27 %, vendar so ob polletju realizirali manj, kakor so načrtovali. Delavci v vsej delovni organizaciji, torej v drugih tozdih in skupnih službah, pa naj bi prejeli na račun minulega dela v letu 1979 nekaj manj kakor 13 odstotkov, lani prek 19 %, letošnji plan (21 %) pa so ob polletju (z 11,1 %) za malenkost presegli. V vsej kmetijski panogi pa naj bi se delež OD na račun minulega dela v letu 1979 gibal v mejah 11,30 %, letos pa naj bi dosegel 15, 30 %. Seveda delavci teh sredstev v takšni obliki ne bodo dobili, ker gre samo za teoretični izračun. Prav tako pa se jim OD ne bi povečali, četudi bi ta sistem že deloval: skupna masa sredstev za osebne dohodke v takšnem načinu izračuna seveda ostane vseskozi ista. V tem primeru se mora delež sredstev za OD iz živega dela nujno zmanjšati na račun deleža iz minulega dela... To seveda ne bi bilo prav, saj zdaj ne moremo nenadoma zanikati vrednosti meril, ki smo jih družbeno priznali za vrednotenje živega dela. Čeprav nemara tozd Kemija Celje ni najboljši primer za takšen preizkus, ker daje naložba vanj izjemno dobre rezultate — in bodo torej izračuni za druge naložbe pokazali mnogo manjši odstotek mase OD iz minulega dela — bo vendarle treba metodo, ki so jo preizkusili v Aeru, jemati skrajno previdno. Tako skeptično so jo tudi v Aeru, kajti omejevanje skupne mase sredstev za OD — iz živega in iz minulega dela — ne daje prave veljave delitvi po delu in rezultatih dela.

V Aeru so nas opozorili še na nekatere druge lastnosti osnutka zakona. Izdvajamo dve določbi: zakon terja, da je treba ločiti gospodarjenje z investicijskimi sredstvi od tekočega gospodarjenja. Tu se seveda odpira vprašanje vodenja evidence uspešnosti posameznih investicij, vprašanje, kaj je mala in kaj velika investicija. Takšen podroben informacijski sistem pa je kajpak v izvedbi vprašljiv, drag itd. Podrobneje bo treba dodelati tudi vpliv cen na dohodek, kajti tudi dobavitelji tu pristavljajo (pogosto odločilno) svoj piskrček.

Novoles: Teorija v luči že znanih rešitev

V Novolesu so izdelali sistem ugotavljanja pravic iz minulega dela in delitve sredstev za OD na podlagi minulega dela že pred štirimi leti. Kot pravijo sami, so ga izdelali strogo v duhu Kardeljeve misli o minulem delu, sprva, da bi preizkusili princip zamisli o minulem delu, potem pa so ga tudi uporabili kot sestavni sistem delitve sredstev za osebne dohodke. Delavci Novolesa bodo tako ob zaključnem računu poslovanja v letošnjem letu že četrtič dobili v kuverti kot enkraten, celoleten znesek svoj delež osebnega dohodka iz naslova minulega dela. Ta del osebnih dohodkov za zdaj ni visok: manjši je, so izračunali letos, kot bi bil del, ki bi ga delavci dobili na podlagi delovne dobe, kot dobivajo pravice iz minulega dela delavci v drugih kolektivih. Tako je zategadelj, ker so v Novolesu še previdni zaradi nepopolnosti njihovega sistema izračuna in delitve na podlagi pravic iz minulega dela. Nepopolnosti skušajo zmanjšati, vendar so zdaj trenutno ti napori zastali, ker čakajo, kaj jim bo prinesel zakon o razširjeni reprodukciji in minulem delu. Toda, kot pravijo na konferenci OOS Novolesa (pogovarjali smo se s predsednikom konference Marjanom Grabnarjem), kljub sorazmerno nizkemu deležu minulega dela v osebnih dohodkih (ta delež se sicer iz leta v leto dviga), dejstvo, da bodo dobili na osebne dohodke nekaj od drugih tozdov, priteguje pozornost delavcev h gospodarjenju ne le svojega, ampak tudi drugih temeljnih organizacij v Novolesu.

Žal nam prostor ne dopušča, da bi podrobneje predstavili Novolesov sistem ugotavljanja in delitve deleža iz minulega dela v osebnih dohodkih. Zato se bomo omejili na njihove poglede na vsebino osnutka zakona o razširjeni reprodukciji in minulem delu, o čemer smo se pogovarjali z Janezom Bajukom, članom poslovodnega kolegijskega organa Novolesa, zadolženega za organizacijska in sistemska vprašanja, ki je bil hkrati tudi eden od tvorcev Novolesovega sistema delitve po delu na podlagi živega in tudi minulega dela. Povejmo še to, da v Novolesu delavci o osnutku zakona še niso razpravljali, da so mnenja in pripombe sad analize osnutka v strokovnih krogih te delovne organizacije. V Novolesu sodijo, da je takšen zakon potreben in nujen. Ne strinjajo pa se s tistimi »poznavalci«, ki trdijo, da smo pri iskanju rešitev za uveljavljanje pravic iz minulega dela zašli v slepo ulico, iz katere še lep čas ne bomo našli poti in da je zategadelj bolje, da se začasno tem pravicam odrečemo. Če bi tako storili, menijo v Novolesu, bi se s tem odrekli delitvi po delu in rezultatih dela v celoti in bi naredili velikansko škodo prizadevanjem za stabilizacijo gospodarstva.

Seveda pa zakon, oziroma njegov osnutek, še ne dajeta tistega, kar bi delavci v združenem delu potrebovali. Predvsem je preveč nenatančen v izvedbeni fazi. Namesto da bi ponudil rešitve, jih išče na eni strani v zakonu o združenem delu, na drugi pa prepušča delavcem v združenem delu, da jih konkretizirajo. Ponuja tudi preveč različnih pristopov k razreševanju vprašanj gospodarjenja z družbenimi sredstvi in uveljavljanja pravic iz minulega dela. Nesprejemljivo je, da bi v eni delovni organizaciji delavci ugotavljali pravice iz minulega dela in jih realizirali skozi osebni dohodek na tak, drugje pa na drugačen način. Temeljne rešitve morajo biti enotne in prav bi bilo, če bi zakon podprli z družbenim dogovorom. Z družbenim dogovorom bi lahko razrešili tudi nekatera vprašanja, ki jih sicer drugače kakor s »konvencijo« ni mogoče razrešiti. Na primer:naložbe v infrastrukturo in druge dejavnosti, kjer se rezultat naložbe ne more direktno ugotavljati za vsakega vlagatelja sredstev, kjer gre navsezadnje za drugačno naravo investicijskih sredstev. Precej določb v osnutku je po prepričanju strokovnjakov iz Novolesa dvomljivih. Na primer: po njihovem prepričanju je proti načelu delitve po minulem delu, da se ta pravica realizira akontacijsko, ne pa enkrat letno, ko je v celoti znana uspešnost naložbe. Ni razrešeno niti področje družbenih dejavnosti.

Sporno je določilo o prenosu pravic iz minulega dela pri prehodu delavca iz ene organizacije združenega dela v drugo. Tega vprašanja zakon ne sme prepustiti v razreševanje posameznim ozdom, ampak ga je treba urejati na enovit način, menijo v Novolesu. V tej delovni organizaciji so imeli še precej pripomb na posamezne člene osnutka zakona, na primer: na zelo pomemben — 37. člen, za katerega menijo, da se kot izvedbeni člen ne bi smel sklicevati na sistemski zakon (zakon o združenem delu). Za delavce je pomembno, sodijo v Novolesu, da je v zakonu natančneje določena relacija med naložbo, rezultatom naložbe in osebnimi dohodki. Poleg tega zakon vse preveč socializira odnose pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi. Vsekakor pa so to slabosti, ki jih je moč preseči in zategadelj velja še okrepiti napore pri razreševanju teh zelo pomembnih vprašanj.

Marjan Horvat
Boris Rugelj
Sliki: Andrej Agnič

Prijeti za vsako delo!

Kaže, da so slabosti na področju zaposlovanja, ki smo jim priča že dalj časa, le izbile sodu dno. Lažni sociali je odzvonilo, bi lahko rekli po nedavni seji skupščine Zveze skupnosti za zaposlovanje, kjer so delegati med drugim razpravljali tudi o »osnutku samoupravnega sporazuma o enotnih kriterijih za ugotavljanje neupravičene odklonitve zaposlitve brezposelne osebe, ki prejema dajatev iz zavarovanja za primer brezposelnosti«. Razen tega pa je v tej zvezi tudi pomembna razprava o »pobudi za spremembe in dopolnitve zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti«.

Vsi vemo, kako težko je bilo doslej nekoga prepričati, da bi odšel na delo izven kraja svojega stalnega bivališča. Kot so povedali delegati na omenjeni seji, bi v posameznih skupnostih za zaposlovanje takšne prešteli lahko na prste. Kot je videti v omenjenih dokumentih, poslej s tem ne bi smelo biti več tako velikih preglavic. Po novem se bo namreč začasno nezaposleni moral sprijazniti s tem, da bo ostal brez denarne pomoči, če bo neupravičeno odklonil zaposlitev, ki mu jo bodo ponudili na skupnosti za zaposlovanje. Novo je namreč to, da se bo poslej štelo za neupravičeno odklonitev zaposlitve že zgolj dejstvo, da nezaposleni ni pripravljen prijeti za delo izven kraja stalnega bivališča. Za ustrezno se bo štela zaposlitev, ki ustreza delavčevi izobrazbi in ki je oddaljena do 40 kilometrov od kraja, kjer živi iskalec zaposlitve. Ob tem pa je treba pojasniti, da omenjeni osnutek samoupravnega sporazuma predvideva (v primeru preselitve seveda) zagotovitev osnovnih nastanitvenih pogojev, kot jih opredeljujejo občinski samoupravni sporazumi o minimalnih pogojih za življenjske in kulturne razmere pri zaposlovanju.

Druga pomembna novost na področju zaposlovanja pa naj bi bila v tem, da bo moral nezaposleni prijeti tudi za delo, ki ne ustreza ravno njegovi izobrazbi. Kot je zapisano v omenjenem dokumentu, naj bi iskalec zaposlitve takšno delo sprejel potem, ko mu v 6 mesecih na skupnosti za zaposlovanje ne bi uspeli najti delo, ki ustreza stopnji njegove šolske izobrazbe — oziroma z delom pridobljeni delovni zmožnosti. Pri tem pa delavcu, ki bi sprejel takšno zaposlitev, sporazum zagotavlja, da še naprej obdrži prednostno pravico pri zaposlitvi glede na njegove strokovne sposobnosti. Z drugimi besedami to pomeni, da bo delavec dobil ustrezno delo takoj, ko bo le-to na voljo, vendar (v tem je tudi novost) bo do tega časa delal, ne pa zgolj čakal, kot je bilo to doslej.

Podobno naj bi nezaposleni, ki so prijavljeni na skupnosti za zaposlovanje, poslej tudi sprejemali zaposlitve v izjemnih primerih (poplave, potresi, pozebe itd.).

Ob vsem tem, kar so spričo trenutnih gospodarskih razmer na Zvezi skupnosti za zaposlovanje dobro zastavili, pa smo se milo rečeno prav čudili nekaterim delegatom, ki teh novih predlogov niso podprli. Kajpak je jasno, da nekatera določila še niso dovolj jasno opredeljena, prav tako pa tudi, da to v nobenem primeru ne bi smelo biti ovira pri uveljavljanju pametnega izhodišča, da si vsak človek s svojim delom zagotavlja svojo socialno varnost. Na družbeno pomoč naj bi računal le v izjemnih okoliščinah, ki pa bi prav tako delno slonele na njegovem minulem delu, delno pa na solidarnosti in vzajemnosti. To pa morajo biti res izjemne okoliščine, ko nezaposlenemu dejansko ne bo moč najti dela.

Ivo Kuljaj

Oblike varčevanja

Ekonomski položaj, v katerem se je znašla Jugoslavija, odpira za prihodnje leto vrsto vprašanj o tem, kako premagovati posamične težave in prepreke, na katere bomo naleteli tako pri ustvarjanju kot pri razporejanju in delitvi narodnega dohodka. Eno od pomembnih področij, na katerem bomo v prihodnjem letu bili bitko za stabilizacijo, je tudi zmanjševanje splošne in skupne porabe. V prihodnjem letu bo razpoložljiv manjši del družbenega proizvoda kakor letos (namesto 90 odstotkov samo 87,2 odstotka). Zaradi tega je razumljivo, da bo treba znižati nekatere postavke v porabi ustvarjenih sredstev. Osnutek republiške resolucije o politiki uresničevanja srednjeročnega plana družbenoekonomskega razvoja za prihodnje leto že predvideva nekatera realna znižanja porabe. Splošna in skupna poraba naj bi se v prihodnjem letu precej zmanjšali in tako prevzeli, poleg osebne porabe, del bremena boja za stabilizacijo nase: rasli naj bi od 5 do 25 odstotkov počasneje kakor dohodek.

Tako zmanjšana rast sredstev za skupno in splošno porabo kaže, da bomo morali v prihodnjem letu zategniti pas celo pri porabi, kjer ga doslej nismo bili navajeni. Obenem pa odpira vrsto vprašanj, ali smo res lahko ob položaju, v kakršnem je gospodarstvo, še naprej tako širokogrudni pri dajanju nekaterih pravic, ki izvirajo iz dela, pa smo jih močno »socializirali« ali po domače povedano, razširili preko stvarnih zmožnosti. Obenem velja razmisliti tudi o nekaterih vidikih zaposlovanja, ki sicer ne sodi v »poglavje« o splošni in skupni porabi, lahko pa seveda vpliva tudi na porabo iz teh dveh virov. Menda smo Slovenci jugoslovanski rekorderji po številu pogodb o delu, hkrati pa se nam iz leta v leto slabša struktura tistih, ki iščejo redno delo. Med njimi je vse več strokovnih kadrov in vse več je mladih. Tistih delavcev torej, ki jih proizvodnja še kako potrebuje. V prihodnjem letu naj bi bilo v Sloveniji dela za okoli 18.000 novih delavcev, medtem ko naj bi jih šolanje končalo precej več. Zmanjševanje obsega pogodb pri delu bi najbrže kaj pomagalo pri zaposlovanju novih delavcev....

Prav tako pa bo treba, kot smo uvodoma zapisali, pregledati in ponovno ovrednotiti nekatere pravice, ki jih zdaj imamo za dokončne, nespremenljive in same po sebi razumljive. Gre za nekatere pravice iz socialnega in zdravstvenega varstva, katerih zmanjševanje ali celo ukinitev nikakor ne bi okrnilo osnovnih pravic delavcev in občanov. Na primer: od vseh nezgod, ki jih zdravstvene službe vodijo v rubriki »nezgode pri delu« in pri katerih imajo delavci pravico do 100 % nadomestila OD, se zgodita dve tretjini na poti na delo ali z dela, ne pa na delovnem mestu. Prihraniti pa se da seveda še na mnogih drugih področjih skupne in splošne porabe in prispevati k temeljnem cilju resolucije — manj porabiti in bolje obrniti vsak dinar.

Boris Rugelj

S seje sveta Zveze sindikatov Jugoslavije

Začele so se priprave na kongres

Na seji sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, ki je bila v začetku tega tedna v Beogradu, so sprejeli osnutek priprav na kongrese in konference po republikah in pokrajinah in na deveti kongres Zveze sindikatov Jugoslavije. To je v bistvu tudi uradni začetek priprav na ta pomembna srečanja. Kako bodo priprave potekale, je v uvodnem referatu pojasnil predsednik sveta ZSJ Rade Galeb in poudaril, da bodo splošne razmere, v katerih pripravljamo kongrese, opredeljevale njihovo vsebino. To praktično pomeni, da more sindikat spodbuditi široko in intenzivno politično akcijo vsega članstva za odločno spremembo razmer in odnosov v slehernem okolju in družbi kot celoti.

Kongresi in konference zveze sindikatov morajo biti odraz povezanosti pri uresničevanju določil ustave in zakona o združenem delu, sklepov tretjega kongresa samoupravljalcev in partijskih kongresov, toda z veliko več odločnosti. Kongresi morajo hkrati spodbuditi dograjevanje in temeljito spremembo vseh tistih delov sistema, ki niso v skladu z zakonom o združenem delu in družbenimi opredelitvami.

Seveda morajo sindikalni kongresi in konference odražati celotno štiriletno sindikalno delovanje in predkongresne priprave. Zato je treba predkongresno aktivnost naravnati k spreminjanju položaja, k boljšemu gospodarjenju in večji produktivnosti, da bi se izognili formalizmu in sprejemanju praznih stališč in splošnih sklepov.

Sindikat bo v predkongresni dejavnosti spodbudil svoje šestmilijonsko članstvo, da bi v šestdeset tisoč osnovnih organizacijah in petsto občinskih organizacijah zveze sindikatov vključili delavce tako, da bodo le-ti dali številne pobude za spremembo sedanjih razmer v gospodarjenju, za reševanje nakopičenih problemov, da bodo zahtevali večjo odgovornost posameznikov in organov za nastali položaj. Seveda bo zveza sindikatov vodila priprave na kongres čimbolj enotno, programsko akcijsko in jih bo uskladila tako, da bi te priprave tekle čimbolj smotrno.

Splošna tematska usmeritev priprav na kongres mora izhajati iz težkega gospodarskega položaja, težav v plačilnem prometu in tudi iz ohranitve življenjske ravni in realnih osebnih dohodkov delavcev. To je temeljno razredno vprašanje in življenjski interes delavskega razreda, zato bo sindikat zahteval tudi od drugih subjektov v družbi, da svojo dejavnost uskladijo s temi vprašanji.

Produktivnejše in učinkovitejše gospodarjenje in bolj ekonomično poslovanje so vprašanja obstoja, zato ne more biti več porabe brez realnega pokritja v novoustvarjeni vrednosti. Delavci morajo to vedeti. Veliko rezerv je v boljšem izkoriščanju zmogljivosti in delovnega časa, v večji odgovornosti za uresničevanje dogovorjenega. Odnos do dela moramo korenito spremeniti, površnosti, neodgovornosti in nedela ne smemo več dopuščati.

V predkongresnih razpravah moramo nameniti posebno pozornost tudi organizaciji dela, nagrajevanju po delu in boljšemu vrednotenju strokovnjakov in kreativnih kadrov. Sindikat ne sme sprejeti tez, da so osebni dohodki temeljni vzrok inflacije, saj realno padajo. Zato pa morajo ostro postaviti vprašanje v zvezi z drugimi oblikami osebne porabe. Za zvezo sindikatov je zlasti pomembno, da definira socialno politiko in politiko življenjskega standarda ter da obrzda rast cen in življenjskih stroškov. To so v glavnem temeljna vprašanja, ki bodo prevladovala v predkongresnih razpravah in na katera morajo delavci v lastnem okolju tudi najti prave odgovore in rešitve za probleme. Kongresi sindikatov morajo tokrat biti bolj kot kdajkoli prej kongresi akcije in kongresi pravih rešitev, brez blišča in formalizma, to pa pomeni tudi s čimmanj stroški.

Zorica Bosnić-Vujadinović

Sekretarji republiških odborov sindikatov dejavnosti med posvetom

Kličemo Ljubljano, 557 021

Na zvezi je Humbert Lovša, predsednik koordinacijskega odbora sindikata v sozdu Integral

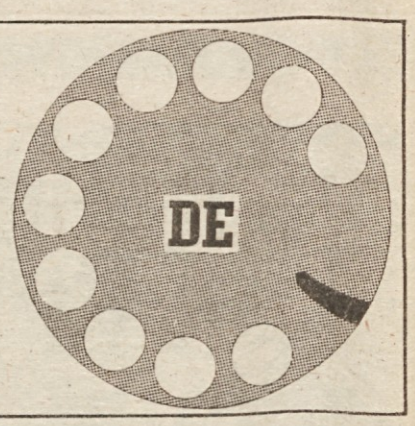

— Integral je nastal s povezovanjem prevozniške, industrijske in turistične dejavnosti. V grobem je organiziranost — poslovna in samoupravna — že začrtana, vendar pa še ni povsem zaključena, saj je to sestavljena organizacija odprtega tipa.

»Prav imate. Prav sedaj samoupravni organi razpravljajo o vključitvi Vektorja v sestavljeno organizacijo...

— Misli niste dokončali, kot da nočete povedati vsega?

»Ob naši akciji se je v zadnjem času pojavila tudi vzporedna, v okviru poslovne skupnosti Avtoprevozništvo, kar spet razbija naše moči in prizadevanja. Kar preveč je takšnih »udarcev mimo«, ko bi morali vsi poskrbeti za učinkovito organiziranost dela, za izkoristek vseh notranjih rezerv v gospodarjenju.«

— V Sloveniji se avtobusni prevozniki ne morejo dogovoriti za uskladitev voznih redov. Pred kratkim ste na vaši problemski konferenci ugotavljali, da je na cestah zato 300 avtobusov preveč, zato ker ni enotnega dogovora, mora v avtobusnih podjetjih biti kar 200 uradnikov več, kot bi jih lahko bilo, ti delavci pa stanejo družbo okrog 30 milijonov dinarjev.

»Ti podatki držijo. Na problemski konferenci smo le ponovili številke in spet ugotovili, da kljub temu, da smo že sprejeli dogovor o uskladitvi voznih redov, dlje od tega ne pridemo. To je potrdil tudi predsednik republiškega komiteja za promet in zveze.«

— Ali je dovolj le ugotavljati?

»Mi odpravljamo te pomanjkljivosti na naših progah z novo organiziranostjo. Zdi pa se mi, da brez odločnejše akcije za ureditev razmer in verjetno tudi brez zunanje intervencije ne bo šlo. Srečujemo se z ozkimi, podjetniškimi interesi, tudi posamezne družbenopolitične skupnosti dostikrat nočejo pogledati prek svojega plota. Vidite, niti v Sloveniji se ne moremo dogovoriti, kaj šele v okviru Jugoslavije.«

— Toda nekdo bi moral za to odgovarjati?

»Najprej tisti, ki so odgovorni za uresničevanje poslovne politike in dogovora o uskladitvi voznih redov. V sindikatu pa kaj več kot zahtevati ne moremo.«

— Očitno gre za neodgovornost, da ne rečemo za malomarno upravljanje z družbenimi sredstvi. Saj vendar poznamo zdravila za to!

»Toda vsi delovni kolektivi, ki se ukvarjajo s prevozom potnikov, so tako ali drugače odvisni drug od drugega, po mnogih poteh so povezani. Zdi pa se tudi, da imajo še rezerve, da si lahko privoščimo takšno poslovanje. Ekonomska nuja, kot vse kaže, nas še ni prisilila povsod, da bi nesmisel odpravili.«

Ne dvomimo v številke, ki so bile povedane na problemski konferenci in pričakujemo, da bodo odgovorne republiške inštitucije in organi storili to, kar so dolžni. Včasih je tudi zunanja intervencija — pa naj bo še tako nepopularna — potrebna in koristna. Žal!

Marjan Horvat

RO sindikata delavcev papirne, grafične, založniške in časopisno informativne dejavnosti

Stroji ne smejo obstati – tudi na račun izvoza ne

Na zadnji seji republiškega odbora sindikata delavcev papirne, grafične, založniške in časopisno-informativne dejavnosti Slovenije, ki je bila minuli teden, so člani odbora največ pozornosti posvetili ekonomskim odnosom s tujino.

Že v uvodu seje je član predsedstva Gospodarske zbornice Slovenije Slavko Beznik podrobno pojasnil naš izredno težak gospodarski položaj. Ko je govoril o odnosih naše papirne in grafične industrije s tujino, je še posebej opozoril, da bomo morali sami reševati probleme uvoza repromateriala. Predvsem tako, da bomo v naslednjem letu povečali izvoz blaga na konvertibilno področje. Uvoz bo mogoč le za tiste dejavnosti, ki bodo izvažale. Dosedanja praksa reševanja problemov z emisijo denarja in zunanjimi krediti bo odslej odpadla. Organizacije združenega dela bodo morale z dobro usklajenimi plani prevzeti svoj delež odgovornosti za uresničevanje obveznosti v ekonomskih odnosih s tujino. To pa bomo dosegli, kot je dejal Slavko Beznik, le z dvigom produktivnosti, zmanjševanjem stroškov ter s trdnejšim povezovanjem na dohodkovnih osnovah v tako imenovani reproceloti. Še posebej je poudaril pomembnost usmeritve povečanja izvoza končnih izdelkov in ne, kot se pogosto dogaja, da izvažamo surovine oziroma polizdelke.

V razpravi so potem člani republiškega odbora na posameznih primerih osvetljevali nekatere nesmisle izvoza za vsako ceno. Dogaja se namreč, da izvažamo les, celulozo in papir in to globoko pod svetovno ceno. In to samo zato, da bi si posamezne delovne organizacije zagotovile devize za uvoz opreme in repromateriala. Na drugi strani pa morajo druge delovne organizacije zaradi tako pretrgane reproverige uvažati les, celulozo in papir, največkrat po zelo visokih cenah, da bi lahko izpolnili svoje pogodbene obveznosti do izvoza. Zaradi takih nesmislov pa marsikje stojijo stroji. Da o zmanjšanju prihodka in dohodka niti ne govorimo.

Člani republiškega odbora so zahtevali in to je bil tudi eden od sklepov, da dobijo informacijo, ali pri siseotu obstaja analiza, iz katere bi bilo razvidno, kateri so tisti izdelki papirne in grafične industrije, ki se jih splača izvažati in ki v izvozu dajejo največji ekonomski učinek, ne da bi pri tem trgali reproverigo. Zahtevali so tudi pojasnilo, kakšne so devizne posledice zaradi neusklajenega uvoza in izvoza in kdo je odgovoren za tako stanje v republiki. Predlagali so, naj bi se najodgovornejši v panogi sestali in skupaj z republiškim odborom razrešili anomalije ekonomskih odnosov s tujino.

Z delovnega posveta sekretarjev RO sindikatov dejavnosti

Odgovornost za cene

V prejšnjem mandatnem obdobju se je na sejah RS ZSS skoraj vedno oglasil tudi delegat iz Kopra z zelo konkretnimi stališči do posameznih pojavov in s prav takšnimi vprašanji. Nekoč so ga delavci zjutraj, preden je odšel na sejo v Ljubljano, ustavili in mu povedali nekaj kritičnih na račun podražitev. Če se ne motimo, je šlo za podražitev olja, to zdaj niti ni tako pomembno. Koprčan je na seji vprašal:

»Tovariš predsednik, kaj je sindikat ukrenil in tudi vi osebno, da do takšnega zvišanja ne bi prišlo?«

»Tudi jaz sem za podražitev zvedel iz dnevnega časopisja,« mu je odgovoril predsednik.

Na ta dialog smo se spomnili ob ponedeljkovi delovni seji sekretarjev republiških odborov sindikatov dejavnosti, kjer so med drugim razpravljali o vlogi in nalogah teh organov pri usklajevanju cen v naši republiki. Od takrat pa do danes se je marsikaj spremenilo, kajti uresničevanje zakona o združenem delu je bilo v plenicah, zakona o družbenem planiranju in zakona o cenah še nismo imeli. Formalno pravno ima zdaj sindikat veliko pomembnejšo vlogo pri oblikovanju politike cen na vseh ravneh, njegov glas v republiški skupnosti za cene — vsaj pri nekaterih temeljnih vprašanjih — pa bi moral biti še močnejši. Kajpak pa je uresničevanje začrtane politike cen in zakona o cenah dokaj komplicirana in pogosto tudi, gledano iz zornega kota denimo delovnega kolektiva, kratkoročno »neuresničljiva« politika. Pri predlogih za povišanje cen svojim izdelkom so sindikalne organizacije pogosto tiho, včasih pa celo nasedejo demagoškim utemeljitvam predlagalcev, da če ne bodo zvišali cen, ne bo višjih osebnih dohodkov, ne bo bogatejših skladov, skratka revnejši bodo. Takšno ravnanje in odobravanje predlogov za povišanje cen je kajpak zelo dvorezen meč in voda na mlin inflaciji, ki bi jo skupaj z drugimi družbenimi dejavniki morale tudi sindikalne organizacije v kali zatreti. Orožje in orodje zoper takšno ravnanje imajo v zakonu o cenah in v številnih drugih dokumentih, ki jih je ZSS sprejela za to področje samoupravnega odločanja.

Bržkone pa bosta takšna doslej »neuresničljiva« politika in odnos do »lastnih cen« zares uresničljiva tedaj, ko bodo sindikalne organizacije v svojih delovnih okoljih ustvarile ustrezno družbenopolitično vzdušje zoper neupravičeno dvigovanje cen, ko se bomo zavedli, da z neutemeljenim dvigovanjem cen režemo sami sebi že tako in tako trhlo vejo gospodarjenja, ko bo stabilizacijsko ravnanje prevevalo vsako odločitev o dvigu cen. Kaj pa je to objektivna cena, ki je sprejemljiva v sedanjem času, bo bržkone prvo vprašanje. V zakonu imamo dokaj natančno določene kriterije, ki pa jih ne uresničujemo zategadelj, ker v svojih organizacijah združenega dela nismo oblikovali osnov in meril za takšne odločitve. Če bi to upoštevali, potlej bi med njimi zagotovo našli več razlogov proti pretiranemu zahtevku po zvišanju cen, potem bi ob našem zahtevku upoštevali kakovostne dejavnike gospodarjenja, produktivnost, ponudbo in povpraševanje in tudi gibanja na svetovnem trgu. Tega pa pogosto nočemo videti, saj z bojem za višjo ceno želimo nadomestiti slabo produktivnost, nizko tehnološko organiziranost... In kaj se zgodi potlej? Odgovorni organi na takšne zahteve ne morejo pristati, povišanje cene ne dobi zelene luči in nemalokrat se dogaja, da pod »novim« izdelkom prodajamo starega. Tudi tržne inšpekcije včasih preprečijo naše namere in kot ogenj v strehi završe glasovi zoper administriranje s cenami. Zanimivo pa je, da se s takšnimi težavami ne ubadajo tolikanj v tekstilni in obutveni industriji, kjer imajo tržne zakonitosti večjo veljavo, gibanje cen pa je v resolucijskih okvirih.

Seveda je to le ena raven odločanja o cenah. Nanjo pa morajo biti slej kot prej pozorni zlasti v republiških odborih sindikatov, črpati informacije iz temeljnih organizacij združenega dela o »za« in »proti« razlogih za povišanje cene izdelkov, upoštevati ob tem tudi posledice odločitve za druge panoge in končno seznaniti s stališčem delegata RS ZSS pri odločanju v skupnosti za cene. Pri tem pa prav gotovo ni v domeni sindikata licitacija o takšni ali drugačni ceni, temveč vztrajanje pri dogovorjeni politiki cen, spoštovanju zakonov in stališč na področju cen, kjer ima pomembno mesto tudi zaščita življenjske ravni delavcev.

Vrzeli pri uresničevanju politike cen so potemtakem tudi še v sindikatu. Toda sedaj je sindikat soodgovoren za to politiko in takšen dialog, kot smo ga omenili v začetku našega zapisa, tokrat bržkone ni več mogoč. Le z večjo samokritičnostjo v temeljnih organizacijah združenega dela o predlogih za povišanje cen, s kompleksno analizo potreb in posledic naše odločitve, bomo lahko odpravljali vrzeli pri uresničevanju politike cen — z boljšim delom in gospodarjenjem seveda — ter odpravili pravi nesmisel, da lahko kalkulant s svojim delom »nadomesti« sto ali več delavcev.

Marjan Horvat

Ob izgubah v elektrogospodarstvu

Na tehtnici je predpis močnejši od besede

Minuli teden so na seji izvršnega odbora RO sindikata delavcev energetike Slovenije obravnavali prve ocene devetmesečnega gospodarjenja v elektrogospodarstvu. Po finančnih učinkih je to obdobje najbolj šibko, saj le v eni tretjini poslujejo na osnovi dražje tarife. Tako so dosegli 68 odstotkov načrtovanega letnega prihodka oziroma dobrih 8 milijard dinarjev. V osnovni dejavnosti se je v tem času nabralo za 560 milijonov dinarjev izgub, kar je nekaj manj, kot so pričakovali. Pomagalo je uspešno poslovanje stranskih dejavnosti in pa krčenje stroškov.

Treba pa je reči, da bo poslovanje devetih mesecev večina organizacij združenega dela sklenila z motnjami, brez skladov in s prav pičlim čistim dohodkom.

Skrbi jih tudi, kako bo z osebnimi dohodki izgubarjev. Med njimi prednjačijo Zasavski premogovniki Trbovlje z 220 milijoni, Termoelektrarna Trbovlje s približno 60 milijoni dinarjev izgube, nekaj pa je imajo tudi tri temeljne organizacije Elektro Maribor, po dve v Elektro Celje in Elektro Gorenjska, ena pa v Elektro Ljubljana. Le v Mariboru so že zagotovili, da bodo izgubo lahko pokrili v okviru delovne organizacije.

Vlogo, naj bodo ti izgubarji oproščeni sankcij pri osebnih dohodkih, so na odboru za družbeno usmerjanje dohodka zavrnili, saj je niso mogli obravnavati na osnovi skupnih napovedi. Vsaka temeljna organizacija bo zatorej morala vložiti svojo zahtevo po oprostitvi sankcij, seveda podkrepljeno z vzroki za izgubo. Republiški odbor jih je opozoril, naj to store pravočasno, tako da bodo lahko odgovor dobili že pred izplačili osebnih dohodkov za oktober in bi tako ne prišlo do posledic.

O vzrokih za izgube v Zasavju smo že pisali — remonti v termoelektrarni, v rudnikih pa vdori vode, blata in ozka grla v transportu. Tako je prišlo v devetih mesecih do izpada proizvodnje 6915 ton premoga. Kljub temu pa so pojasnili, da gre na ta rovaš le dvaindvajseti del izgube, katere levji delež je povzročilo zamujeno določanje prej dogovorjene višje cene premoga.

Položaj v Zasavju je vse prej kot rožnat. Izguba kljub velikim delovnim naporom, nezadovoljstvo s politiko cen, velika fluktuacija, zalita kotredeška jama, kjer voda in blato spodkopavata še tako velike napore, nadure in delo ob sobotah ob pičlih osebnih dohodkih... Slišali smo, da kvalificirani kopač zasluži ob 42-urnem delovnem tednu le nekaj več kot 14 tisočakov mesečno z vsemi dodatki vred, ob 48-urnem tedniku pa z dodatki 17.000 dinarjev. Poleg vsega jih pesti šibek družbeni standard, ko zaradi pomanjkanja sredstev stoje že zastavljene naložbe vanj, ko v usmerjenem izobraževanju vabijo mlade v rudarski poklic, pa jim ne morejo zagotoviti minimalnih standardov bivanja...

Ob vsem tem so se močno razhudili nad področno službo družbenega knjigovodstva. Kljub vsem dogovorom na vseh mogočih republiških ravneh, da so v posebnem položaju in jim ni treba iti v sanacijski postopek, jih ta služba lepo prijavlja sodniku za prekrške, ta vse vodilne delavce mirno kaznuje, zdaj je prišlo že do prijave tožilstvu... Kljub dogovorom se torej vsi slepo drže črke zakona in jih preganjajo, kot naj bi po zakonu pač preganjali izgubarje.

»Potolažil« jih je delegat iz Solkana, kjer so se izognili stroškom 200 milijonov dinarjev, s katerimi bi morali konzervirati ustavljeno naložbo. Menili so, da je bolj gospodarno delati le še toliko, da bi se konzervaciji izognili — in prav tako dočakali prijavo tožilstvu.

Takole lahko povzamemo razpravo — sindikat se je vseh teh vprašanj loteval na moč odgovorno, dajal pobude, s katerimi so se strinjali vsi pristojni republiški organi — zatorej takšno ravnanje, pa čeprav je v skladu s predpisi, lahko omaje zaupanje v besedo in pomen sindikatov. Vsi dogovori, da v posameznih primerih predpisov ne bi kazalo upoštevati, so bili sad skrbnega tehtanja in odgovornih odločitev — res pa je, da so dogovori te vrste gašenje požarov in se bo težav kazalo lotevati v kali. Potem se dogovori ne bodo več spotikali ob predpise.

Ciril Brajer

Delavci v slovenskem gospodarstvu 81'

Delavci o inovacijah

Že v preteklem srednjeročnem obdobju, še bolj pa v pripravi dokumentov za tekoče plansko obdobje, smo bili priče posebni pozornosti in naporom za razvijanje sposobnosti slovenskega gospodarstva za hiter razvoj novih lastnih produktov in tehnologij ter za selektivno upoštevanje in obvladovanje ustreznih tujih tehnologij.

Ob uresničevanju tako zastavljenih razvojnih ciljev in ustreznih družbenih akcij se postavlja vprašanje, ali smo kot družba dovolj inovacijsko usmerjeni in usposobljeni za to, in kako bomo realizirali tako zastavljene srednjeročne in dolgoročne cilje.

Pri uresničevanju zastavljenih ciljev se bomo na področju raziskovalno-razvojnega ter inovativnega dela soočali z nujnostjo oblikovanja naslednjih pogojev:

a) kako hitro in učinkovito bomo povezali raziskovalno-razvojno in inovativno delo ter ustrezna področja materialne proizvodnje za skupno oblikovanje programov, razvoj novih in izboljšanje starih tehnologij ter ustrezno organizacijo dela;

b) kako učinkovito bomo znali organizirati prenos obstoječih znanj v proizvodnjo;

c) kako hitro se bodo ozdi usposabljali za učinkovito uvajanje tehnoloških, organizacijskih in drugih inovacij.

Vendar pa za doseganje zastavljenih razvojnih ciljev ter ustreznih družbenih akcij ni dovolj le formalno strinjanje s sprejetimi razvojnimi usmeritvami, temveč so potrebna tudi ustrezna znanja in veščine delavcev, ki naj bi družbeno opredeljene in podprte akcije realizirali. Zato tudi ni nepomemben odnos teh delavcev oz. izvajalcev akcij do inovativnih dosežkov delavcev v ozdih.

Čeprav je odnos delavcev do inovativnih dosežkov v ozdih (ter v celotni družbi) zelo kompleksen problem, ki ga ne moremo skrčiti le na nekaj dimenzij, se bom v nadaljevanju prispevka osredotočila le na dve:

a) na mnenje delavcev o tem, kakšen odnos imajo vodilni delavci v ozdih do inovativnih prispevkov (izumov, tehničnih izboljšav in racionalizacij);

b) kako bi morali po mnenju anketiranih delavcev nagrajevati inovativne prispevke.

Po mnenju več kot polovice anketiranih delavcev vodilni delavci v ozdih načelno podpirajo (40,6 %) ali celo zelo spodbujajo (16,9) izume, tehnične izboljšave in racionalizacije. Prav tako smo dobili visok delež pozitivnih odgovorov na vprašanje, kako bi morali po mnenju delavcev v ozdih nagrajevati inovativne prispevke:

— z materialno nagrado se strinja 8,6 % delavcev;

— z moralno nagrado se strinja 9,6 % delavcev;

— z materialno in moralno nagrado se strinja 60,3 % delavcev.

Glede na dobljene podatke lahko sklepamo, da imajo delavci v ozdih zelo pozitiven odnos do inovativnega dela. Vendar ne smemo pozabiti, da smo spraševali po dojemanju odnosa do inovacij, ki ga imajo drugi delavci (vodilni delavci) ter o načelnem odnosu anketiranih delavcev do rezultatov inovativnega dela (inovacij). Prav tako ne smemo pozabiti, da v prispevku ne obravnavam podatkov o tem, kako na prikazani odnos delavcev do inovacij vpliva informiranost in konkretne izkušnje delavcev ne le z inovativnim delom v ozdih, temveč s celotno problematiko v organizacijah združenega dela, saj je inovativno delo sestavni del te celote.

Tako ugodni rezultati nas ne smejo zavajati, saj menim, da pozitivni odnos do rezultatov inovativnega dela ne pomeni nujno tudi enako pozitivnega odnosa do konkretnih rezultatov tega dela in nudenja podpore pri njihovi realizaciji oz. uvajanja inovacij v proizvodni proces ali v organizacijo dela v ozdih.

Vsekakor pa menim, da je treba pri organizaciji in stimulaciji tako raziskovalno-razvojnega kot inovativnega dela izhajati iz načelno pozitivnega odnosa delavcev do rezultatov raziskovalnih in inovativnih naporov ter na njem graditi takšno vzdušje v ozdih, ki bo podpiralo in spodbujalo kreativnost vseh delavcev ter materializacijo rezultatov te kreativnosti v delovnih procesih in postopkih v organizacijah združenega dela.

Mojca Pešec

Poenotenje pravnih služb pri zastopanju delavcev

Razvejana pravna pomoč delavcem

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije je pred približno dvajsetimi leti organiziral posebno službo, ki naj bi z nasveti in konkretnimi pravnimi dejanji pomagala hitreje in lažje reševati spore, ki so nastajali med delavci v organizacijah združenega dela. Ustanovitev take službe pravne pomoči je bila več kot potrebna, saj takrat, pred leti, v združenem delu ni bilo dovolj ustreznih kadrov niti služb, ki bi delavcem pomagale reševati sporna razmerja ali jim vsaj svetovale. Z leti je interes delavcev za tako obliko pravne pomoči izredno narasel, zato so nekateri občinski sveti zveze sindikatov začeli organizirati lastne službe pravne pomoči. Tako je imelo konec lanskega leta organizirano pravno pomoč že triinštirideset občinskih svetov zveze sindikatov. Organiziranost je različna: od samostojnih služb pravne pomoči ali skupnih služb pravne pomoči za več občinskih svetov do pravne pomoči, ki jo nudijo samostojni odvetniki.

Preobrazba pravosodnega sistema oziroma njegovo podružbljanje in vedno večji interes delavcev, da bi spore reševali v okolju, kjer nastajajo, nalagata sindikatu pomembno vlogo pri zagotavljanju pravne pomoči delavcem in s tem posebno odgovornost.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je konec maja letos obravnavalo razmere na tem področju oziroma službe pravne pomoči in sklenilo, naj o predlaganih stališčih in sploh o tem razpravljajo tudi predsedstva občinskih in medobčinskih svetov zveze sindikatov in seveda povedo svoja mnenja ter dopolnijo stališča.

V razpravah, ki so bile poleti, so se oblikovale enotne ugotovitve, da službe pravne pomoči dobivajo vedno večjo veljavo med delavci in da je zato treba dograjevati njihovo organizacijo, pristojnost in kadrovsko sestavo. Izkušnje pa so tudi pokazale, naj bodo službe pravne pomoči organizirane pri občinskih svetih zveze sindikatov, saj je taka služba na ravni regije krajevno že preveč odmaknjena od dogajanj in potreb delavcev v združenem delu.

Bistvenih oziroma vsebinskih pripomb na predlagana stališča ni bilo, zato jih je predsedstvo republiškega sveta ZSS na nedavni seji sprejelo takšna, kot so bila predlagana.

Boljše in hitro reševanje sporov

Da bi bolje uresničevale zakonske naloge na področju varstva pravic delavcev, morajo osnovne organizacije zveze sindikatov sprejeti pravila, v katerih bodo opredelile lastno aktivnost v disciplinskih postopkih, zlasti pa zastopanje delavcev pred disciplinsko komisijo, predlaganju mnenj, sodelovanju v postopkih za varstvo pravic delavcev pred pristojnimi organi ter seveda predvideti tudi okoliščine, ko začne postopek za varstvo pravic v primerih, ko gre za kršitev samoupravnih pravic delavcev nasploh. V vsakem primeru pa si morajo osnovne organizacije prizadevati in vztrajati, da bo čimveč sporov med delavci rešenih v okolju, kjer nastajajo — torej v tozdu.

Stališča, ki jih izvršni odbor osnovne organizacije sprejme v neki sporni zadevi, bodo morala temeljiti na varovanju samoupravnih pravic delavcev in pravilnosti postopka. Kajpak sprejeta stališča ne morejo biti le nekakšna subjektivna mnenja, pač pa morajo nastajati na podlagi mnenj pravnih služb, organiziranih pri občinskih svetih zveze sindikatov.

Zapisali smo, da ima organizirano pravno pomoč delavcem že triinštirideset občinskih svetov zveze sindikatov. Kjer je še nimajo, naj bi jo ustanovili na podlagi ugotovljenih potreb oziroma poiskali najustreznejšo obliko nudenja pravne pomoči delavcem. Kjer bodo ugotovili, da ni smortno ustanavljati lastne službe pravne pomoči, pa bodo lahko oblikovali skupno službo za več občin ali celo regijo.

Bistvena novost, ki izhaja iz stališč, pa je, da pri občinskih svetih svetih zveze sindikatov v prihodnje z delavci, ki nudijo pravno pomoč, ne bodo sklepali pogodb o delu, ampak z njimi sklenili redno delovno razmerje. To predvsem zaradi dodatnih obveznosti v zvezi s svetovalno nalogo izvršnim odborom osnovnih organizacij ZS. Če obremenitev teh delavcev vendarle ne bi bila tolikšna, bodo z njimi sklepali delovna razmerja s krajšim delovnim časom.

Da bi bolje spremljali delo na področju pravne pomoči delavcem in s tem seveda tudi probleme, ki se pojavljajo, bodo morali delavci, ki nudijo pravno pomoč, vsaj dvakrat na leto poročati predsedstvu občinskega sveta ZS, opozarjati na probleme, ki najbolj izstopajo ter poročati o usklajenosti samoupravnih splošnih aktov s sistemskimi predpisi, družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi. Na podlagi tako zbrane celovite informacije bo predsedstvo republiškega sveta ZSS enkrat letno obravnavalo delo služb pravne pomoči. Če bodo službe pravne pomoči že čez leto opozarjale na posebne probleme v zvezi s svojim delom, bo o tem predsedstvo RS ZSS posebej razpravljalo in sprejelo tudi ustrezna stališča.

Da bi dosegli čimbolj usklajeno in učinkovito delovanje služb pravne pomoči, bo seveda potrebno zlasti dobro medsebojno obveščanje o pobudah, predlogih in problemih v zvezi z delom v službah pravne pomoči.

Peter Štefanič

Mimogrede

Železarji in referendum

Najvišja demokratična oblika odločanja je pravica slehernega delavca, da soodloča po svoji volji in vesti. Naš samoupravni sistem, poznavalci trdijo, da nima primere v svetu in da je to največ, kar je katerakoli družba doslej uspela doseči, nam to soodločanje daje in nas zavezuje.

Toda kako zavezuje?

Poglejmo primer referenduma, s katerim so se delavci Železarne na Ravnah odločali o novem načinu nagrajevanja. Ob dejstvu, da je od 28 tozdov in delovne skupnosti skupnih služb v devetih tozdih referendum propadel (delavci niso sprejeli ponujene rešitve), to ni katastrofa. To tem bolj, ker je šlo le za »dlako«.

Vodstvo Železarne in družbenopolitičnih organizacij je enotnega mnenja, da imajo v kolektivu izredno precizno in dobro izdelan sistem nagrajevanja po vloženem delu »proizvodnih« delavcev. Ta mnenja se razhajajo ob nagrajevanju delavcev v administraciji in režiji, ob nagrajevanju odgovornosti in tistih del ter opravil, ki zahtevajo izredne fizične napore.

Strokovne službe so pripravile nov osnutek pravilnika o nagrajevanju, ki ga delavci v razpravah niso sprejeli. Osnutek so potem umaknili. Ker so že začeli nekaj spreminjati, so prišli pred pričakujoče delavce z novim predlogom. Razprava je pokazala, da ima tudi ta vrsto vrzeli. V tretje so prišli z dopolnjenim predlogom in ugotovili, naj bi bilo to zdaj tisto, kar delavci potrebujejo.

Toda referendum je propadel, večina delavcev je bila mnenja, da to ni tisto, kar potrebujejo. Ob tem moramo povedati, da se sindikat v Železarni Ravne ni strinjal s tovrstno pobudo spreminjanja, temveč je predlagal, naj bi obstoječi sistem le popravili in dopolnili s tistimi spremembami, ki so se v praksi pokazale kot neustrezne in zastarele. Po usklajevanju mnenj in predlogov je sindikat na koncu popustil in prevzel odgovornost za izpeljavo razprav, razlag in organizacijo referenduma.

Ob dejstvu, da referendum ni uspel, je tudi sindikat sprejel del odgovornosti za neuspeh, ki ima v smislu političnega neuspeha širše dimenzije. Rekli smo, da neuspeli referendum še ni katastrofa. Zdaj se v Železarni pripravljajo na nov referendum. V primeru, da bi tudi drugi referendum v kateremkoli tozdu propadel, pa bi bila že »katastrofa«. In zdaj smo pri tem »zavezovanju«. V prvem primeru je sindikat popustil določenim strukturam in proti svoji volji prevzel odgovornost drugih. Zdaj ne more več nazaj. Ob dejstvu, da so že prve razprave navrgle okrog dva tisoč petsto spreminjevalnih predlogov, predlogi pa še kar dežujejo, torej gre že skoraj za polovico vseh zaposlenih, bo v prihodnjih mesecih v ravenski železarni — vroče.

J. S.

Makedonija

Pestra socialna slika

Med našim nedavnim obiskom v glavnem mestu SR Makedonije smo se na republiškem svetu ZS pogovarjali tudi o nekaterih najaktualnejših družbeno socialnih vprašanjih makedonskih delavcev in kjer čaka zlasti sindikat še vrsta nalog. Sproščen pogovor s tovarišem Pančetom Mirkulovskim, članom predsedstva RS ZS

Panče Mirkulovski

Makedonije in predsednikom komisije za življenjske in delovne razmere delavcev, se je pričel z informacijo o pripravah na 3. konferenco slovenskih sindikatov, ki bo, kot vemo, spregovorila prav o vprašanjih socialne politike.

— Kakšen je trenutni socialni položaj makedonskega delavca?

»Kompliciran v celoti, vendar zelo različen glede na posamezna okolja, se pravi po občinah, organizacijah združenega dela, mestih in vaseh. Naš skupen problem pa je padec realnih OD in z njim povezan padec standarda. To sicer ne velja samo za Makedonijo, ampak za vso Jugoslavijo. Ob tem opažamo, da se v celotnih prejemkih prebivalstva povečuje delež tistih izven delovnega razmerja, čeravno je treba reči, da smo te kazalce zasledili tudi že prej. Zmanjšujejo se tudi privarčevana sredstva občanov in delovnih ljudi ali z drugimi besedami, povečuje se dvig s hranilnih vlog. Podatkov, s katerimi bi lahko ilustriral položaj, je seveda še bistveno več, vendar pa niso le posebnost Makedonije in so zatorej splošno znani.«

— Sindikat ima ob tem gotovo svoja stališča in naloge?

»Socialna vprašanja in pa boj za večjo produktivnost in proizvodnjo so praktično osrednja vprašanja našega dela v tem obdobju. Osnovna značilnost teh naporov je enotnost in prodornost akcije vseh družbenopolitičnih subjektov. Seveda pa velja, da smo prav za sindikalno aktivnost v občinah konkretizirali stališča in aktivnost in zlasti opredelili odgovornost za njihovo uresničevanje.

Tako smo zapisali v naša stališča, da najnižji osebni dohodek ne sme biti nižji od 65 do 70 odstotkov povprečnega OD v gospodarstvu. Za akcijo na tem področju smo tudi ocenili, kakšno je to stanje v posameznih okoljih. Ugotovitve so bile različne in kjer smo zabeležili kritičen položaj, smo seveda takoj ukrepali. Mimogrede naj povem, da so se pri nas povprečni osebni dohodki dvignili od lanskega povprečja na polovici leta, ko so znašali 5.954 dinarjev, junija letos na 7.435 dinarjev. Mislim, da je to kar precejšen skok. Kljub temu pa položaj ni rožnat in sindikalne organizacije v organizacijah združenega dela so imele nalogo za konkretno akcijo, zlasti za izboljšanje razmer delavcev z najnižjimi osebnimi dohodki.

Pri tem smo prišli do tako imenovane socialne karte, ki so jo uspešno uveljavili v nekaterih naših delovnih kolektivih. Tako se je uveljavil diferenciran pristop pri izplačevanju regresa, imeli smo tudi akcijo za cenejšo nabavo šolskih knjig in podobno. Pokazala se je velika zrelost in solidarnost delovnih ljudi, ob tem pa so se v vse te akcije vključevale ustrezne družbene službe in organi raznih socialnih pomoči in podobno. V to delovanje so se močno vključile osnovne sindikalne organizacije in si na primer prizadevale za zaposlitev ljudi iz tistih družin, kjer ni bil nihče zaposlen in so bili zato problemi teh še toliko večji. Razumljivo pa je, da je bil naš namen celotno akcijo postaviti tudi na višjo raven oziroma ji dati širši okvir. To pomeni, da se je v reševanje vseh teh vprašanj morala močneje in tvorneje vključevati tudi občina z vsemi svojimi službami in samoupravno organiziranostjo.

Podobno velja tudi za krajevne skupnosti, saj socialnih kart ni mogoče zasnovati brez njihove aktivne udeležbe in lahko rečem, da je marsikje ta akcija prav dobro uspela. Komisije so obiskovale posamezne družine in na kraju samem ugotovile, kakšen je njihov dejanski položaj. Ugotavljale so na primer tudi opremljenost stanovanja, standard stanovanjske opreme itd. Seveda pa to ni še povsod, vendar bomo vztrajali, da na tem področju pridemo čimdlje.

Veliko problemov imamo tudi na področju stanovanjske politike: primanjkuje stanovanj, stanovanja so draga. Tudi v tej zvezi smo v sindikatih začrtali resno akcijo, da bi ta vprašanja čimprej uredili. Eden od teh rezultatov je tudi znižanje najemnin v Skopju. Poseben problem predstavljajo podnajemniški odnosi oziroma podnajemniki. V organizacijah združenega dela se dogovarjamo, da bi poskušali tudi s sredstvi skladov in drugimi sredstvi, poleg subvencij kot sistema, pomagati razrešiti ta vprašanja.«

Dušan Gačnik

Nagrajevanje po delu

Tudi v Makedoniji se ob obravnavanju nekaterih vprašanj standarda delavcev z najnižjimi osebnimi dohodki in drugih vprašanj v zvezi z ekonomsko stabilizacijo večkrat oglašajo težnje po uravnilovki. Zato se bodo še posebej zavzeto lotili vprašanj nagrajevanja po delu ter na eni izmed sej ocenili pravilnike o nagrajevanju po delu v združenem delu ter se odločili za akcijo. Pregled pravilnikov bo pripravila posebna strokovna skupina. To vprašanje se močno povezuje tudi s socialnimi korektivi in nemalokrat tudi zlorabljeno solidarnostjo in je prav zaradi tega vredno kritične presoje.

Prehrana med delom

Makedonci še vedno niso zadovoljni z načinom, kako so v celoti rešili problem prehrane med delom oziroma toplega obroka, ki pripada delavcem. Menijo, da niti kakovost niti ponudba nista zadovoljivi, čeravno pa so marsikje dosegli tudi ugodne učinke, kar ilustrirajo s tem, da v mnogih kolektivih delavci nosijo hrano tudi domov za svoje družinske člane.

Več pozornosti zdravstveni preventivi

Vrsto problemov imajo v Skopju v zdravstvu, saj predstavlja prispevek za zdravstvo pravzaprav najnižjo stopnjo v nacionalnem dohodku in sicer 5 odstotkov, in kot je dejal Panče Mirkulovski, je položaj v zdravstvu zelo slab in prav sindikat se je v zadnjem času koreniteje lotil te naloge. O tej problematiki so razpravljali na seji sveta, zlasti na temo povezovanja združenega dela in zdravstva, ki naj bi v prihodnje temeljila na drugačnih osnovah kot doslej. To je pomembno tudi zato, ker je v Makedoniji od 33 do 34 tisoč delovnih invalidov. Sindikati imajo posebno nalogo prav na področju humanizacije dela in zdravstvene zaščite, na kar posebej opozarjajo tudi strokovnjaki, ki se ukvarjajo z medicino dela.

Poceni otroško varstvo

Otroško varstvo imajo v Makedoniji, kot sami ocenjujejo, precej dobro urejeno, saj je 26 odstotkov otrok zajetih v varstvo in v zadnjih petih letih ni občine, kjer ne bi zabeležili vsaj minimalnega napredka. Zanimivo je, da znaša najvišji prispevek staršev za otroški vrtec tisoč dinarjev, kar pomeni, da je daleč največji del uslug subvencioniran iz družbenih sredstev. Teh tisoč dinarjev je zgornja meja in po veljavnih kriterijih mnogi starši plačujejo tudi bistveno manj.

PRIPRAVE NA 3. KONFERENCO ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Z S S

Le delavec lahko skrbi zase

Če se 3. konferenca ZSS o socialni politiki in varnosti delavcev hoče dejansko približati cilju, ki je zapisan v naslovu gradiva za oblikovanje njenih stališč in sklepov, potem se bo nedvomno morala spopasti z najrazličnejšimi avtomatizmi in uravnilovkami, ki za zdaj še vedno brezmejno kraljujejo na tem področju.

Še vedno pogosto ugotavljamo, da kljub poglobljenim prizadevanjem za varno in humano delo »tovarne invalidov« nikakor ne usahnejo. Zdaj, ko delavci v pripravah na 3. konferenco iščejo odgovor, zakaj je tako, ugotavljajo, da jih zdajšnji sistem invalidskega in pokojninskega zavarovanja k temu naravnost sili. Če pa že ne, potem v njegovi togi naravnanosti ni tistih elementov, ki bi združeno delo spodbujali k spreminjanju stanja. Gre namreč za to, da so zdaj vse organizacije združenega dela, ne glede na to, kako skrbijo za varnost pri delu, preprečevanje invalidnosti, bolj humane delovne razmere in podobno, v enakem položaju. Vzemimo na primer dve tovarni: ena veliko vlaga za zdravo delo svojih delavcev, kar se po pravilu odraža tudi pri številu invalidov, druga pa to področje zanemarja, kar se seveda tudi pozna. Pričakovati bi bilo, da je prva tovarna zaradi svojih prizadevanj v boljšem ekonomskem položaju, ker ima pač manj invalidov, vendar je to le izjemoma res. Kot po pravilu se namreč dogaja, da bolje pride »skozi« druga, ki svoje invalide pač nadomesti z novimi delavci, jih po možnosti dobro nagrajuje, skrb za invalide pa prepušča širši družbeni skupnosti. Ta skrb pa seveda ni nikakršna družbena abstrakcija, ampak vzajemnost in solidarnost tistih, ki breme invalidov spričo svoje skrbi za preprečevanje invalidnosti pač ne nalagajo družbi. Kdo je zdaj v boljšem položaju? Odgovor je bržda na dlani, če vemo, da obe tovarni plačujeta skupnosti invalidskega in pokojninskega zavarovanja enak prispevek.

Podobne pomanjkljivosti so delavci v razpravah pred 3. konferenco ugotovili na področju zdravstvenega varstva. Nikar ne mislite, da so tiste organizacije združenega dela, ki so dobro poskrbele za preventivno zdravstveno varstvo svojih delavcev, kaj na boljšem v primerjavi s tistimi, ki tega niso storile. Narobe, tiste organizacije, ki so zgradile obratne ambulante, so zdaj dvakrat obremenjene. Prvič, znotraj tovarniške ograje, ko morajo namenjati toliko in toliko sredstev za preventivno zdravstveno varstvo svojih delavcev, in drugič, zunaj nje, ko namenjajo zdravstveni skupnosti enake prispevke kot tiste, ki so za preventivo storile bore malo.

Ob tem pa je seveda potrebno dodati, da položaj delno zamegljujejo neenaki pogoji dela in pridobivanja dohodka. Nekatere dejavnosti so pač že po naravi svojega dela v težjem položaju kot druge in je torej število invalidnosti ali obolenj odvisno tudi od tega. Tu je solidarnost dejansko potrebna, vendar takšna, kjer se bo točno vedelo, »kdo pije in kdo plača«.

Skratka: ugotovitev, da je v naši socialni politiki in varnosti delavcev vse preveč lažne solidarnosti, robotskih avtomatizmov in anemičnih uravnilovk, drži kot pribita. Zdi se, da je za »uveljavljanje delavcev kot nosilcev socialne politike in zagotavljanja socialne varnosti« to tudi največja cokla. Pri vsem tem »vloga in naloge sindikatov« niso nič drugega kot učinkovito orožje delavcev, da premostijo zdajšnje stanje. Kaj zato pomeni 3. konferenca, je tudi jasno. Lahko pa mirne vesti zapišemo, da konferenca kljub ne vem kakšnim sklepom in stališčem ne bo opravičila zaupanja delavcev, če jim ne bo omogočila, da prideta pri razreševanju omenjenih vprašanj v njihove roke tako škarje kot platno. »Nosilec socialne politike in varnosti« je moč postati le na tak način, saj že dolgo vemo, da nobena skrb za delavce ne more nadomestiti njihove lastne skrbi zase.

Če hočeš biti zdrav, plačaj dvakrat

Kako sindikat uresničuje svojo vlogo pri uveljavljanju delavcev, da bi zagotovili svojo socialno varnost — to je bila tema posebne tematske konference, ki jo je pred dnevi pripravil koordinacijski odbor sindikata sozda Mercator, zato povzemamo iz njihovega kolektivnega glasila:

Predsednik koordinacijskega odbora sindikata Franc Škof, ki je odprl razpravo, je pojasnil, da ta sodi v okvir priprav na 3. konferenco ZSS, kjer naj bi v Mercatorju ocenili dosedanja prizadevanja na tem področju ter zaznamovali in konkretno imenovali ovire in dobre izkušnje. Poleg tega naj bi določili usmeritev za nadaljnje skupno nastopanje.

Kot so poudarili v razpravi, so se v Mercatorju s samoupravnim sporazumom o združitvi v sozd domenili za posamezna področja, na katerih naj bi se odražala tako skrb za delavca kot tudi interes vseh, ki so se združili v misli, da le zdrav, psihično in fizično sposoben delavec lahko opravlja svoje delo tako, kot od njega zahtevata tehnologija dela in delovna morala. Poleg tega so ugotovili, da mora sleherni Mercatorjev delavec na svoji koži občutiti socialno varnost, ki pa mu jo lahko zagotavlja le združevanje v veliko asociacijo; ta pa je s sistemom medsebojne dohodkovne povezanosti sposobna paralizirati učinke tistih ukrepov in razmer, na katere delavci s svojim delom ne morejo neposredno vplivati. Izhajajoč iz tega so v Mercatorju namenili največ pozornosti medsebojni solidarnosti v primerih, ko posamezna temeljna ali delovna organizacija iz objektivnih vzrokov ne more oblikovati sredstev za skupno porabo, regres in družbeno prehrano. Razpravljalci so to podkrepili s samoupravnim sporazumom, v katerem so delavci opredelili združevanje sredstev skupne porabe za solidarnostne namene, in njegove določbe uspešno uresničili tudi v praksi.

Sodeč po razpravi v Mercatorju se delavci v tej organizaciji docela zavedajo, da gredo njihove socialne pravice zgolj v ekonomske okvire. Zato so s tolikanj bolj izostrenim posluhom spregovorili o tistih tozdih in delovnih organizacijah, ki samoupravno sprejetih odločitev ne izvajajo. Poleg tega pa so glede na zaostrene gospodarske razmere ter neenake pogoje pridobivanja dohodka v trgovini terjali, da se sistem sozda Mercator bolje izkoristi za nastop pred organi in organizacijami, ki vplivajo na pridobivanje njegovega dohodka.

Kar zadeva zdravstveno stanje delavcev, le-tega, kot je bilo rečeno v razpravi, glede na široko območje, ki ga pokriva Mercator, ni mogoče uveljavljati. Kljub temu pa so se odločili, da bi za organizacije ljubljanskega območja ustanovili obratno ambulanto, ki naj bi se ukvarjala tako s preventivo kot s kurativo. Zanimanje za ustanovitev ambulante v Ljubljani je bilo veliko, vendar se je zataknilo pri financiranju. Za to naj bi bila po njihovem mnenju kriva skupnost zdravstvenega varstva, češ da ima nerazumljivo in pravno neutemeljeno stališče do odpiranja obratnih ambulant — čeprav so pred štirimi meseci v Delavski enotnosti prebrali stališče ZSS, ki podpira odpiranje obratnih ambulant. Skupnost zdravstvenega varstva namreč terja, da se poleg zagotovitve sredstev za osebje obrata ambulante v določenem deležu financirajo tudi storitve (po ceniku zdravstvene skupnosti), ki se opravljajo v obratni ambulanti. To načelo pa terja nenormalno visoka sredstva, ki jih morajo delavci namenjati iz sredstev skupne porabe.

Menijo, da je tako stališče zdravstvene skupnosti nesprejemljivo, ker vsak delavec že iz svojega osebnega dohodka poravna ustrezno višino prispevka in je zato nedopustno, da isto storitev ponovno plačuje iz ustvarjenega sklada skupne porabe.

Upokojenca še vedno zanima njegova tovarna

Občinski svet ZSS Ljubljana Šiška je v okviru priprav na 3. konferenco pripravil tematsko razpravo o življenjskih razmerah upokojencev v občini. Iz številnih prispevkov, ki so jih pripravili v ozdih, društvih in skupnosti socialnega skrbstva, so udeležencem razprave zbrali dobro gradivo, ki je vsem omogočilo uspešno vključitev v pogovor.

V razpravi so ugotovili, da staranje in starost nasploh postajata vse bolj pomembni vprašanji družbe. Pri tem so se držali enega najpomembnejših načel sodobne socialne gerontologije, ki pravi, naj starostnik čimdlje ostane v tistem okolju, kjer je živel in delal v svojih najaktivnejših letih.

Razpravljalci so se še zlasti obregnili ob dejstvo, da se mnoge organizacije združenega dela z odhodom delavca v pokoj le-tega dokončno »odrečejo«. Menili so, da večina delavcev neposredno pred upokojitvijo ni seznanjena z možnostmi vključevanja v najrazličnejša opravila, ki bodo koristna tako zanj kot tudi za družbo. To nalogo bi morale prevzeti nase organizacije združenega dela prek svojih kadrovsko socialnih služb. Le-te bi morale še v času delavčevega aktivnega dela ugotavljati njegova nagnjenja in ga na podlagi tega usmerjati v aktivnost v pokoju.

Pri tem kajpak še zdaleč ne bi smeli zanemariti dejstva, da upokojenega delavca še vedno skrbi, kako dela in gospodari njegova ozd, in da bi marsikdo s svojimi dolgoletnimi izkušnjami lahko učinkovito pomagal pri morebitnem razreševanju zagat.

S tem bi ubili dve muhi na mah. Upokojenci bi tako nazorno pokazali, da so družbi še vedno potrebni, hkrati pa bi od tega imeli gotovo tudi ekonomske učinke, katerih podlaga ne bi bila vedno zgolj redno pogodbeno ali drugo dopolnilno delo.

Upokojenci bi še zlasti lahko veliko naredili na področju inventivnega in inovacijskega dela, kjer bi lahko še najbolje porabili svoje dolgoletne izkušnje.

Kot so menili v Šiški, na upokojence še posebej ne bi smeli pozabljati, ko gre za družbenopolitično delo. Na to bi morali biti še kako pozorni prav zdaj, ko se pripravljamo na volitve.

Pripravil:
Ivo Kuljaj

Samo še trinajst tednov nam preostaja za priprave na proizvodno delo in delovno prakso učencev

Čas priganja – koledar odšteva

Kako daleč smo z vsemi pripravami za proizvodno delo in delovno prakso učencev srednjega usmerjenega izobraževanja v tem trenutku? Samo še trinajst tednov nas ločuje od tistega, ko bodo prvi učenci prvih letnikov srednjega usmerjenega izobraževanja prišli v naše tovarne in na naša delovišča na proizvodno prakso. O tem, kako daleč smo s pripravami, sta nedavno tega znova razpravljala svet za vzgojo in izobraževanje pri predsedstvu RK SZDL Slovenije in svet za izobraževanje in kulturo RS ZSS, na osnovi poročila o problematiki, ki je bilo pripravljeno v sindikatih. To poročilo, ki govori o opravljenem in še neopravljenem delu, o zatikanjih, razumljivih ali nepotrebnih, vsebuje problematiko vseh posebnih izobraževalnih skupnosti, razen za področje agroživilstva, gostinstva, blagovnega in denarnega prometa, gradbeništva ter gozdarstva, ki se v priprave te skupne ocene niso vključile.

Takoj po počitnicah, v prvih dneh septembra, je bil na republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije sestanek predstavnikov vseh, ki so prevzeli posamezne naloge, ki jih je treba opraviti,da bi zagotovili vse potrebno za nemoten potek proizvodnega dela in delovne prakse učencev. Da bi delo potekalo usklajeno in bilo pravočasno opravljeno, so si zelo natančno razdelili naloge in določili termine. Najnovejše poročilo o stanju priprav zdaj sledi tem dogovorom, ugotavlja, kaj je storjeno in kaj ni.

Samoupravne sporazume bomo podpisovali v začetku novembra

Sredi septembra so vse posebne izobraževalne skupnosti na svojih skupščinah obravnavale osnutek samoupravnega sporazuma med uporabniki in izvajalci o izvajanju proizvodnega dela in delovne prakse. Osnutek sporazuma, ki naj bi rabil posebnim izobraževalnim skupnostim kot podlaga za izdelavo lastnega osnutka tega samoupravnega sporazuma, pa so skoraj vse posebne izobraževalne skupnosti poslale v javno razpravo v nespremenjenem in nedopolnjenem besedilu.

Tega ni storila le skupščina PIS za tisk in papir, ki se je na osnovi neke dezinformacije odločila počakati na »dopolnitev tega osnutka s strani sindikatov«, osnutek samoupravnega sporazuma pa je umaknila z dnevnega reda tudi PIS za elektro stroko, ker je ocenila, da le-ta ne rešuje temeljnih vprašanj in da ga bodo zato dopolnili. Skupščini PIS za metalurgijo in kovinarstvo ter za promet in zveze pa sta se odločili posredovati osnutek samoupravnega sporazuma temeljnim enotam, da bi ga le-te do konca oktobra izoblikovale kot predlog sporazuma.

Ker bo torej v večini primerov prišel osnutek samoupravnega sporazuma o izvajanju proizvodnega dela in delovne prakse v organizacije združenega dela v prvotni skupni delovni zasnovi, bo tamkaj nujno potrebno zagotoviti takšno razpravo, ki bo upoštevala tudi vso specifično problematiko te ali druge panoge. Takšno razpravo morajo pripraviti osnovne organizacije zveze sindikatov, ki so v ta namen že prejele osnutek sporazuma in ki bi morale tudi zagotoviti, da bodo vse utemeljene pripombe posredovali posebnim izobraževalnim skupnostim.

Na osnovi samoupravnega sporazuma bodo šole z delovnimi organizacijami, ki bodo izvajale proizvodno delo in delovno prakso, sklepale pogodbe o konkretnih obveznostih in načinu sodelovanja v šolskem letu 1981-82. V sindikatih so izoblikovali osnutek take pogodbe, ki pa ga morajo zdaj seveda izvršni odbori posebnih izobraževalnih skupnosti dopolniti glede na specifičnosti, ki jih bodo vnašali tudi v svoje samoupravne sporazume o proizvodnem delu in delovni praksi. Sindikati predlagajo, da enote zavoda SRS za šolstvo spremljajo podpisovanje teh pogodb, da bi imeli tekoče podatke o tem, kako to podpisovanje poteka.

Vsi morajo opraviti svoje naloge

Eno izmed področij, na katerem ima sindikat skupaj z gospodarsko zbornico posebne naloge, so priprave na proizvodno delo in delovno prakso učencev srednjega usmerjenega izobraževanja. O tej problematiki je pretekli četrtek razpravljal svet za izobraževanje in kulturo RS ZSS, 10. novembra pa bo tudi predsedstvo ocenjevalo, kako so sindikati uresničevali te in tudi druge sklepe prvomajske seje v zvezi z uvajanjem usmerjenega izobraževanja.

Ob ocenjevanju učinkovitosti sindikalne akcije so na svetu za izobraževanje in kulturo ugotovili, da je v celotnem pristopu k pripravam za proizvodno delo in delovno prakso predvsem delo premalo organizirano in usklajeno. Odtod tudi zahteva, naj svoje naloge opravijo vsi, ki so jih sprejeli z akcijskim programom socialistične zveze. Svet meni, da mora tudi RO sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja pozvati svoje osnovne organizacije, da šole opravijo svoje naloge, da so v razreševanju problematike aktivne, ne pa da čakajo le na akcijo drugih.

Med drugim se je v razpravi pokazalo, kako prav je bilo, ko je sindikat opozoril gospodarsko zbornico na poskuse zaslužkarstva pri akciji usposabljanja inštruktorjev in mentorjev. Da pa še nismo zavrli vseh apetitov po zaslužkarstvu na ta račun, opozarja primer, o katerem so javno govorili v Kopru, o predavateljih, ki kot trgovski potniki »letajo« po terenu in ponujajo svoje predavateljske »storitve«.

Očitno tudi še nismo uskladili stališč okrog nagrajevanja učencev, zlasti za proizvodno delo. Nekateri menijo, da tu nagrade ne more biti, ker razen v izjemnih primerih učenec ne bo mogel ustvarjati dohodka, če naj se spoznava z delom in samoupravljanjem. Drugi zopet menijo, naj učenec pač dobi neko pavšalno nagrado, na kar drugi takoj pripominjajo, da ga s tem res ne bi navajali na pravilne odnose v delitvi dohodka. Svet meni, da je tako neusklajena stališča potrebno vrniti koordinacijskemu odboru za usmerjeno izobraževanje pri SZDL v obravnavo, kajti tu različnih pristopov res ne moremo dopustiti.

Sindikat je odgovoren za politične akcije ob samoupravnem urejanju zadev proizvodnega dela in delovne prakse, nikakor pa ne more biti odgovoren za strokovna dela s tem v zvezi. Zaostriti je potrebno odgovornost vseh občinskih in medobčinskih svetov ZSS, da opravijo svoj del nalog, toda hkrati mora SZDL terjati večjo aktivnost medobčinskih zbornic in enot zavoda za šolstvo SRS, ki morajo v tem času dati prednost problematiki proizvodnega dela učencev.

Sindikati in druge družbenopolitične organizacije v ozdih in tozdih so dolžni spodbuditi usklajevanje samoupravnih aktov z zakonom o usmerjenem izobraževanju; na vprašanje, kako daleč smo s tem, pa ta hip pravzaprav nihče ne zna odgovoriti.

Svet tudi meni, da bi izvršni odbor RO sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja moral odločno terjati, da izobraževalna skupnost SRS da na dnevni red obravnavo normativov za organizatorje proizvodnega dela in delovne prakse v šolah, saj se šolam za to delo za zdaj nič ne priznava, na kar v šolah resno opozarjajo. Sicer pa ne gre le za te normative, gre za skupne normative, na katere se kar naprej sklicujemo, šolam pa dohodek še vedno oblikujemo po indeksih.

»Na terenu« je več seznamov izbranih ozdov

Obiski po šolah so pokazali, da vlada nekakšno splošno prepričanje o tem, da bosta proizvodno delo in delovna praksa že stekli, da to pravzaprav ni nič novega. V resnici pa med šolami in ozdi še ni trdnih dogovorov o tem, s katerimi organizacijami združenega dela bodo šole sploh sodelovale, koliko učencev bodo posamezni ozdi napotili na proizvodno delo in delovno prakso in drugo.

Zbrani podatki iz posebnih izobraževalnih skupnosti vsekakor kažejo, da ta del priprav ne poteka tako, kot smo predvideli. Prvi izbori ozdov, ki bodo izvajali proizvodno delo in delovno prakso, kakršne so pripravila in dala v javnost splošna združenja, so bili pravočasno pripravljeni. Toda zdaj kroži »po terenu« več različnih seznamov, ki so vnesli zmedo, ozdi ne vedo, ali so ali niso izbrani. Zastoj je pripisati tudi temu, da mnoge šole same niso iskale stikov z ozdi, le-ti pa so po različnih razgovorih, ki so jih pripravili sindikati ali medobčinske gospodarske zbornice, tudi pričakovali več konkretnih in strokovnih napotkov. Vsekakor bi v času, ko bo prišlo do podpisovanja samoupravnih sporazumov in pogodb o proizvodnem delu in delovni praksi, moral biti opravljen dokončen izbor ozdov, ki ga morajo nemudoma potrditi seveda posebne izobraževalne skupnosti.

Ta čas se očitno bolje znajdejo tiste šole, ki so že doslej imele povezave z ozdi in kjer so njihovi te problematike nemudoma vključijo medobčinske gospodarske zbornice in enote zavoda za šolstvo, saj šole same v teh večjih središčih ne bodo zmogle razrešiti zapletenega položaja. Medobčinske zbornice in enote zavoda za šolstvo naj bi na osnovi potrjenega izbora ozdov izdelale tudi mrežni plan izvajanja proizvodnega dela, kakršnega je že spomladi pripravila medobčinska zbornica Celje, ki opredeljuje število učencev za posamezno organizacijo združenega dela in časovni razpored opravljanja proizvodnega dela.

Dovolj ali še premalo inštruktorjev?

Pravzaprav je zelo dobro, da v ozdih niso čakali dokončnega izbora delovnih organizacij, ki bodo opravljale proizvodno delo in delovno prakso, in da so doslej napotili na usposabljanje že skupaj 659 izvajalcev proizvodnega dela in delovne prakse. Zasluga za to gre tudi splošnim združenjem, ki po dogovoru v okviru Gospodarske zbornice SRS skrbe za organizacijo tega usposabljanja.

To usposabljanje izvaja Zavod za tehniško izobraževanje, Dopisna delavska univerza, IC Sava Kranj, IC Ljubljanske banke in IC Železarne Jesenice, poleg teh pa izobražujejo inštruktorje in mentorje še nekatere delavske univerze v Mariboru, Ptuju, Murski Soboti, Lesna šola v Škofji Loki, Gradbeni izobraževalni center Ljubljana, Ajdovščina itd. Izobraževanje še poteka za tekstilce, za kovinarje, rudarstvo, za agroživilce, novembra pa je načrtovano za promet in zveze. Seveda pa vsi ti znani podatki ne odgovorijo na vprašanje, ali je v posamezni panogi že dovolj usposobljenih ljudi, saj bi to lahko natančneje ugotavljali le, če bi primerjali število usposobljenih v panogi z dokončnim izborom ozdov, ki bodo izvajali proizvodno delo in delovno prakso v posamezni panogi.

Zamujanje pri vseh opisanih pripravah je tudi razlog, da šole in izbrani ozdi še niso pripravili podrobnih učnih načrtov za izvajanje proizvodnega dela in delovne prakse, na osnovi učnih načrtov, ki so bili v okviru programov sprejeti v PIS. Le redki so začeli pripravljati te načrte, drugod so se omejili le na izbor del in nalog, ki jih bodo opravljali učenci, ali pa še tega ne. Prav ti načrti pa so zelo pomembni, saj morajo zagotoviti, da bosta proizvodno delo in delovna praksa odslej drugačna, kot smo ju poznali v preteklosti. In ker se tega dela šole in ozdi še niso lotili, tu lahko še vlada prepričanje, da pravzaprav ne gre za nič novega.

Sonja Gašperšič

Še za proizvodno delo lastnega kadrovskega podmladka se ne zanimajo

Kako potekajo priprave, da bo nekaj več kot 300 učencem prvih letnikov, od februarja prihodnjega leta dalje, zagotovljeno proizvodno delo, to je bilo eno od vprašanj v pogovoru na Elektrotehniški šoli na Vegovi ulici v Ljubljani sredi septembra, ko so jih obiskali predstavniki republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje, zavoda za šolstvo in republiške konference SZDL.

Potem ko je posebna izobraževalna skupnost za elektro stroko posredovala šoli spisek organizacij združenega dela, ki naj bi opravljale proizvodno delo in delovno prakso, je šola poslala dopis 23 ozdom, v katerem je zaprosila, da bi sprejeli njihove učence na proizvodno delo.

— Doslej smo dobili samo štiri odgovore, je povedal takrat direktor Vest, in to negativne.

V razgovoru je bilo pojasnjeno, da so dopise naslovili poimensko na tiste delavce, ki v ozdih odgovarjajo za proizvodno delo; spisek teh imen jim je posredovala posebna izobraževalna skupnost. O »molku« oziroma negativnih odgovorih ozdov je šola obvestila PIS.

Na šoli pa o vsem tem takole razmišljajo: iz negativnih odgovorov na njihove dopise ni razvidno, kdo v ozdu je pravzaprav sprejel to negativno odločitev, kdo bi moral o tem odločati. Na to vprašanje si bodo morali odgovoriti delegati zbora uporabnikov v PIS, konkretno bo treba ugotoviti, ali so bili z vsebino teh (in podobnih) dopisov seznanjeni samoupravni organi. Ta ljubljanska elektrotehniška šola seveda svojih dopisov ni razposlala le ljubljanskim ozdom, saj ima med svojimi učenci veliko vozačev, od Dvora pri Žužemberku, Lesc pri Bledu, do Postojne, in zakaj ne bi mogli učenci opravljati proizvodnega dela bliže svojemu bivališču. Na tej šoli pravijo, da pravzaprav ne razumejo, kaj se dogaja zdaj v ozdih. V razpravah o šolski mreži so vsi govorili o izredno velikih potrebah po kadru, ki ga njihova šola izobražuje, zdaj pa taka polomija. Domnevajo, da se v ozdih zapleta vprašanje proizvodne prakse še vedno pri denarnih vprašanjih. Kako bi si sicer lahko razlagali, da zdaj niso zainteresirani niti za proizvodno delo lastnega strokovnega podmladka, kaj šele za učence družboslovnih usmeritev. Pripovedovali so nam tudi o izkušnjah iz preteklosti, ko je morala šola priskrbeti dnevno prakso za več kot 1000 učencev, ozdi pa so dali na voljo le 80 takih mest, le za svoje štipendiste! Prav pa bi bilo, da bi vsak učenec, ki se pripravlja na poklic elektro smeri, opravljal že proizvodno delo v okolju, v kakršnem naj bi kasneje delal, da bi tudi tako lahko preverjal svojo poklicno odločitev.

Poklicne šole imajo trdnejše vezi z uporabniki

Iz pogovorov na nekaterih ljubljanskih šolah sledi, da imajo težave s pridobivanjem mest za proizvodno prakso bolj ali manj vse ljubljanske štiriletne šole (s programi 4. in 5. stopnje), ki v dosedanji praksi niso imele trdnih povezav z organizacijami združenega dela materialne proizvodnje. Takih težav pa na primer nima Center strokovnih šol za Bežigradom, ki je vsa leta doslej živel mnogo bolj povezan z uporabniki, kot to sicer tudi velja za vse dosedanje poklicne šole; njihovi učenci so po učni pogodbi imeli svojo »matično luko« za praktičen uk. Zdaj pa v Ljubljani kar sedem šol elektro stroke, razmetanih po vseh občinskih lokacijah, neorganizirano, vsaka zase, išče izhod iz teh zadreg. Nič pa nismo pravzaprav slišali o tem, ali ni to vprašanje, ki bi ga nemara najlažje reševala ljubljanska enota posebne izobraževalne skupnosti elektro stroke, če ta seveda obstaja.

Ta bi morala razreševati prav taka vprašanja, nenazadnje pa tudi to, ali je res smotrno v Ljubljani toliko šol elektro stroke z učenci iz vsaj štirih slovenskih regij, zdaj pa o njihovi proizvodni praksi »molčijo« tako ljubljanske kot izvenljubljanske organizacije združenega dela.

O inovacijski politiki ob primeru v IMP

Zakaj je v »Trati« prišlo do zapleta?

Ena od slabosti pri gospodarjenju naših organizacij je, da v praksi vse premalo spodbujajo raziskovalno delo in inventivno dejavnost. Če kje že pride do izuma, inovacije ali koristnega predloga, pa se na poti k praktični uporabi tega znanja običajno zaplete. Največkrat se zgodi, da je prizadet inovator, ki mu zaradi nevoščljivosti sodelavcev kratijo pravico do ustrezne nagrade, ali pa je oškodovana organizacija, ki nagradi inovatorja za delo, ki je zraslo na tujem zeljniku.

Nekaj takega se na primer lahko zgodi v sozdu IMP-Ljubljana, delovni organizaciji IKO oziroma tozdu Trata, kjer se te dni precej govori o inovaciji skupine avtorjev, ki so zaposleni v razvojnem oddelku. Gre za inovacijo drsnega tesnila, ki ga na domačem tržišču ni mogoče dobiti in ga morajo jugoslovanske organizacije uvažati.

Skupina avtorjev: Lado Mazovec, Aleksander Slanovec, Stane Zagoričnik in Dušan Kalan, je že pred dvema letoma ponudila temeljni organizaciji omenjeno inovacijo in kmalu je prišlo do podpisa licenčne pogodbe. V njej je med drugim določilo, po katerem naj bi avtorji dobili za nagrado za inovacijo 1,5 odstotka od dohodka tozda, ki naj bi se po njihovem predvidevanju povečal — ko bi proizvodnja tesnil stekla — za 62 milijard starih din!

Delavski svet tozda Trata je o ponudbi avtorjev razpravljal, jo sprejel in videti je bilo, da se bo stvar iztekla v obojestransko zadovoljstvo. Še posebej, ker je delavski svet prosil za mnenje tudi zunanje dejavnike — Republiški odbor delavcev proizvodnje in predelave kovin pri RS ZS Slovenije, družbenega pravobranilca samoupravljanja in še nekatere — ki so v odgovoru delavcem svetovali, naj inovacijo sprejmejo pod pogoji, kot so to zapisali v pogodbi. Toda prišlo je do anonimne informacije — v roke so jo dobile družbenopolitične organizacije v Ljubljani — da z inovacijo v IMP in s postopkom pri podpisu pogodbe ni vse v redu. Posledica tega je, da je dal družbeni pravobranilec samoupravljanja v občini Šiška pobudo, naj delavski svet tozda ponovno razpravlja o ponudbi avtorjev.

Ali bi lahko inovacijo »pogruntali« v rednem delovnem času?

Osnovno vprašanje, ki se postavlja, je, ali bi lahko avtorji inovacijo drsnega tesnila »pogruntali« v rednem delovnem času. Dogaja se tudi, da recimo delavci razvojnega oddelka dopoldne »spijo«, popoldne pa delajo zgolj za svoj žep. So pa tudi primeri, ko se do izboljšav in izumov itd. dokopljejo v okviru rednega dela in nalog, vendar poskušajo svoje znanje čimbolje vnovčiti. To pa jim zakon o inovacijah omogoča, če dokažejo, da so se dokopali do izuma, inovacije ali koristnega predloga v podaljšanem delovnem času, ko so svoje delo in naloge že opravili. Da bi zvedeli, kako je v IMP, smo obiskali družbenega pravobranilca samoupravljanja v občini Šiška in temeljno organizacijo Trata, kjer smo se pogovarjali z vodilnimi delavci, komunisti, sindikalnimi aktivisti in člani samoupravnih organov.

»Inovacijo drsnega tesnila je tozdu Trata ponudila skupina štirih avtorjev marca letos,« je pogovor začel družbeni pravobranilec samoupravljanja Bogdan Šturm in nadaljeval: »Res je, da so avtorji predvideli, da se bo dohodek tozda povečal za 62 milijard starih din. Zato so v pogodbi predlagali, da dobijo za nagrado 1,5 odstotka od te vsote, kar znaša okoli 900 milijonov starih din.« Nato nam je razložil, zakaj je sprožil pobudo za ponovno obravnavo ponudbe avtorjev. Kot je poudaril, se postavlja vprašanje, ali se bodo predvidevanja avtorjev o tolikšnem povečanju dohodka tudi uresničila.

»Na seji delavskega sveta smo o ponudbi avtorjev razpravljali in zahtevali od strokovnih služb delovne organizacije IKO, da pripravi strokovno poročilo. Člani delavskega sveta smo namreč premalo strokovno podkovani, da bi lahko ocenili, ali gre za inovacijo ali ne, koliko je v njej vloženega lastnega znanja itd.« je povedal predsednik delavskega sveta tozda Martin Brinovec. Potrdil je, da so prosili za mnenje tudi zunanje dejavnike in ga tudi dobili. Republiški odbor RS ZS Slovenije jim je edini odgovoril do 20. aprila letos, družbeni pravobranilec pa dan kasneje. Oba odgovora so upoštevali. »Zunanji dejavniki so nam svetovali, naj inovacijo kupimo in na to oceno smo se na delavskem svetu tudi oprli,« je dejal Martin Brinovec. »Ko smo se odločali za podpis pogodbe, smo imeli pred očmi zlasti ekonomski vidik, medtem ko o moralnih dimenzijah nismo razmišljali,« je še dodal. Kot so v pogovoru podčrtali predsednik IO osnovne organizacije sindikata Rajko Princ, predsednik koordinacije osnovnih organizacij sindikata Janez Rojic in sekretar osnovne organizacije zveze komunistov tovariš Kolarič, so tudi na sestankih družbenopolitičnih organizacij upoštevali le ekonomski vidik.

O tovarniški skrivnosti

Nato nam je direktor tozda tovariš Gazvoda pojasnil, da se drsna tesnila uporabljajo za drsenje rotirajočih se osi in gredi, še posebej v strojništvu (dieselski agregati, ladjedelništvo, področje črpalk itd). Ker so klasična tesnila občutno dražja in ker so domači porabniki prepuščeni tujim dobaviteljem, so bili v IMP ob ponudbi avtorjev toliko bolj navdušeni. »Upoštevali smo ekonomski in tehnični vidik. Analizirali smo, ali je predloženi program drsnih tesnil perspektiven, ali smo ga v IMP sposobni izvajati, kolikšen dohodek in čisti dohodek bomo ustvarili, ali je mogoč izvoz tega artikla in podobno,« je nadaljeval tovariš Gazvoda. Vprašali smo ga, kako so gospodarili v prvih devetih mesecih letos in ga poprosili za osnovne podatke. Odgovoril nam je, naj jih razumemo, da je to tovarniška skrivnost. Vztrajali smo pri tem in mu povedali, da nam tudi v drugih kolektivih dajejo na voljo te podatke, da gre za javnost dela itd. Ker analize o 9-mesečnem gospodarjenju še nimajo, smo se zedinili, da bomo preleteli podatke o gospodarjenju v prvem polletju letos. Ti pa kažejo, da je celotni prihodek manjši od lanskoletnega v istem obdobju za 15 odstotkov, dohodek je manjši za 29 odstotkov, čisti dohodek pa za 42 odstotkov. Fizičen obseg proizvodnje je manjši za 15 odstotkov, podatka o produktivnosti dela pa nismo uspeli izbrskati v kupu številk. Pojasnili smo tovarišem, da sprašujemo po tem, v kolikšni meri so razvojni oddelek tozda oziroma avtorji inovacije prispevali k ustvarjanju večjega dohodka tozda. »Ali so avtorji snovali inovacijo med delovnim časom,« smo povprašali tovariša Gazvodo. »Tega ne vem, lahko rečem le-to, da konkretne naloge, naj delajo na inovaciji drsnega tesnila, niso imeli,« je odgovoril.

O moralnem vidiku

Slišali smo, da so delavci IMP menda nejevoljni, ker je pogodbo v imenu avtorjev podpisal direktor delovne organizacije Lado Mazovec, ki potemtakem lastno znanje prodaja temeljni organizaciji, ki je za nameček v slabem gospodarskem položaju. Vendar komunisti, člani sindikata in člani samoupravnih organov v tozdu sodijo, da je moralni vidik ponudbe v pristojnosti zunanjih dejavnikov. V resnici pa to pomeni, da se izmikajo svoji odgovornosti, ki se nanaša tudi na področje inovacij. Nesporno je, da morajo pri tehtanju ponudbe upoštevati vse vidike, tudi moralnega. Nihče ne more namesto njih samoupravljati v tozdu Trata, saj ga sami najbolje poznajo, v njem delajo in si krojijo svojo usodo. Ali je bilo res potrebno, da nekdo poskuša urejevati samoupravne odnose v kolektivu z anonimnim klicem? Ali se vam ne zdi, delavci tozda, da smo tak način razreševanja vsakodnevnih problemov, težav in podobno, že prerasli?

Emil Lah

Alkoholizem — rakasto tkivo družbe

V teh dneh, ko spremljamo priprave na 3. konferenco ZSS o socialni politiki in varnosti delavcev, skorajda nismo zasledili organizacije združenega dela, v kateri ne bi uvrstili na dnevni red pogovora tudi pereč problem alkoholizma. Povsod kot po pravilu ugotavljajo, da je alkohol kriv za slabo delo, nesreče pri delu, izostanke z dela itd. Skratka, probleme v službi in doma. Večina razpravljalcev je tudi prepričana, da bi se tega problema morali lotevati z več družbene pozornosti ter da bi subjektivni dejavniki skupaj z drugimi ustreznimi ustanovami morali spregovoriti odločno besedo. Kot smo v našem časniku že pisali, so se na občinskem svetu ZSS v Novem mestu alkoholizma lotili tudi s poglobljeno analizo, ki naj bi služila za učinkovito akcijo.

Ob tem pa bržda ne bo odveč spomniti, da je slovenska skupščina že leta 1973 sprejela obsežen in zahteven akcijski program boja proti alkoholizmu z jasno določenimi nalogami, nosilci, roki itd. Prav tako pa tudi, da se je zvečine od vsega tega uresničilo bore malo. Kajpak ne gre govoriti na pamet in delati škode tistim okoljem, kjer pa so vendarle nekaj naredili in se lahko pohvalijo z uspehi. Žal je teh bolj malo, tako da mirne vesti lahko zabeležimo, da je skupščinska akcija ostala mrtva črka na papirju.

Spričo vsega tega ni naključje, da so o tem problemu pred kratkim govorili tudi na CK ZKS in pa RK SZDL, kjer je o čezmerni zasvojenosti z alkoholom spregovoril koordinacijski odbor za boj proti alkoholizmu in narkomaniji. Na obeh sestankih je sodelovalo tudi več delavcev s področja zdravstva, socialnih služb, prisotni pa so bili tudi predstavniki Rdečega križa in občinskih koordinacijskih odborov.

Da bi vsaj približno zvedeli, česa vsega je sposoben alkohol, nanizajmo nekaj podatkov, v katerih pa še zdaleč ni vsega. Ni družinskih tragedij, umorov, samomorov, daljnosežnih posledic pri otrocih itd. Kot je razbrati iz poročila o »uresničevanju akcijskega programa boja proti alkoholizmu«, gre na rovaš pretiranega pitja kakih 10 odstotkov vseh izostankov z dela, 20 odstotkov delavcev v industriji ima zaradi alkoholizma težave pri delu, alkoholika poprečno dva meseca na leto ni na delo, s tem da v poprečju njegova delovna doba traja 10 let manj. Razen tega pripisujejo alkoholizmu tretjino smrtnih nesreč ali nesreč s hujšimi telesnimi poškodbami, dokajšnjo gospodarsko škodo itd. Čezmerno pitje je tudi neposreden krivec za to, da je v naših osnovnih šolah ena tretjina razredov, kjer imajo otroci bistveno slabše uspehe in vzgojne težave. Na koncu teh podatkov še povejmo, da je v Sloveniji približno 80.000 alkoholikov.

Kajpak se človeku ob vsem tem vendarle postavlja nekaj vprašanj, ki so jih na omenjenih sejah načenjali tudi nekateri razpravljalci. Ali je res mogoče, da je bilo tako malo storjenega zoper alkoholizem? Kakšna politika cen v samoupravni socialistični družbi je to, ki dopušča, da je v marsikaterem lokalu sok dražji od vina? Ni nam jasno, kako je mogoče dobiti alkoholno piječo celo v slaščičarnah, mlekarnah, da o trgovinah s sadjem in zelenjavo sploh ne govorimo.

Mečemo rokavico v obraz: kdo je odgovoren, da je skupščinski ukrep, ki v boju proti alkoholizmu terja takšno politiko cen, ki bo namesto žganih pijač spodbujala predelavo sadja in grozdja v sokove, še vedno samo ukrep na papirju? Zdi se, da bo vse govorjenje na pamet in trud zaman, če se stvari ne bomo lotili na pravem koncu. In ta je prav tu v gospodarstvu. O koordinirani akciji govorimo lahko le na ta način, kajti kaj pomagajo vsa prizadevanja krajevnih skupnosti ali tozdov, če pa bo šlo vse drugo še naprej po starem.

Bržda pa je pri tem potrebno ustvariti takšno družbeno vzdušje, ki bo že samo po sebi preprečevalo in omejevalo alkoholizem in pivske razvade. Na družbenopolitičnih dejavnikih je, da pri ljudeh ustvarijo spoznanje, kakšno zlo je alkoholizem in pripravljenost, da ga skrčimo na najmanjšo možno mero. Samoupravni in drugi organi v organizacijah združenega dela pa nikakor ne bi smeli več dopuščati porabe alkohola iz družbenih sredstev denimo za reprezentanco in podobno.

Ivo Kuljaj

Seminarji za delavce na tujem

Živo zanimanje

Minuli mesec se je v državah zahodne Evrope, kjer so na začasnem delu naši delavci, zvrstilo več seminarjev, na katerih so društvenim in klubskim delavcem predavali naši družbenopolitični delavci, strokovnjaki s področja zaposlovanja, pravnih predpisov, kulturnega dela po društvih in informiranja ter jim predstavili družbenogospodarski položaj, stabilizacijska prizadevanja, izvoz, možnosti za zaposlitev doma, tako v družbenem kot zasebnem sektorju, ter odgovarjali našim delavcem na številna vprašanja. Novinarji našega uredništva in sodelavci smo bili na vseh seminarjih, tudi zadnjem, ki je bil te dni v Münchnu in ki so se ga udeležili društveni delavci Športnega, kulturnega in umetniškega društva Triglav iz Münchna ter društev Drava iz Augsburga, Lastovka iz Ingolstadta in Simon Jenko iz Nürnberga. Kakih 50 delavcev se je zbralo v jugoslovanskem kulturnem centru, govorila pa sta jim predsednik koordinacijskega odbora za vprašanja naših delavcev na začasnem delu v tujini republiške konference socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Jože Marolt in predsednik izvršilnega odbora Zveze skupnosti za zaposlovanje Slovenije Miroslav Naglič. Pri ocenjevanju, koliko je bil uspešen posamezni seminar, bi se težko izognili očitku, da smo pristranski, saj so seminarji potekali v različnih okoljih, ki je delu naših društev in klubov na tujem ponekod manj, drugje pa spet bolj naklonjeno, pa tudi posameznih seminarjev so se udeležili različni poročevalci. Kljub temu lahko rečemo, da je bil pogovor Jožeta Marolta in Miroslava Nagliča s predstavniki naših delavcev na Bavarskem med najbolj uspelimi, če to lahko sodimo po temah, ki so jih obravnavali, po številu vprašanj, ki so jih delavci zastavili gostoma iz domovine, zagretosti v spraševanju in temeljitosti v odgovorih. Če bi seminar poslušalcev in udeležencev v razpravi ne pritegnil, gotovo ne bi z enako zavzetostjo na njem sodelovali od jutra do pol osmih zvečer ter pogovora z gostoma iz domovine nato še nadaljevali na družabnih srečanjih v Münchnu in Ingolstadtu. Predstavniki naših delavcev na začasnem delu v tujini so bili na seminarju v Münchnu, pa tudi drugih, najbolj kritični do hitrega spreminjanja predpisov doma, od carinskih do bančnih, zaposlovanja, ter davčne politike, ki v marsikaterem okolju odstopa od družbeno dogovorjenih smernic. V pogovoru s predstavnikom socialistične zveze Slovenije Jožetom Maroltom in predsednikom izvršilnega odbora Zveze skupnosti za zaposlovanje Miroslavom Nagličem so bili kritični tudi predstavniki slovenskih organizacij združenega dela na Bavarskem: Elektrotehne, Luke Koper, Rudisa, Špedtransa in Gorenja, ki so se z gostoma iz domovine pogovarjali še posebej. Skupaj so ugotovili, da ima naša država glede izvoza v ZR Nemčijo še veliko možnosti, večji prodor na zahodnonemško tržišče pa zavirata predvsem razdrobljenost naše ponudbe ter neizpolnjevanje pogodbenih obveznosti, tako glede kakovosti izdelkov kot pogodbenih rokov, na kar so tuji partnerji seveda občutljivi. Prihodnji mesec sta predvidena še dva pogovora z našimi klubskimi delavci, o kraju in datumu obeh pa se še dogovarjajo.

Jože Marolt in Miroslav Naglič na pogovoru v Münchnu.

Besedilo in slika: Matjaž Vizjak

Priznanja luškim krvodajalcem

Prostovoljni krvodajalci v koprski Luki praznujejo letos svojo 19. obletnico. V zadnjih enajstih mesecih so kar 283-krat darovali svojo kri, v sekciji pa je vključenih 258 prostovoljnih krvodajalcev. Na letošnjem srečanju so podelili 45 priznanj za 5, 10, 15, 20 in 25-kratno darovanje krvi. Značke je podelil predsednik RK Koper dr. Vlado Dintinjana.

Z. V.

Lojze Avšič, dobitnik zlate plakete »Boris Kidrič«

Polje, kdo bo tebe ljubil?

Dokaj zgodaj je bilo; zunaj je bil še polmrak, ko smo se že pogovarjali z inženirjem Lojzetom Avšičem — letošnjim dobitnikom zlate plakete »Boris Kidrič«. Beseda je tekla o njegovem delu, o problemih, s katerimi se srečujemo v kmetijstvu, zlasti z zazidavanjem ornih zemljišč, pa o napredku, ki smo ga dosegli po vojni, in kaj bi še lahko storili...

Lojze Avšič, ki je direktor tozda Proizvodnja v Semenarskem kombinatu Ljubljana, je eden od tistih redkih agronomov, ki so zrasli z delom na poljih. Doma je namreč s kmetov in mu torej to delo, ko smo v glavnem še orali s kravjo, volovsko ali konjsko vprego, ni bilo nikoli neznanka. Kot gimnazijec je leta 1951 s traktorjem, ki so bili takrat še sila redki, kot so bili redki tudi vozniki, že oral na domačem polju in zadružnih poljih. To pa zato, pravi Lojze, ker so ga nemški ujetniki naučili voziti tovornjak.

Še pred nedavnim je bil direktor poskusnega centra v Jablah pri Domžalah, kjer biotehniška fakulteta in kmetijski inštitut opravljata različne poskuse v poljedelstvu, vrtnarstvu in živinoreji, tako na primer uvajanje novih sort, poskusi z agrotehniko, uvajanje nove tehnologije itd. »Ko sem pred dvajsetimi leti

začel delati v Jablah, so bili tam takrat tečaji za traktoriste v družbenem sektorju, nekaj pa je bilo tudi zasebnih kmetovalcev. V tečajih je bilo seveda veliko praktičnega pouka, zato sem začel sodelovati kot predavatelj. Še isto jesen smo na Križu pripravili tekmovanje traktoristov. Vsa naslednja leta smo pripravljali taka tekmovanja. Sam nisem nikoli tekmoval,« pripoveduje Lojze Avšič o začetkih teh tekmovanj v Sloveniji. Pri organiziranju tekmovanj, pa tudi že prej, je sodelovala tudi Ljudska tehnika. Vanjo se je vključil leta 1963 in ji ostal zvest do danes. Zdaj sodeluje v kmetijsko-tehniški komisiji pri Zvezi organizacij tehnične kulture Ljubljane in Slovenije. Večkrat je bil izvoljen kot republiški delegat v zvezni odbor za napredek kmetijske tehnike. Za svoje delo je pred tem prejel že bronasto in srebrno plaketo »Boris Kidrič«. Pred leti je dobil tudi zlato plaketo Ljudske tehnike in priznanje ob stoletnici kmetijskih šol.

Vse od leta 1968 pa pripravlja ali pomaga pripravljati republiške ekipe za zvezno tekmovanje traktoristov-kmetov in kmetic, ki se vsako leto pomerijo v praktičnem in teoretičnem znanju. Slovenski tekmovalci so predvsem po njegovi zaslugi na 23 tekmovanjih zmagali kar 13-krat, skoraj pa ni bilo tekmovanja, na katerem ne bi zmagovali kot posamezniki. Zdaj je v Sloveniji vsako leto osem do deset območnih tekmovanj. Letos se je teh tekmovanj udeležilo več kot tisoč tekmovalcev. »Naši so večkrat tekmovali tudi na svetovnih prvenstvih in se tudi dobro odrezali. Žal pa zadnjih sedem let ne tekmujemo več. Škoda, veliko izkušenj in novega znanja bi lahko pridobili,« pravi inženir Lojze Avšič.

Potem je beseda stekla še o delu na naših poljih, o možnostih, ki jih imamo za pridelavo hrane, a jih ne cenimo dovolj. »Pri nas je težko odpraviti miselnost, da je vse, kar je iz uvoza, iz tujine, boljše od domačega,« zaskrbljeno pripoveduje Lojze Avšič. »Zato je bila ljubljanska semenarna doslej ali vsaj zadnjih nekaj let zgolj nekakšen trgovski posrednik, ki je prodajal ali — bolje — posredoval tuje znanje. Zdaj z domačimi umskimi zmogljivostmi iščemo vedno nove in boljše sorte semen. Predvsem to velja za pšenico in koruzo. Reči moram, da smo v Sloveniji in Jugoslaviji glede tega dosegli izvrstne rezultate.

Ker smo pred leti zelo zmanjšali proizvodnjo krmnih rastlin, ki smo jih nekoč celo izvažali, moramo to vrsto krme zdaj znova uvažati. Zdaj si na vso moč prizadevamo spet priti na zeleno vejo in doseči še boljše rezultate. Letos bomo izvozili na zahodno tržišče že za približno 150 milijonov dinarjev različnih semen. Izvažamo tudi na vzhod.«

In kakšne so možnosti Slovenije, da bi s svojimi zmogljivostmi in znanstvenim ter drugim potencialom bolje obdelovali še več polj? Lojze Avšič meni, da bi lahko še bolj razvili sodelovanje pri iskanju novih, boljših in bolj donosnih sort semen z ostalimi republikami in pokrajinama, predvsem z Vojvodino in Srbijo, ki imata veliko dobre zemlje in milo podnebje. Slovenija ima še veliko možnosti za še boljše kmetovanje: gre predvsem za boljšo obdelavo zemlje, uporabo dobrega semena in njegovo zaščito — to je gnojenje, oskrba itd. V naši republiki si zdaj na primer zelo prizadevamo, da bi kmetje čimveč in čimprej na njivah posejali visokorodne sorte pšenice z visoko vzgojno stopnjo. »In še nekaj morate zapisati,« nam je ob koncu dejal Lojze Avšič. »Da moramo varovati dobra polja, dokler je še čas. Kajti beton in asfalt zaradi kratkovidnosti mnogih na občinskih ravneh vse bolj požirata zelena polja.«

Peter Štefanič

OD ME VI

Kaj o tem menite vi?

V 30. številki Delavske enotnosti, zadnji v letošnjem juliju, smo v rubriki »Kaj o tem menite vi?« povprašali nekaj organizacij združenega dela, kaj v njih menijo o obveščenosti o preskrbljenosti s surovinami. Tokrat so se oglasili še iz delovne skupnosti skupnih služb sozda Slovenijales, kjer jim je hitrejši odgovor med drugim onemogočila tudi selitev v nove prostore. Takole odgovarjajo:

»Večina delovnih organizacij, članic sestavljene organizacije združenega dela, ima svoja informacijska glasila. Na ravni sozda imamo še poslovni bilten, ki izhaja enkrat mesečno. Poleg proizvodnih dosežkov, števila zaposlenih in poslovnih rezultatov vsebuje še kratek komentar k podatkom v biltenu.

Po teh podatkih lahko delavci v delovnih in temeljnih organizacijah primerjajo svoje dosežke z drugimi. Ob periodičnih obračunih in zaključnem računu objavimo podrobnejše razčlembe finančnega poslovanja v primerjavi s planskimi predvidevanji in z istim obdobjem prejšnjega leta.

Tako članice sozda že na osnovi poslovnega biltena lahko primerjajo podatke — poleg tega pa imamo kot stalno obliko dela tudi posvete poslovodnih organov delovnih organizacij, naših članic. Tudi na teh posvetih se pretakajo informacije, predvsem pa usklajujemo delo med posameznimi združenimi delovnimi organizacijami.

Ker v naši sestavljeni organizaciji spremljamo gibanje izvoza in uvoza ter priliva in odliva deviz glede na siseot na ravni sozda, pri obravnavanju izvoznih dosežkov in uvoznih možnosti do največje mogoče mere razporejamo uvozne kvote. V res kritičnih primerih si posamezne članice med seboj posojajo uvozne surovine in reprodukcijske materiale.«

Podpredsednik PO sozda Slovenijales
Ivan Petaver

BLAGAJNA VZAJEMNE POMOČI

PRAVNIK SVETUJE §

VPRAŠANJE: V naši delovni organizaciji imamo blagajno vzajemne pomoči, v kateri se solidarnostno združujejo sredstva članov. Iz zbranih sredstev se članom na podlagi pravilnika odobrijo posojila. Finančna služba delovne organizacije pa zdaj uveljavlja, da je mogoče odobriti posojilo samo tistemu, ki je kreditno sposoben. Vprašujemo, ali je taka zahteva finančne službe utemeljena, upoštevajoč dejstvo, da člani blagajne vzajemne pomoči zbirajo sredstva solidarnostno prav zato, da pomagajo tistim, ki so v stiski. Po našem stališču je zahteva finančne službe v nasprotju z namenom blagajne vzajemne pomoči. Prilagamo pravilnik.

ODGOVOR: V pravilniku o poslovanju blagajne vzajemne pomoči ni nobene izrecne določbe o kriterijih za odobritev kredita in tudi ne o pogojih za vračanje prejetega posojila. Splošni predpisi, ki urejajo kreditiranje, to je zakon o temeljih kreditnega in bančnega sistema in uredba o splošnih pogojih za potrošniške kredite, se neposredno ne nanašajo na poslovanje blagajn vzajemne pomoči in je v teh predpisih mogoče iskati le načela, na katerih bi moralo sloneti tudi poslovanje blagajn vzajemne pomoči.

Zato si je treba pri iskanju odgovora na vaše vprašanje pomagati le s smiselno razlago ustreznih določil vašega pravilnika ob upoštevanju načel splošnih predpisov o kreditiranju.

Kot rečeno, v pravilniku ni izrecne določbe, ki bi prepovedovala podelitev posojila tudi kreditno nesposobnemu prosilcu. Toda 12. člen pravilnika predpisuje, da mora prosilec podpisati izjavo, da v primeru nerednega plačevanja posojila pooblašča odbor, da mu zaseže akontacijo osebnega dohodka. Očitno je namen tega člena zavarovati redno vračanje posojil. Taka določba ne bi imela smisla, če bi bilo mogoče odobriti posojilo tudi nekomu, ki kreditno ni sposoben, ker ima zaseženo že tretjino svojega osebnega dohodka. Preostali dve tretjini sta namreč nedotakljivi, razen v posebnih izjemnih primerih, ki pa tu ne pridejo v poštev. Smiselno je torej mogoče sklepati iz 12. člena pravilnika, da mora posojilojemalec zavarovati redno vračanje prejetega posojila z izjavo, na podlagi katere mu je mogoče zaseči osebni dohodek v primeru nerednega vračanja posojila. To pa pomeni, da mora imeti posojilojemalec v okviru rubljive tretjine osebnega dohodka vsaj toliko prostega osebnega dohodka, kolikor znaša mesečni obrok za vračanje prejetega posojila.

Pomen te določbe je torej dvojen: po eni strani pomeni omejitev višine posojila, tako da obrok ne presega rubljivega dela osebnega dohodka v okviru tretjine OD, ki je za to na razpolago; lahko pa pomeni tudi zadržek za odobritev posojila, če prosilec sploh nima več prostega dela rubljive tretjine osebnega dohodka. Taka razlaga se ujema tudi z načeli uredbe o splošnih pogojih za potrošniške kredite, hkrati pa je v skladu tudi z določbo 4. člena vašega pravilnika, ki nalaga odboru, da upravlja zaupana sredstva s skrbnostjo dobrega gospodarja in skrbi za popolno varnost in likvidnost sredstev. Če bi bilo mogoče odobriti posojilo tudi nekomu, ki ima zaseženo že vso rubljivo tretjino osebnega dohodka in torej ni kreditno sposoben, ne bi bilo poskrbljeno za varnost sredstev blagajne vzajemne pomoči in odobritev posojila v tem primeru ne bi bila v skladu z načelom upravljanja s skrbnostjo dobrega gospodarja.

Glede na tako razlago določb vašega pravilnika torej ne smete odobravati posojila tistim prosilcem, ki imajo zaseženo že eno tretjino osebnega dohodka, oziroma morate pri odobritvi kredita paziti, da obrok ne presega prostega dela osebnega dohodka.

»Naš delavnik«

Tako bi lahko zapisali ob fotografiji Štefana Prše, ki smo jo poimenovali »Rokodelec«. Naš pogosti sodelavec je za natečaj poslal kar 30 fotografij — vse so posnete v okolju, v katerem živi in dela: prekmurska ravan, osamljeni starci pri kmečkih opravilih, mlade delovne roke v turniški Planiki, kjer ima čevljarstvo pravo izročilo.

Danes, ko je fotografska tehnologija že poenostavila fotografiranje za vsakdanjo rabo, je bolj kot kdajkoli pomembno sporočilo fotografije, vsebina, ki jo želi posredovati avtor. In najglobje podoživljamo svoje okolje, najdemo v njem tiste prvine, ki približujejo njegov življenjski utrip tudi drugim. Zato dosega veliko znanih fotografov največje uspehe prav s fotografijami iz lastnega sveta: nekateri najbolj znani fotografi ali fotoreporterji se neredko celo za dalj časa naselijo v tuji deželi, ki jo želijo fotografsko obdelati...

Zakaj pišemo vse to sodelavcem, ki so vendar začeli fotografsko posegati v svoj in drugih delavnik? Zato, da bodo v svojem okolju bolj znali pogumno poiskati najbolj značilno, najbolj izpovedno in da ne bodo posnemali nekih tujih in namišljenih vzorov.

Tako usmeritev svetujemo tudi tovarišu Prši, ki ima še vedno težave z izdelavo fotografij. Ne nazadnje svetujemo tudi pregled optike — v fotoaparatu ali povečevalniku. Večina fotografij ima namreč čudno neostrino, ki kaže na okvaro.

DELAVSKO ŠPORTNO SREČANJE NA RAVNAH

Z malo denarja veliko vsebine

Skozi gosto stabilizacijsko rešeto zadnje čase sila težko pade marsikaka prireditev, ki je še ne tako dolgo nazaj normalno spremljala življenje in delo v organizaciji združenega dela. Vendar povsod in na vsakem koraku le ne bi kazalo za vse kriviti prav stabilizacije. Kako je moč marsikaj pripraviti, kajpak ob kančku dobre volje in zavzetosti, nam zgovorno potrjuje tudi nedaven primer delavsko športnega srečanja Time-Oskrbnega centra Maribor, ki ga je ob pomoči »Oskrbe« iz Dravograda pripravil tozd Ljudski magazin iz Prevalj.

Športno srečanje, ki se ga je na Ravnah udeležilo kakih 230 delavcev iz Štajerske in Koroške, je kljub priprti stabilizacijski pipi, kar zadeva denarja seveda, v celoti opravičilo ta naziv. Delavci športniki so na tekmovanju, ki je potekalo v sedmih panogah, dokazali, da šport in rekreacija pri njih nista zgolj besedi na papirju, temveč dejavnosti, ki bolj ali manj redno spremljata njihovo delo in življenje. Resda na tem srečanju športni dosežki nikjer niso bili v ospredju, pa smo vendar lahko z zadovoljstvom ugotavljali dobre rezultate, ki so prišli kot plod po pravilu zagrizenega boja. Kajpak pa ob tem ni manjkalo niti dobre volje, šale pa tudi smeha.

Če naj to pisanje odraža splošno vzdušje, ki je vladalo med udeleženci omenjenega športnega srečanja, potem rezultatov bržda ni potrebno objavljati. Prej kot to pa je treba povedati, da je bilo to tekmovanje tudi na zavidljivi kulturni ravni. Torej v tem primeru ne moremo govoriti zgolj o tekmovalnem in gostilniškem delu, ki pogosto spremljata tovrstna srečanja, ampak tudi nekaterih posnemanja vrednih potez organizatorja, ki so srečanje razširili tako v športnem, kulturnem kot tudi samoupravnem smislu.

Udeleženci so se namreč zavedali, da so s svojim športnim srečanjem začeli hkrati tudi praznovanje ob 30-letnici svoje delovne organizacije, tako da jim je ponudba organizatorja, da si ob tem ogledajo nekatere kulturne in naravne znamenitosti kot so: delavski muzej, Prežihova hiša in spomenik, Kefrov mlin, Rimski vrelec-talci, študijska knjižnica na gradu, poleg tega pa še kmečki turizem v Šentanjelu, prišla še kako prav. Verjetno ne samo zavoljo ogledov, ampak tudi zaradi izmenjave izkušenj, novih poznanstev itd., kar so jile-ti omogočili.

Brez dvoma je tako torej športno srečanje delavcev Oskrbnega centra kljub skromnosti pa zato množičnosti in pestri vsebini pripomoglo k afirmaciji 2350-članskega kolektiva, ki pri potrošnikih uživa dokajšen ugled.

I. K.

Sistem delitve po delu je vzvod za večjo produktivnost: kakšno delitev imamo danes?

Kdaj bo dovolj cenjeno kreativno delo

V položaju, v kakršnem se je znašlo jugoslovansko gospodarstvo in sp ričo ciljev, ki jih zastavlja politika uresničevanja družbenoekonomskega plana razvoja v prihodnjem letu, so izrednega pomena vse možne oblike spodbud, ki naj bi pomagale uresničevati zastavljene stabilizacijske naloge. Glede na to, da nam zaradi »okoliščin« v prihodnjem letu proizvodnja ne bo rasla nič hitreje, kakor je letos, da bomo imeli opraviti torej s posledicami »ničelne rasti«, bo izjemno pomembno, kako bomo izkoristili razpoložljive sile, ali z drugimi besedami: kako bomo povečali družbeno produktivnost dela. Vsekakor bo lahko eden izmed najpomembnejših vzvodov za dvigovanje družbene produktivnosti ustrezna naravnanost politike delitve osebnih dohodkov. Ne le, da bomo morali dosledno spoštovati načelo odvisnosti mase sredstev za osebne dohodke od ustvarjenega dohodka, ampak bomo morali tudi mnogo globlje poseči v bistvo delitve po delu in rezultatih dela in ga tudi uresničevati.

Kajpak ni moč trditi, da na področju delitve nismo napredovali, čeprav na posameznih področjih bolj kot na nekaterih drugih (na primer: pri ugotavljanju deleža iz minulega dela izrazito zaostajamo). Da bi ilustrirali dosežke in prizadevanja za spremembe na tem področju, smo v uredništvo povabili dva delavca iz različnih, čeprav po dejavnosti v grobem smislu podobnih okolij. Oba sta tudi člana komisije za spremljanje uresničevanja samoupravnega sporazuma o delitvi sredstev za osebne dohodke v osvojem okolju. Iz EM Hidromontaža je prišel Jože Mogu, član komisije v DSSS, iz Komunalnega podjetja Ljubljana, tozd Komunalne gradnje pa Franc Pavlin, predsednik njihove »komisije za nagrajevanje«, kakor po navadi vsi skupaj na kratko imenujemo komisije, ki se ukvarjajo z uresničevanjem politike delitve sredstev za OD v po-

Franc Pavlin

sameznih okoljih. Z njima smo klepetali o vseh zagatah in težavah, ki spremljajo politiko delitve, pobarali smo, kje so pri njih v delitvi po delu itd. Močno skrajšani zapis dolgega pogovora objavljamo na teh straneh.

DE: Kako visoki so pri vas poprečni osebni dohodki?

Franc Pavlin: »V rasti smo za dve odstotni točki zaostajali za dovoljeno mejo, dosegli pa smo raven 11.459 dinarjev. Pri tem velja dodati, da vsak naš delavec v poprečju opravi še 25 ur v tako imenovanem podaljšanem delovnem času, v zimski službi, vzdrževanju cest, odpravljanju posledic poplav, plazov, udorov zemlje itd.«

Jože Mogu: »V Hidromontaži smo v prvem polletju zaposleni v skupnih službah zaslužili 11.684 dinarjev in smo med tozdi delovne organizacije na tretjem mestu, točno v sredini. Letos smo osebne dohodke povečali za 10 odstotkov — po prvem polletju.«

DE: Zakaj — zaradi rezultatov gospodarjenja ali česa drugega?

Jože Mogu: »Zaradi vsega. Malo smo upoštevali tudi rast življenjskih stroškov in pa dejstvo, da nam nekateri delavci sicer zelo iskanih profilov uhajajo drugam. Najbolj smo tako povečali OD delavcem na gradbiščih.«

DE: Kako se v kuverti odraža delavčeva pridnost?

Franc Pavlin: »Osebni dohodek je odvisen od uspeha izvršenega dela.

Jože Mogu

Delavcem merimo njihov delež v skupinskem akordnem sistemu. Poslovodje, vodje gradbišč itd., dobe OD glede na uspešnost poslovanja enote, ki jo vodijo.«

Jože Mogu: »V Hidromontaži si že leta in leta prizadevamo, da bi bili osebni dohodki odvisni od dohodka. Zato se nam še ni zgodilo, da bi imeli slab poslovni rezultat, pa visoke osebne dohodke. Na gradbiščih imamo predvsem proizvodne delavce in tam, kjer je le mogoče, delajo po normi. Ugotovili smo, da je normiranje delavcev na gradbiščih zelo spodbudno — delavci več zaslužijo, delo se tudi prej konča in pridobimo še v pogodbi »najavljeno« premijo. Vendar so norme danes tudi dvorezen meč: če namreč delo ni dovolj dobro pripravljeno, lahko zastane, z njim pa tudi osebni dohodki. Norme morajo angažirati cel tim od nabave do zaključnega monterja.«

— Kaj pa v administraciji, v DSSS?

Jože Mogu: »Ocenjevanje še ni primerno, še vedno iščemo pravo pot.

DE: — Ali lahko kdo od zaposlenih v osebnem dohodku preseže direktorja tozd ali delovne organizacije? Ali ga sme preseči?

Franc Pavlin: »Načeloma ga seveda lahko, v praksi pa težko, ker bi moral na primer delavec izredno močno preseči delovno normo, kar pa seveda ne bi bilo normalno. Nasploh visoko preseganje norm kaže, da nekaj v sistemu ugotavljanja delavčevega prispevka ne drži.«

Jože Mogu: »Dogaja se, da posamezni delavci na montaži objektov dobe kak mesec tudi po 50 do 60 tisočakov. Toda tu so redno delo, delo v nadurah (do 12 ur dela včasih, ko se mudi) so terenski dodatki, je premija za pred rokom opravljeno delo. Kajpak so to izjemne razmere, vsak mesec in iz leta v leto ne bi mogli dosegati takšnih osebnih dohodkov. Že tako se nam delavci izčrpavajo v neugodnih delovnih razmerah in nam tudi uhajajo.«

DE: — Ali v sistemu delitve upoštevate težje delovne razmere pri nekaterih delih?

Jože Mogu: »Seveda. Delavci dobe za vrsto del dodatke — v odstotkih, ki so različni — za delo v težkih razmerah. Za delo nad 8 metri višine dobe 12 odstotkov na osebni dohodek, za delo v rezervoarjih ali jaških 14 odstotkov.«

Jože Pavlin: »Pri nas težke delovne razmere še niso opredeljene, čeprav jih vsi poznamo: sneg, dež, delo v kanalih.«

DE: — Ali je v pravilnikih opredeljeno, koliko časa sme delavec delati posamezna dela v težkih razmerah?

Jože Mogu: »Je. Toda včasih moramo zamižati na eno oko. Če ne bi, bi na primer zadnje popravilo TE Trbovlje ne bilo opravljeno v tako kratkem času in pred rokom. Družbena škoda bi bila velika...«

DE: — Ali vas lahko že vprašamo, do kod ste prišli pri ugotavljanju delavčevega deleža iz minulega dela?

Oba v en glas: »Tu ugotavljamo prispevek posameznika tako kot povsod: z leti njegove službe.«

DE: — Sicer pa sistem delitve po delu pri vas ni nedograjen?

Jože Mogu: »Dejal sem že, da iščemo novih poti pri odmerjanju zaslužka administrativnim službam in najbrže nagrajevanje administracije ni naša edina šibka točka. Veliko si obetamo od strokovnih podlag, ki jih pripravljajo na sindikatih, v zbornici in na IS.«

Franc Pavlin: »Nismo zadovoljni. Najbolj nas pri uveljavljanju delitve po delu in rezultatih dela ovirajo neurejeni dohodkovni odnosi med posameznimi tozdi in delovnimi enotami znotraj tozdov. Se pravi, da ni povsem jasno razmejeno, koliko katera enota prispeva k skupnemu dohodku. Tu je predvsem aktualno vprašanje cen izdelkov ali storitev posamez nih enot, ker se delo enot prepleta in so soodvisne pri ustvarjanju dohodka.«

DE: — Ali so osebni dohodki pri vas pomemben vzrok za fluktuacijo delavcev, ki je v vaših dejavnostih kar velika?

Franc Pavlin: »Važni so, toda ne najpomembnejši. Če bi bili, delavci ne bi potem, ko smo jih izučili za šoferje, upravljalce raznih strojev, odhajali domov (v druge republike op.p.). Seveda pa ne smemo zanemariti dejstva, da lahko delavec z enakim profilom v drugi delovni organizaciji zasluži praktično prav toliko brez zimske službe, dežurstev itd.«

Jože Mogu: »Varilci, ki jih vzgajamo sami, so vsepovsod zelo zaželeni; tudi drugim strokovnjakom ni težko najti dela drugje. Ponavadi nam jih poberejo kar investitorji objekta, na katerem naši delajo. V takih primerih so vzrok odhoda višji osebni dohodki, neredko pa tudi želja, da bi se delavci po nekajletnem »potepanju« z gradbišča na gradbišče nekje ustalili, si ustvarili normalne življenjske in družinske razmere. Fluktuacija v Hidromontaži doseže letno tudi 15 do 18 odstotkov, se pravi, da nas zapusti vsako leto tudi do 600 delavcev, večinoma kvalificiranih in strokovnjakov.«

DE: — Kaj bi po vašem prepričanju morali spremeniti v sedanji politiki delitve sredstev za osebne dohodke?

Jože Mogu: »Mnogo bolje bi morali materialno spodbujati za kreativno delo vse, ki so ga sposobni in dolžni opravljati.«

Jože Pavlin: »Dosledno in strogo uveljavljati odvisnost osebnih dohodkov od dohodka. Toda hkrati tam, kjer so rezultati vidni, osebnih dohodkov ne omejevati z globalnimi limiti in podobnim. Kdor je ustvaril dohodek, naj bo za to tudi primerno plačan. Omejen pa naj bo tisti, ki ležerno dela in neučinkovito uporablja družbena sredstva.«

Besedilo: Boris Rugelj
Sliki: Andrej Agnič

ib
revija za planiranje

IB — revija za planiranje Zavoda SR Slovenije za družbeno planiranje je mesečna publikacija, ki prinaša aktualne strokovne sestavke s številnih področij — vidikov družbenega planiranja. Poleg globalnih raziskav, ki so izdelane za pripravo in spremljanje izvajanja družbenega plana republike, prinaša tudi izsledke ožje usmerjenih analiz in študij, uporabnih za delavce v strokovnih službah vseh nosilcev planiranja, prispevke k izgrajevanju metodologije planiranja in njeni operacionalizaciji, osebna mnenja strokovnjakov, predstavitve knjižnih novosti, ki obravnavajo teorijo in prakso družbenega planiranja ter razne periodične preglede, komentarje in poročila s strokovnih srečanj.

Izšla je številka 8—9/81 z naslednjo vsebino:

mag. Pavle Gmeiner:

Vprašanje časa in cen proizvodnih dejavnikov v izboru investicij

prof. Jože Goričar:

Nekaj pripomb k sociološkemu scenariju »Slovenija 2000«

Priloga »Slovenija 2000«: povzetki raziskav urbanega razvoja

dr. Mitja Kamušič:

Nerešena vprašanja prestrukturiranja gospodarstva v scenariju ekonomskega razvoja Slovenije

Predstavitve:
J. Humer: Če bi jaz sestavljal načrt kulturnega življenja v OZD
(M. Apih)

Stanko Brodnjak:

Načrtovanje organizacijskih struktur

IB — revijo za planiranje dobite pri založbi DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4 (posamezna številka 50 din, letna naročnina 400 din).

Ni od srca, je pa verjetno potrebno...

Koliko lahko velja, kar je danes cenejše?

Že ko smo listali gradiva, ki so pospremila vabilo na zasedanje skupščine Samoupravne interesne skupnosti elektrogospodarstva Slovenije, je bilo jasno, o čem predvsem bo tekla beseda — o investicijskih sredstvih za gradnjo elektroenergetskih objektov. O sredstvih torej, ki jih ni! Elektrogospodarstveniki namreč že lep čas pritiskajo na alarmni zvonec, saj je jasno, da se nam ob rastočih potrebah po električni energiji brez objektov dobesedno črno piše.

Svarili so že prej, ko družba ni sprejela sicer med proizvajalci in porabniki samoupravno dogovorjene podražitve elektrike. Povečani del predvidene nove cene so namreč kanili nameniti zgolj razširjeni reprodukciji. Ob družbeno skresani novi ceni se je brž pokazalo, da svarila niso bila brez temeljev.

V prvem letu srednjeročnega obdobja pičlo odmerjena investicijska sredstva so zamajala načrte vsega obdobja. Za petletni razvoj premogovništva in elektroenergetike smo namenili nekaj manj kot 35 milijard dinarjev in letošnje zamude bodo seveda terjale precej obilnejšo naložbeno dinamiko v naslednjih letih.

Pa se vrnimo v letošnje leto. Za resnično najnujnejše naložbe manjka elektrogospodarstvu 800 milijonov dinarjev — še zdaj ni jasno, kje vzeti delež za obveznosti krške nuklearke, za REK Velenje, za prepotrebne objekte prenosa in distribucije, edini hidroelektrarni, ki ju v Sloveniji gradimo v Solkanu in Mavčičah, sta dela skorajda ustavili...

Res naj bi dobro polovico investicijskih sredstev združevali porabniki električne energije, 10 odstotkov naj bi primaknila bančna posojila, še vedno pa ostane skorajda tretjina, ki naj bi jo pokrile elektrogospodarske in premogovniške organizacije združenega dela s prodajo električne energije — čeprav dobro vemo, da je cena elektrike komajda dovolj za poslovanje in da za naložbe ne ostane ničesar.

Ostati pa bi moralo — letos kar 1720 milijonov dinarjev in elektrogospodarstvo je čakalo na drugo podražitev v letu 1981. Računali so na 15-odstotno s 1. oktobrom, ki bi do konca leta še nabrala približno 600 milijonov naložbenih dinarjev.

S tako pričakovano podražitvijo ni bilo nič. Menda se pristojni zvezni organi še niso uspeli domeniti, kolikšen del cene naj bi v posameznih panogah lahko porabili za razširjeno reprodukcijo. Tudi porabniki svojih obveznosti ne izpolnjujejo. Le od jeseniške železarne so letos v elektrogospodarstvu pričakovali 300 milijonov dinarjev investicijskih sredstev — zaman in z izgovorom, da je težko verjetno, da bo elektrogospodarstvo v srednjeročnem obdobju lahko zagotovilo dogovorjeno moč in energijo?!

»Ne dam, ker ne boš dal in seveda ne bom dal, če ne daš...« S takšnim razmišljanjem se do elektroenergetskih objektov pač ne bomo prikopali. Pa ne da bi na skupščini ne bili še kako zaskrbljeni oboji, porabniki in izvajalci. Ugotovili so, da združevanje sredstev za naložbe ne teče zaradi zamujenega srednjeročnega samoupravnega sporazuma, za katerega da so se tudi elektrogospodarstveniki premalo zavzemali. Zamuja torej sporazumevanje, zamujajo cene... le posledice se ne obotavljajo.

Pri tem, ko govorimo o nujnosti dohitevanja zamujenega, je jasno, da bi zato prihodnje leto potrebovali dobrih 13 milijard dinarjev za nadaljevanje naložbenih del. Elektrogospodarstveniki pa so že zračunali, da bodo komajda zmogli 6 milijard. Skopa sredstva so torej krepko zamajala srednjeročni načrt razvoja elektrogospodarstva in na skupščini so sklenili o tem obvestiti Skupščino SRS — ki pa seveda žal ni banka in tudi elektrike ne zna proizvajati...

Ciril Brajer

Nekaj že, dovolj pa še zdaleč ne

Skupščina ISE je o težavah z naložbami v elektroenergetske objekte razpravljala v četrtek, 29. oktobra. Istega dne so se sestali tudi člani sveta republiške skupnosti za cene. Potrdili so predlog o 8-odstotni podražitvi električne energije (torej tisto najbolj pičlo inačico in elektrogospodarstvo ni dočakalo pričakovane 15-odstotne podražitve — čeprav z zamudo) s 1. novembrom. Veliko ni, pa vendar zdaj vsaj resnično najnujnejša dela ne bodo zastala. Za naložbe se bo namreč nabralo dodatnih 249 milijonov dinarjev, podražitev pa je v celoti namenjena razširjeni reprodukciji.

Po neuspelem predlogu elektrogospodarstva bi nam življenjski stroški zrasli za 0,56 indeksne točke, svet republiške skupnosti za cene pa je to rast nekoliko omilil. Hkrati kaže dodati, da bodo dela v HE Mavčiče in Solkan verjetno obstala — in seveda terjala sredstva za konzerviranje že dograjenega, da večina del v žirovskem rudniku urana že stoji, da komajda zmoremo denar za dograjevanje jedrske elektrarne... Seveda se človek s kaj težkim srcem opredeli za katerokoli podražitev — vendar se je tudi elektriki kaj težko odreči.

O gospodarskem sodelovanju z deželami v razvoju

Vseh obveznosti ne izpolnjujemo dovolj dosledno

Prejšnji teden je bilo v prostorih Centralnega komiteja ZK Slovenije delovno posvetovanje, ki je bilo posvečeno dvajseti obletnici prve konference neuvrščenih v Beogradu. Poglavitna tema posveta je bila, kako uresničujemo politiko neuvrščenosti in kakšen je prispevek SR Slovenije v sodelovanju SFRJ z neuvrščenimi in deželami v razvoju. Zaradi aktualnosti in tehtnosti obravnave objavljamo nekoliko skrajšan in predelan prispevek sodelavca Centra za preučevanje sodelovanja z deželami v razvoju Mitre Koliševskega.

»Iz dokumentov in sklepov, sprejetih na konferencah neuvrščenih dežel in dežel v razvoju, izhaja cela vrsta obveznosti za dežele podpisnice. Ker so nekatere obveznosti opredeljene v gibanju neuvrščenih in se nanašajo na posamezne dežele koordinatorje pri razreševanju posameznih problemov, se bom zadržal pri širši problematiki medsebojnega sodelovanja dežel v razvoju in naporov za graditev nove mednarodne gospodarske ureditve.

Gre za vprašanja, ki so tesno povezana s politiko in strategijo lastnega razvoja posameznih dežel v razvoju, zlasti s politiko in strategijo ekonomskih odnosov s tujino. Opozarjam zlasti na nekatera stališča Ekonomske deklaracije in Akcijskega programa iz Colomba in Havane ter končnega poročila v Caracasu, kar ne zmanjšuje pomena drugih dokumentov neuvrščenih in dežel v razvoju, zlasti deklaracije iz Arushe in dokumentov iz Mexico Cityja in Manile.

Ekonomska deklaracija iz Colomba postavlja kot poglavitne naloge za dosego nove mednarodne ekonomske ureditve in popolne suverenosti in neodvisnosti posameznih dežel v razvoju na ekonomskem področju kolektivno naslanjanje na lastne sile, intenzifikacijo gospodarskega sodelovanja med deželami v razvoju, razvoj solidarnosti dežel v razvoju in koordinacijo aktivnosti dežel v razvoju in neuvrščenih dežel na skupni fronti proti vsem poskusom, da bi se med njimi zasejal razdor ob uporabi najrazličnejših oblik pritiskov.

V poglavju ‚Kolektivno naslanjanje na lastne sile' je odločilnega pomena teza o razvoju komplementarnosti gospodarstev dežel v razvoju, ki naj bi omogočil odpiranje širših možnosti sodelovanja med neuvrščenimi deželami, kot tudi razvoj ustreznih mehanizmov za boljšo uporabo te komplementarnosti in naravnih virov dežel v razvoju ob ustvarjanju skupne koristi in kolektivnega ekonomskega razvoja.

Poudaril bi, da so neuvrščeni v Havani obsodili pojave, ko določene razvite dežele vse bolj subvencionirajo lastno proizvodnjo nadomestkov za proizvode, ki so še posebej pomembni za dežele v razvoju, kar bistveno vpliva na pristop dežel v razvoju na tržišča teh dežel. Zavzeli so se za olajšave pri izvozu predelanih in polpredelanih proizvodov dežel v razvoju in sicer v obliki ukinitve carinskih dajatev in z odobritvijo prostih uvoznih kontingentov.

Obenem so šefi držav in vlad neuvrščenih podčrtali, da dislokacije industrijskih zmogljivosti ne bi smeli izkoriščati samo kot način za dostop do poceni delovne sile v deželah v razvoju in za premeščanje zastarele industrije in industrije, ki onesnažuje okolje. Proces preseljevanja naj bi potekal v skladu s postavljenimi celovitimi cilji narodnih gospodarstev, v skladu s prednostmi in težnjami dežel v razvoju in ne bi smel biti v funkciji ekspanzije transnacionalnih družb v deželah v razvoju...

Ta in druga stališča predstavljajo samo ozek izbor konkretnih zahtev po razvoju medsebojnega ekonomskega sodelovanja med deželami v razvoju in neuvrščenimi deželami iz široke palete, ki jo vsebujejo omenjeni dokumenti. Imeti pa jih moramo pred očmi zato, ker jih moramo vgraditi kot element strategije lastnega razvoja.

Kot enega od temeljnih ciljev dolgoročnega usmerjanja ekonomskih odnosov s tujino lahko opredelimo reproduciranje in preoblikovanje našega neodvisnega položaja v svetu oziroma enakopravne suverenosti ter utrjevanje dolgoročno, zgodovinsko začrtane poti krepitve samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in neuvrščene politike kot sinteze notranjih in zunanjih družbenoekonomskih pogojev in teženj. To pa je v današnjih razmerah mogoče le z opredeljevanjem za koncept kolektivne in individualne naslonitve na lastne sile, kar pomeni selektivno vključevanje v mednarodno delitev dela. Strategija naslonitve na lastne sile, zlasti če gre za kolektivno naslonitev na lastne sile dežel v razvoju, pomeni, da morajo dežele v razvoju pri odnosih s tujino dobiti bistveno večji pomen. Zato moramo pri odločanju o politiki prestrukturiranja našega gospodarstva in o njegovi proizvodni usmeritvi v vse večji meri upoštevati kriterij kombiniranja proizvodnih dejavnikov zlasti v krogu dežel v razvoju.

Pri tem pa ne gre samo za iskanje prostora za naš izvoz v prihodnosti, ampak tudi iskanje prostora za povečanje celotne trgovine z deželami v razvoju in to ne samo pri uvozu surovin in izvozu industrijskega blaga, ampak ob krepitvi enakopravne soodvisnosti, kar pomeni tudi krepitev vseh oblik izvoza dežel v razvoju.

Ne gre samo za opredelitev dejavnosti, ki jim bomo dajali prioriteto v lastnem gospodarskem razvoju, ampak tudi za opredelitev takih dejavnosti, kjer bomo morali odstopiti prostor deželam v razvoju, da bi omogočili razvoj enakopravne soodvisnosti in komplementarnosti gospodarstev, saj tudi ekonomski kriteriji uspešnosti govorijo temu v prid.

Zato se moramo izogibati neustrezni uporabi teze o racionalni substituciji uvoza, ki je vse prevečkrat izgovor za dokaj močne avtarktične težnje v našem gospodarskem razvoju.«

S poti po zahodnonemški deželi Hessen (I)

Izkušnje nemških ljudskih univerz

Sodelovanje Zveze delavskih univerz Slovenije in ljudskih univerz dežele Hessen obstaja že dalj časa in je omenjeno tudi v meddržavnem sporazumu med SFRJ in ZRN.

Že ko smo se v vodstvu delavskih univerz Slovenije odločali za načrt obiska in sestavo delegacije, smo se zavedali, da moramo ta obisk izkoristiti predvsem za spoznavanje izkušenj nemških ljudskih univerz. Našo pot pa smo želeli povezati tudi s spoznavanjem problemov naših ljudi v tej deželi. Ker so sodelavci iz ljudskih univerz dežele Hessen že bili na obisku v Sloveniji, nam ni bilo potrebno razlagati sistema izobraževanja odraslih pri nas. Po vnaprej usklajenem programu naj bi poleg Frankfurta obiskali še Odenwaldkreis, Fuldo in Limburg, kjer bi naj lahko proučili delo te učinkovite inštitucije v različnih okoljih. Vnaprej smo tudi vedeli, da izkušenj nemških ljudskih univerz ne bo mogoče neposredno uporabiti v naših razmerah. Dve temeljni razliki sta namreč: prva je družbena ureditev, ki poleg drugega pogojuje tudi različne šolske sisteme; druga pa različna stopnja ekonomskega razvoja obeh držav. Pripravljeni smo torej bili na kritično presojo nemških izkušenj in hkrati pripravljeni sprejeti tiste njihove dosežke v šestdesetletnih izkušnjah (ljudske univerze delujejo že od leta 1920), ki nam bodo lahko v korist.

Na letališču v Frankfurtu nas je pričakal strokovni delavec pri zvezi. Šestčlansko delegacijo je odpeljal v mesto, kjer smo še isti večer imeli uvodne pogovore na sedežu zveze ljudskih univerz dežele Hessen (Hessischer Volkshochschulverband). V pogovoru so sodelovali nekateri člani predsedstva in njihov predsednik Korn. V tem kratkem času smo skupno ugotovili koristnost takšnega sodelovanja zaradi boljšega medsebojnega spoznavanja in predvsem zaradi izmenjave izkušenj. Prijazni sogovorniki so nas seznanili z vsebino dela ljudskih univerz, organiziranostjo zveze in njenim financiranjem. Funkcija zveze je predvsem v povezovanju 30 ljudskih univerz, kolikor jih deluje v deželi. Delo ljudskih univerz urejuje poseben zakon o ljudskih univerzah, ki določa pristojnost, naloge in financiranje njihove dejavnosti. Vsebina aktivnosti ljudskih univerz je zelo raznolika. Po njihovih trditvah je program odraz interesov ljudi. Če vlada za določeno vsebino zanimanje, potem jo razvijajo, sicer jo ukinejo. Uresničujejo torej nekakšen tržni sistem na področju izobraževanja. vzgoje, pa tudi zabave odraslih. Trde, da so nadstrankarska organizacija, ki ne deluje v interesu političnih strank, ampak za potrebe ljudi. Strokovna služba na ravni zveze (dežela Hessen ima več kot 5 milijonov prebivalcev) zaposluje dvajset delavcev. Sredstva prispevajo približno po tretjinah: en del dajo udeleženci, drugega proračun dežele in tretjega proračun države. Vodstvo zveze je skupščina, ki pa ima le bolj formalno vlogo. Glavna vsebinska vprašanja ureja predsedstvo, ki ima še svoj operativni organ. Te začetne informacije so nam potrdili tudi na vseh drugih delovnih pogovorih. Nemški gostitelji so pripravili bogat štiridnevni program, ki nas je tako zaposlil, da smo komaj našli toliko časa, da smo obiskali tudi jugoslovanski konzulat v Frankfurtu.

Ivan Godec

(Nadaljevanje prihodnjič)

Tudi pri nastajanju in uresničevanju skupnih programov gre za delitev dela med družbenopolitičnimi organizacijami in drugimi družbenimi dejavniki

Programiranje skupščinskega dela

V procesu samoupravnega sporazumevanja in dogovarjanja se vse bolj kaže potreba po načrtovanju in usklajevanju družbenopolitične in samoupravne aktivnosti. To še zlasti velja za programiranje dela v SZDL kot fronti vseh organiziranih socialističnih sil ter za pripravljanje in usklajevanje programov skupščin družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti. Skupno oblikovani programi lahko pomembno prispevajo k načrtnejšemu in učinkovitejšemu delu tako organizacij in frontnih vodstev SZDL kot delegatskih skupščin.

V zadnjih nekaj letih — zlasti pa lani in letos — smo na tem področju dosegli precejšnje premike in rezultate. Programe skupščinske aktivnosti tako v republiki kot v občinah obravnavajo republiška in občinske konference SZDL, ki s svojimi pobudami in predlogi vse bolj vplivajo na vsebino skupščinske aktivnosti in dnevne rede zasedanj zborov družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti. Med politično aktivnostjo in samoupravnim obravnavanjem posameznih družbenih vprašanj je tudi vse manj časovne neusklajenosti.

Primeri iz lanskega in letošnjega leta najbolje ilustrirajo, kako je mogoče koristno uskladiti družbenopolitično in samoupravno aktivnost. V mislih imamo predvsem problematiko usmerjenega izobraževanja, stanovanjsko problematiko, kmetijsko politiko itd. V vseh teh primerih so o idejnih, vsebinskih, organizacijskih in nekaterih drugih vidikih razpravljali tako v zvezi komunistov kot tudi v SZDL, sindikatih in ZSMS. Tako smo problematiko usmerjenega izobraževanja, stanovanjske izgradnje in kmetijstva resnično osvetlili z vseh vidikov in sprejeli ustrezna politična izhodišča. S tem je bila ustvarjena podlaga za samoupravno in delegatsko dogovarjanje in sporazumevanje oziroma za sprejemanje ustreznih odločitev, resolucij, dogovorov (zakonov) v Skupščini SR Slovenije.

Takšno prakso vse bolj uveljavljamo tudi na drugih področjih. Vendar moramo storiti še korak naprej. Ne gre več le za to, da družbenopolitične organizacije in njihovi organi ter frontna vodstva SZDL razpravljajo o predloženih programih skupščin družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti, temveč morajo sodelovati že pri njihovem nastajanju. Programi morajo postati izraz interesov in potreb delovnih ljudi in občanov, ki prihajajo najbolj neposredno do veljave prav v SZDL. Ne gre torej več le za pripombe in predloge, temveč za potrebo, da v delegatskih skupščinah resnično razpravljajo in odločajo o najpomembnejših in aktualnih vprašanjih življenja in razvoja samoupravne družbe.

Tako kot pri nastajanju skupnih programov gre tudi pri njihovem uresničevanju za določeno delitev dela med družbenopolitičnimi organizacijami in drugimi družbenimi dejavniki. Toda to ni klasična delitev dela, nalog in obveznosti. Gre predvsem za to, da vsakdo opravi tisti del nalog, ki mu gredo po njegovi opredeljeni družbeni vlogi, zapisani v ustavi in drugih pomembnih političnih dokumentih. To pa naj bi bilo hkrati tudi zagotovilo, da bomo z načrtovanjem in usklajevanjem politične in samoupravne aktivnosti dosegli tudi večjo racionalnost in družbeno učinkovitost. Pomemben del odgovornosti, da bo res tako, pa nosijo organizacije in frontna vodstva socialistične zveze.

I. Z.

OBČINSKI IN MEDOBČINSKI SVETI ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE! OSNOVNE ORGANIZACIJE ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE!

DE — KNJIŽNICA SINDIKATI

št. 42:
Andrej Škerlavaj:

SINDIKALNO GIBANJE V SVETU

Iz vsebine:
— Iz zgodovine sindikalnega gibanja
— Nekaj o teoriji in strukturi sindikatov
— Pregled sodobnega sindikalnega gibanja v svetu
— Nekatera aktualna vprašanja mednarodnega sodelovanja sindikatov
— Pregled pomembnejših nacionalnih in mednarodnih sindikalnih organizacij v svetu

Cena 120 din.
Broširano, 100 strani.

Naročila pošljite na Delavsko enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, in knjigarno DE, Ljubljana, Tavčarjeva 5. Zahtevate jo lahko tudi v vseh knjigarnah po Sloveniji.

NAROČILNICA

Pri DE, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo:

..... izvodov Knjižnice Sindikati št. 42 — Andrej Škerlavaj: SINDIKALNO GIBANJE V SVETU. Naročeno nam pošljite na

naslov: .....

.....

Ime in priimek podpisnika: .....

Datum: .....
Račun bomo plačali v zakonitem roku.

.....
(Žig)

.....
(podpis naročnika)

1. Naročilo je enkratno
2. Želimo postati redni naročniki zbirke Knjižnica Sindikati do pisnega preklica.

Novomeška Krka proslavila 25-letnico z veliko delovno zmago

Lastno znanje in usmerjen razvoj

Dolga je pot novomeške Krke od tistih dni, ko je v farmacevtskem laboratoriju delalo devet ljudi, do danes, ko Krka zaposluje več kot 3.200 delavcev, ko je postala pomemben dejavnik celotne jugoslovanske farmacevtske inudstrije. To v številkah pomeni, da so v tovarni do danes prijavili 130 patentov, od katerih je 35 podeljenih, v tujini pa 247 prijavljenih in 179 podeljenih.

V novomeški Krki veljata od nekdaj dve usmeritvi, izgradnje lastne surovinske baze in prodor na tuja tržišča. Seveda je potrebno za obe usmeritvi predvsem veliko vlaganj v lastne kadre, v lastno znanje in usmerjen razvoj, ki bo terjal organiziranje lastnega razvojno raziskovalnega dela. Danes imajo v Krki svoj raziskovalni inštitut, v katerem dela 250 delavcev (120 z visoko izobrazbo). Prodor na tuja tržišča pa je zahteval postopno izgradnjo objektov in takšno proizvodnjo, s katero se bo mogla Krka uspešno kosati na mednarodnem tržišču. Zato se je Krka odločila zgraditi nove proizvodne obrate bazične proizvodnje in proizvodnje zdravil. To zaokroženo proizvodnjo so slavnostno odprli v četrtek, 29. oktobra, na dan novomeškega občinskega praznika, ki so ga delavci Krke združili z svojo 25-letnico.

»Naložba, ki jo danes odpiramo, je veljala 1,25 milijarde dinarjev in je doslej največja pri nas. Vsi tehnološki postopki za proizvodnjo in predelavo farmacevtskih surovin v novih obratih so plod lastne razvojne dejavnosti v preteklih letih v Krkinih raziskovalnih laboratorijih in polindustrijskih obratih. Z izgradnjo teh obratov se Krka uvršča med največje proizvajalce antibiotikov tetraciklinske vrste Zn — bacitrina v Evropi.

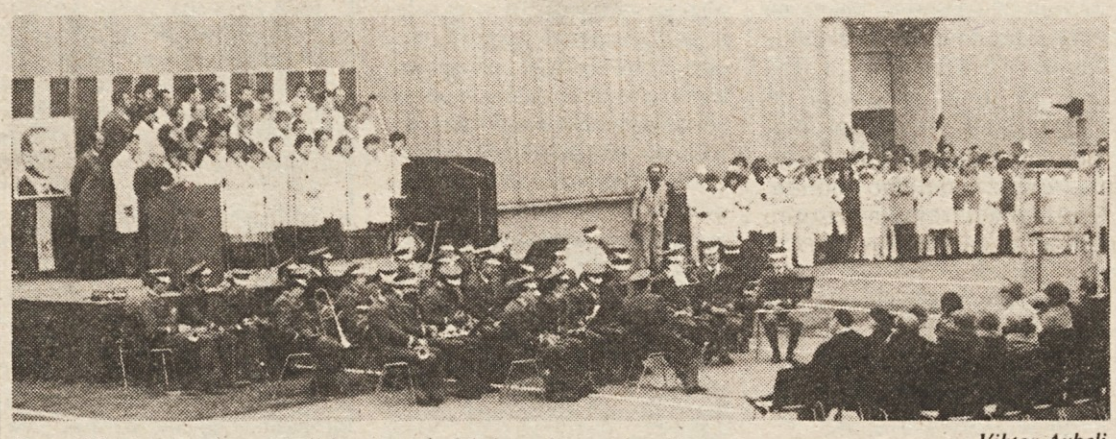

Viktor Avbelj govori na otvoritvi novih proizvodnih prostorov Krke.

Skoraj 90 odstotkov fermentacijske proizvodnje njenih dosedanjih in novih zmogljivosti bo usmerjeno na najzahtevnejša tržišča zahodne Evrope, Amerike in Japonske«. S temi besedami je predstavil nove obrate generalni direktor Boris Andrijanič, ki je eden od ustanoviteljev Krke in je polnih 25 let na njenem krmilu.

Nova proizvodnja je zahtevala seveda izgradnjo večjega števila objektov, ki bi omogočili povečanje proizvodnje fermentacije za 320 kub. m fermentativne proizvodnje. Zgradili so kompresorsko postajo, povečali zmogljivost toplarne in zgradili 60 metrov visok dimnik, razširili visokoregalno skladišče, zgradili obrat farmacevtike za proizvodnjo zdravil itd. Vgrajena oprema in tehnološke instalacije so veljale 540 milijonov din, v varstvo okolja pa so vložili 70 milijonov din.

Sama finančna naložba zasluži tudi posebno pozornost. Predvsem zato, ker so v zagotavljanju sredstev sodelovale tudi delovne organizacije iz vse Jugoslavije, kar 17 jih je bilo. Bilo je to prvo samoupravno združevanje dela in sredstev na jugoslovanski ravni. Zato danes, ko je obrat pričel delovati, omenimo tudi njihova imena. To so Delo Ljubljana, Farmadent Maribor, Gorenjski tisk Kranj, Kemofarmacija Ljubljana, Kemoservis Ljubljana, Konim Ljubljana, Kočevski tisk iz Kočevja, Kartonažna tovarna Ljubljana, Cetinka iz Trilja, Grafokarton Zagreb, Intos-Tlos Zagreb, Medika Zagreb, Piramida Zagreb, RIS Zagreb, TOP Zagreb, Fidelinka Subotica in PIK Tamiš Pančevo.

In kaj bo prinesla nova proizvodnja v mednarodni menjavi? Leta 1976 je Krka izvažala za nekaj manj kot 20 milijonov dolarjev, letos bo dosegla 58 milijonov, kar pomeni skoraj trikratno povečanje. Nova proizvodnja pa bo povečala letni izvoz za 6 milijonov novih končnih izdelkov in 10 milijonov surovin, kar pomeni, da bo Krka prihodnje leto izvažala za 75 milijonov dolarjev. Ta izvoz naj bi pripomogel, da bi v Krki spremenili odnos uvozno-izvoznega poslovanja. Krka je namreč v naši republiki med uvozniki s konvertibilnega področja na 8. mestu, med izvozniki pa šele na 13.

V Krki so delovno proslavili jubilej, vendar to ne pomeni, da ne mislijo in ne delajo že naprej. Prihodnje leto naj bi dogradili tovarno steklenih izolacijskih vlaken. Več kot 40 odstotkov te proizvodnje bodo izvažali, gradijo tudi nove zdraviliške zmogljivosti v Šmarjeških Toplicah. Skupaj s tovarno Lek načrtujejo izgradnjo skupnih zmogljivosti s področja organske kemije v Ljubljani. Razmišljajo o izgradnji doslej največje in najzahtevnejše naložbe betalaktamskih antibiotikov, ki naj bi po sedanjih proračunih prinašali okoli 50 milijonov dolarjev neto deviznega učinka. Tudi pri tej naložbi naj bi združevali sredstva z Lekom.

Letošnji delovni uspeh Krke je le kamenček v mozaiku razvoja, ki v tem novomeškem kolektivu ne pozna zastojev, ker v Krki od nekdaj velja, da je človek največje bogastvo. Predvsem zato je bila Krkina razvojna pot tako uspešna.

Ivan Krasko

Med vrsto ukrepov — prednost izvozu

Mariborski izvršni svet je ustanovil poseben operativni štab, ki je ocenil gospodarska gibanja v letošnjem letu in predlagal ukrepe za doseganje načrtovanih ciljev. Poleg poročil 63 delovnih in 75 temeljnih organizacij združenega dela so člani operativnega štaba skupaj s predstavniki družbenopolitičnih organizacij obiskali 5 sestavljenih in 39 delovnih organizacij — seveda tiste na področju proizvodnje, ki lahko pomembno vplivajo na razvoj Maribora in pa one, v katerih se ubadajo s težavami, ki bi razvoj lahko zavrle.

Ugotovitve za prvo polletje so pokazale bolj pičlo rast proizvodnje in storitev, pa tudi počasno rast izvoza, dohodka in zniževanje realnih osebnih dohodkov. Vse to velja v primerjavi s cilji občinske resolucije in z dosežki v republiki in državi. Ne bomo se spuščali v podrobnosti ocen s teh in drugih področij, saj kaže povedati nekaj več o ukrepih, ki so jih v Mariboru zastavili, da bi do konca leta ujeli načrte.

Ker je bila stopnja zaposlovanja v gospodarstvu nižja od tiste v negospodarstvu, bodo morale vse organizacije združenega dela v svoje programe vnesti ukrep, s katerim bodo povsem zavrle novo zaposlovanje režijskih delavcev. Vse nove zaposlitve bodo torej mogoče le v neposrednem proizvodnem delu. Izjema bodo lahko le nove naloge v negospodarstvu, že zadane pa bo treba uresničiti z izkoriščenostjo notranjih zmogljivosti in rezerv.

Oskrbljenost z reprodukcijskim materialom in surovinami zaskrbljujoče peša, zagotavljanje potrebnih količin in izbora terja združevanje precejšnjih sredstev, zato morajo organizacije združenega dela vse potrebe takoj posredovati podravski gospodarski zbornici. Le tako se bo gospodarstvo lahko primerno organiziralo in bo regija lahko enotno nastopala pri dobaviteljih surovin.

Tudi z viri energije vse trše prede, kar spet zahteva usklajeno rabo teh virov. V Mariboru se bodo zatorej trudili uvesti premakljiv delovni čas. To bi omogočilo boljši in hitrejši prevoz na delo, ugodnejšo izkoriščenost vseh prometnih zmogljivosti in z vsem tem prav gotovo tudi precejšnje energetske prihranke.

Kot v vsej naši družbi gre tudi med opisanimi ukrepi levji delež tistim, ki lahko spodbudno vplivajo na izvoz. Kar takoj omenimo odgovornost vseh vodilnih delavcev pa tudi samoupravnih organov in družbenopolitične sestave. Vsi torej, ki so načrtovali izvoz za letošnje leto in ki so izvozne načrte uskladili v okviru siseota, so odgovorni, da bodo do konca leta načrtovani izvoz tudi izpolnili. Kar se le da se bo treba potruditi, da bo res hitro doseženo plačilo in priliv deviz za izvoz blaga in storitev. Plačilnim pogojem bodo morali v bodoče nameniti več pozornosti kot doslej.

Pretežni del mariborskega gospodarstva sloni na predelovalni proizvodnji, omenili pa smo že, kako težko je s preskrbo surovin in repromaterialov. Večino teh dobivajo iz drugih republik in pomemben del tudi uvažajo. Vse to je le še nov vzrok, zakaj bo treba povečati izvoz. Tudi organizacije združenega dela, ki doslej niso izvažale, se bodo morale potruditi za prodor na tuje trge. Za spodbujanje izvoza bo kazalo uveljaviti tudi notranjo stimulacijo izvoznih dosežkov v sestavljenih in delovnih organizacijah. Že letos bodo morali sprejeti primerne samoupravne sporazume, na osnovi katerih bodo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela resnično spodbujeni in nagrajeni za svoje izvozne uspehe.

Ti cilji so tudi osnova za naloge v prihodnjem letu. Pri načrtovanju izvoza v letu 1982 si bo treba prizadevati za večji obseg izvoza in za vključevanje čimvečjega števila organizacij združenega dela. K temu bo gotovo pripomogel usklajen nastop mariborskega gospodarstva na tujih tržiščih, kar spet terja boljšo medsebojno obveščenost — o vrsti proizvodnje in o vseh drugih pogojih, v katerih bodo uspela skupna izvozna prizadevanja.

C. B.

Stabilizacija in mi

Marlesovci so vendarle zmagali

V potrditev zaupanja in dobrega poslovnega sodelovanja je kolektiv Marlesa, tozd Tovarna pohištva dobil od kupca iz Libije drugo naročilo za nakup pohištva v vrednosti skoraj poldrugega milijona dolarjev. Zavedajoč se svojega in našega gospodarskega položaja je bilo to naročilo več kot dobrodošlo. Zato so žrtvovali dopuste, delali vse sobote in nedelje, samo da bi pravočasno izdelali naročeno blago. Ko je bilo blago že skoraj v celoti pripravljeno, je — počilo. Za prevoz izdelkov ni bilo kontejnerjev...

Vsakdo, ki je kdajkoli iz kakršnegakoli razloga moral spreminjati dolgo načrtovan in pričakovan dopust, ve, kako težko je to dopovedati sebi, še težje ženi in otrokom. Prav to se je letos zgodilo delavcem Marlesovega tozda Tovarna pohištva in delavcem Lame iz Dekanov pri Kopru. V Lami namreč pripravljajo izdelke, ki jih v Marlesu nujno potrebujejo za proizvodnjo pohištva.

Ko so marlesovci dobili naročilo iz Libije, so napeli vse sile in proizvodnjo tako organizirali, da bi naročeno pohištvo lahko izdelali v sorazmerno izredno kratkem roku.

Pred durmi so bili dopusti, vodstvo tozda in sindikat sta šla med delavce ter jih seznanila z novo nastalimi razmerami. Delavci so sprejeli pobudo in se odpovedali načrtovanim dopustom, prostim sobotam in nedeljam.

Vodstvo tozda je o ponudbi iz Libije seznanilo tudi delavce Lame v Dekanih. Pošteno so jim razložili zadevo, kajti tudi od njih je bilo odvisno, ali bo Marles lahko sprejel naročilo in dobil poldrugi milijon dolarjev. V Lami so imeli načrtovan kolektivni dopust, toda delavci so razumeli položaj in odgovornost ter se odločili, da del zaposlenih ne bo šel na dopust, da bi tako omogočili proizvodnjo delavcem Marlesa.

Delavci Marlesa v Tovarni pohištva so začeli z delom v nevsakdanjih delovnih razmerah. Od ustreznih organov so dobili dovoljenje za uvedbo nočne izmene, zaradi novo nastalih razmer so morali delo tako organizirati, da so se delavci za stroji menjavali na dvanajst ur, in da stroji niso utihnili niti čez praznike.

Medtem ko so marlesovci izza strojev lahko gledali dopustnike in kopalce v Dravi, sami pa so se kopali v lastnem znoju, so nenadoma ugotovili, da je odpovedal transport. Naročenega pohištva je bilo za 180 vagonov, odposlati bi ga morali s kontejnerji v točno določenem roku, saj so na tovor čakali ladjarji, da bi ga prepeljali v različna pristanišča Libije.

Zaradi težav z odpremo so se marlesovci znašli v novi zagati. Njihovi proizvodi so povsem zapolnili proizvodne prostore, s pohištvom je bil založen sleherni prehod, zadnji prazen meter površine, tako da so morali del proizvodnje celo ustavljati. Ustreznih in tako velikih skladišč Marles namreč nima, pohištva pa ne moreš razložiti po dvorišču.

Novonastale razmere so med delavce vnesle razburjenje, kar je razumljivo. Najprej delavca prepričaš, da se odpove dopustu, potem ga prepričaš, da je za strojem dvanajst in nekateri celo še več ur, da dela ob prostih sobotah in za praznik, potem ti pa proizvodi obležijo za stroji...

Vodstvo tozda je na vse načine poskušalo rešiti nepredvideni zaplet. Na pomoč so poklicali tudi del strokovnih delavcev, ki so bili na dopustu. Končno so na tovarniško dvorišče začeli kapljati težko pričakovani kontejnerji. Resda ne vsak dan predvideno število, toda z izrednimi napori so tovornjaki s tovorom zapuščali tovarniško dvorišče kljub vsemu v predvidenem času.

Zakaj ni bilo kontejnerjev? To pa je že druga zgodba. Zgodba o organiziranosti našega transporta, o razkladanju in nakladanju, o našem obnašanju. In namesto epiloga: vodstvo tozda Tovarne pohištva prav v teh dneh sklepa z naročnikom v Libiji tretjo, še večjo kupčijo. Delavce Marlesa pa poleg tega bogati tudi priznanje posrednika z Reke in ladjarjev, ki so vedeli, v kakšnih okoliščinah je bila uresničena neka kupčija in zavest, da pri svojih težavah niso ostali sami, temveč so bili z njimi tudi delavci neke Lame iz oddaljenih Dekanov...

Janez Sever

IZ ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA

KOPER

Kljub pomanjkanju reprodukcijskega materiala delo ne bo stalo

Pred kratkim se je na izredni seji sešel poslovodni odbor koprskega Tomosa. Obravnaval je preskrbo proizvodnje z reprodukcijskim materialom in ugotovil, da je napočil čas za uresničitev sklepov delavskih svetov od 21. septembra o ustavitvi montažnih trakov.

Tako so sklenili, da bodo prenehali z montažo končnih izdelkov od 26. oktobra do 14. novembra. V tem času bodo delavci montaže skladno s sklepi delavskih svetov opravljali druga dela in naloge v svoji, oziroma drugi temeljni organizaciji in delovni skupnosti. Delavski svet je tudi sklenil, da bodo delavci, če bodo razporejeni na nižje vrednotena dela in naloge, prejemali osebni dohodek v višini povprečnega osebnega dohodka v zadnjih treh mesecih s pogojem, da bodo dosegli najmanj 80 odstotkov predvidenega normativa. Če delavec ne bo dosegel spodnje meje norme, se mu bo obračunal osebni dohodek po vrednosti del in nalog, na katera je začasno razporejen. Če pa bo delavec razporejen na višje vrednotena dela in naloge, pa bo prejel osebni dohodek po vrednosti teh del in nalog.

Organizatorji proizvodnje bodo poskrbeli, da bodo v tem času izdelali čimveč nadomestnih delov, ki jih na tržišču že kronično primanjkuje.

Tomos Interne informacije

OPLOTNICA

Z novo proizvodnjo in sodobnejšo predelavo granita iz težav

Granitna industrija Cezlak ima že vrsto let težave v proizvodnji in prodaji svojih izdelkov: granitnih kock in robnikov za ceste. Vzrok težavam je predvsem zastarela proizvodnja, saj največ del opravljajo ročno, kar seveda nujno draži proizvodnjo in končno ceno izdelkov. Proizvodnja pa je obremenjena še s trdim fizičnim delom in nezdravimi delovnimi razmerami. Delovna organizacija si je prizadevala položaj urediti s povezovanji v večje delovne organizacije, vendar takšne povezave niso dale pričakovanih rezultatov. Pred dvema letoma so se zato odločili ustanoviti samostojno delovno organizacijo. Člani kolektiva z velikimi napori, požrtvovalnostjo in tudi s samoodpovedovanjem zmanjšujejo izgube iz preteklosti, toda iz težav nikakor ne morejo. Ob že naštetih težavah pa kolektiv bremeni še nedokončani obrat v Oplotnici, zaradi česar tudi letos ne bodo uspeli v celoti uresničiti letnega plana. Zapisati velja, da se za izdelke pohorskega granita, predvsem granitne kocke, zanimajo zlasti na avstrijskem trgu, kamor bi lahko izvozili večino proizvodnje.

V zadnjih letih se kolektiv srečuje še z enim problemom. Medtem ko starejši odhajajo v pokoj, ni več mlajših kadrov, ki jih ne zanimajo težke delovne razmere in nizki osebni dohodki. Člani kolektiva vidijo rešitev iz neugodnega položaja predvsem v lastnih prizadevanjih in v širši družbeni skupnosti.

Viktor Horvat

Vedno več in vedno uspešneje

Slovenski sindikati smo na svojem 9. kongresu sklenili tudi, da bomo sistematično usposabljali organizatorje kulture za njihovo uspešno spodbujanje kulturnega življenja delavcev v organizacijah združenega dela.

Naloge, ki izhajajo iz tega sklepa, smo doslej v celoti uresničili. Na občinskih in območnih seminarjih se je od 9. kongresa dalje usposobilo kakih 1800 organizatorjev kulture, na republiških seminarjih pa 320 organizatorjev.

Tako obsežno in intenzivno usposabljanje že daje sadove — ne le število usposobljenih organizatorjev, temveč predvsem bogatejše, pestrejše in kakovostnejše kulturne programe in s tem uveljavljanje kulture kot nepogrešljivega dela življenja in dela v organizacijah združenega dela.

Da to ni le fraza za »sindikalno« rabo, dokazuje že vrsta ozdov, ki uspešno delujejo na področju kulturnega življenja delavcev. Praksa očitno potrjuje naše prepričanje, da uspešne politične akcije ni mogoče voditi brez usposobljenih in zavzetih kadrov.

Posebno uspešni so tisti organizatorji kulture, ki so z udeležbo na republiških seminarjih postali »najudarnejši del vojske« organizatorjev.

Prejšnji teden se je ta »vojska« povečala za 42 članov. Uspešno smo namreč izpeljali republiški seminar za organizatorje kulture v Ravnah na Koroškem.

Z izdatno organizacijsko, materialno in politično pomočjo tozda za družbeni standard Železarne Ravne, občinskega sveta ZSS Ravne, občinske zveze kulturnih organizacij, Študijske knjižnice, Pionirske knjižnice, Likovnega salona, Muzeja, gledališke skupine KUD Bratstvo in Koroškega kino kluba iz Prevalj, nam je uspelo izpeljati vsebinsko bogat, dinamičen in ustvarjalen seminar. Udeleženci iz vse Slovenije so na seminarju pokazali, da so njihovi kolektivi pravim ljudem zaupali organizacijsko in spodbujevalno delo na področju kulture.

Zahteven program (dnevno od 10 do 12 ur intenzivnega dela) so udeleženci spremljali zavzeto tudi zahvaljujoč metodi skupinskega dela, ki je zagotavljala, da k vsaki temi vsak udeleženec, brez izjeme, prispeva svoj delež.

Pa še nekaj nam je tokrat uspelo, s čimer na prejšnjih seminarjih nismo imeli toliko sreče. Seminarja se je udeležilo največ organizatorjev kulture iz občine Ravne na Koroškem, iz železarne kar iz vseh tozdov. Nekateri so poslušali le nekaj tem, drugi so prišli le za kakšen dan — kolikor jim je pač čas dopuščal. Pri neki temi jih je bilo skupaj kar 55 in niso prav nič motili 42-članske glavnice. Ceneje in smotrneje je biti na seminarju kar v domačem kraju. To prav gotovo kaže na uspešno politično akcijo Ravenčanov in zavzeto — ne le deklarirano — voljo organizatorjev kulture samih.

Svet za izobraževanje in kulturo pri republiškem svetu ZSS, ki seminarje organizira in vodi, pa se je tudi na tem seminarju oborožil s koristno izkušnjo za prihodnje.

Doro Hvalica

Storjeni so več kot prvi koraki k samoupravni zasnovi in organiziranosti Borštnikovega srečanja

Gledališče med ljudmi in za ljudi

»Borštnikovo srečanje je prodor gledališke organizacije z izbrano gledališko govorico v najširše kroge, po vzoru organizacije slovenskega gledališča na osvobojenem ozemlju, in ga ni mogoče deliti na oficialni del, torej na tistega, ki se odvija v gledališki hiši in tistega zunaj hiše. Celotno Borštnikovo srečanje, tisto notri in tisto zunaj, poteka v direktnem, živem, množičnem kontaktu z ljudstvom — torej z nedeljeno publiko. Zato je Borštnikovo srečanje v desetih dneh trajanja prisotno povsod z geslom »Ljudstvo gledališču-gledališče ljudstvu«.

V sprejemni dvorani Cankarjevega doma so v torek odprli razstavo »Fran Levstik v ilustraciji in v gledališču«. Slika: Andrej Agnič

Tako je predsednik izvršilnega odbora skupščine Borštnikovega srečanja Branko Gombač napovedal letošnje Borštnikovo srečanje in tako je tudi bilo. V okviru programa 16. Borštnikovega srečanja, ki je trajalo od 21. do 30. oktobra, se je v domicilni hiši srečanja — v zgradbi Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru — zvrstilo 64 gledaliških predstav, poleg tega pa so gledališki ustvarjalci pripravili še 74 gledaliških predstav in drugih prireditev izven gledališke hiše v šolskih in tovarniških dvoranah, v knjižnicah, dijaških domovih in galerijah. Slovenski gledališčniki so v okviru Borštnikovega srečanja »obiskali« 30 krajev po Sloveniji, kjer so za delovne ljudi in mladino pripravili kulturne programe. Najbolj agilno je bilo, kakor že vrsto let, Gledališče ljudske vstaje, ki je gostovalo izven Maribora kar štirinajstkrat. Gledališki ustvarjalci so »obiskali« letos Lenart, Ptuj, Poljčane, Šmarje pri Jelšah, Ormož, Šentilj, Starše, Tinje, Domžale, Kidričevo, Celje, Trbovlje, Ljutomer, Lendavo in še številne druge kraje.

Letos je na Borštnikovem srečanju sodelovalo tudi več gledališč iz Makedonije, Bosne in Hercegovine, Srbije in Hrvaške, ki so se gledališki publiki v Mariboru in drugih krajih Slovenije predstavili s 16 gledališkimi predstavami.

Kakor že vrsto let so bile tudi letos domala vse gledališke predstave in spremljevalne prireditve Borštnikovega srečanja zelo dobro obiskane, skupno pa si je predstave in prireditve ogledalo blizu 36 tisoč obiskovalcev.

V Slovenski Bistrici je bilo tudi letos Malo Borštnikovo srečanje, kjer so gledališčniki pripravili 30 gledaliških predstav, ki si jih je ogledalo 3600 obiskovalcev.

Več kot očitno je, da je Borštnikovo srečanje naredilo v letošnjem letu ponovno korak naprej pri razvijanju in utrjevanju svoje koncepcije, ki to srečanje dviguje na raven osrednje slovenske dramske kulturne in družbenopolitične prireditve. Kljub težkim stabilizacijskim časom, kakor radi imenujemo čas, o katerem govorimo, se je program letošnjega Borštnikovega srečanja glede na vsa prejšnja razširil, večje pa je tudi število krajev, ki so jih gledališčniki obiskali in gledalcev, ki so si prireditve ogledali. Vse to pa dokazuje, da so ljudje, zlasti v severovzhodnem delu Slovenije, sprejeli Borštnikovo srečanje za svoje, in da je ta kulturna ustanova globoko zasidrana v združenem delu in samoupravni družbeni strukturi.

Takšen razmah dobiva Borštnikovo srečanje brez dvoma tudi zaradi svoje samoupravne organiziranosti. V skupščini Borštnikovega srečanja se gledališčniki in predstavniki združenega dela dogovarjajo o vsakoletnem programu srečanja ter o načinu zagotavljanja sredstev za to prireditev, ki jo sofinancirata tudi republiška in mariborska kulturna skupnost. Resnici na ljubo je treba povedati, da tako imenovan proces samoupravnega konstituiranja Borštnikovega srečanja še zdaleč ni končan, pač pa teče že nekaj let in bo bržčas moral teči še nekaj let. Vendarle pa so izkušnje tega srečanja lahko v spodbudo vsem tistim kulturnoumetniškim manifestacijam, ki se še niso organizirale na samoupravnih osnovah.

Samoupravna organiziranost omogoča organizatorjem Borštnikovega srečanja pripravo usklajenega programa srečanja, saj se o programu dogovarjajo tako »izvajalci« kot »porabniki« neposredno, delno pa prispeva skupščina tudi k razreševanju finančnih vprašanj. Vendar stvari ne gre idealizirati, saj svobodna menjava dela tudi na področju kulture še ni povsod zaživela, pač pa je to proces, ki teče. V primeru Borštnikovega srečanja nosi ta proces že nekaj let v sebi pozitivni predznak, dasi so včasih koraki resda majhni in na prvi pogled morda ne odražajo vloženega dela in naporov pri razvijanju samoupravne zasnove srečanja. Vendarle pa razvoj srečanja v zadnjih letih opozarja na to, da velja biti optimist.

S kakšnimi problemi se srečuje Borštnikovo srečanje na področju samoupravnega organiziranja? V skupščini je še vedno premalo »porabnikov«, saj so se v skupščino vključile predvsem večje organizacije združenega dela iz severovzhodne Slovenije, medtem ko mnoge od drugod še oklevajo. Nekatere članice skupščine svojih obveznosti do Borštnikovega srečanja tudi niso planirale v srednjeročnem programu svojega razvoja. Prav zato prek skupščine ni mogoče rešiti vseh problemov, zlasti ne tistih finančne narave, ki jih morajo zato organizatorji še vedno reševati na — kot pravimo v vseh naših resolucijah — »star in preživel način«, ki pa je edini mogoč, dokler nov ne bo zaživel v celoti.

Ne glede na vse povedano pa je vendarle moč ugotoviti, da so pri razvijanju samoupravne organiziranosti in zasnovanosti Borštnikovega srečanja narejeni že več kot prvi koraki, ki so rodili tudi opazne rezultate.

Prav zato, ker se je v vsebinskem in organizacijskem smislu srečanje naslonilo na združeno delo in samoupravno družbeno strukturo — na samoupravno organizirane delovne ljudi — se Borštnikovo srečanje še naprej razvija kot »sorazmerno novo kulturno-politično in umetniško srečanje, s težnjo po tem, da se z močjo umetniške besede in posebne gledališke organizacije pomagajo premoščati vrzeli, ki so z družbeno delitvijo dela nastale med proizvodnim na eni in duhovnim oziroma umetniškim ustvarjanjem na drugi strani«, kakor je to srečanje pred leti označil Beno Zupančič. Dokaz takšnega razvoja je bilo tudi letošnje 16. Borštnikovo srečanje, ki se je odvijalo med ljudmi in za ljudi. Pravijo pa, da bo drugo leto še boljše!

Tomaž Kšela

Deset let ustvarjalnosti

»Mladi oder« iz Starega trga pri Slovenj Gradcu

Gledališka skupina »Mladi oder« iz Starega trga pri Slovenj Gradcu bo kmalu slavila 10. obletnico gledališke ustvarjalnosti. Pred desetimi leti se je porodila misel, da se pri Kulturnem društvu, ki ima v sklopu svojih sekcij tudi odraslo gledališko skupino, ustanovi še gledališka skupina mladih »Mladi oder«.

»Mladi oder« ima pomembno nalogo in sicer uprizarja sodobnejša dramska dela, vključuje mladino v gledališko dejavnost in dopolnjuje odraslo gledališko skupino, ki za poletne kulturne prireditve na prostem naštudira obsežnejše dramsko delo. V letošnjem letu so uprizorili Sketovo igro Miklova Zala. To priljubljeno ljudsko igro s tematiko iz turških časov je kvalitetno pripravila združena gledališka skupina s sodelovanjem pevskega zbora in folklorne skupine. Uprizoritev je zelo uspela, posebno še na gostovanju na gradu Štatenberg, kjer si je Miklovo Zalo ogledalo 2500 občanov. Skupina »Mladi oder« pa je v letošnjem letu uprizorila Partljičevo delo Ribe na plitvini.

Gledališko skupino Mladi oder sestavljajo mladi igralci. Po izobrazbi so to delavci s poklicno, srednjo, višjo in visokošolsko izobrazbo. Nekateri so še dijaki in študentje, ki svoj prosti čas porabijo za sodelovanje v gledališki skupini, kjer poleg študija oblikujejo svoje igralske sposobnosti. Repertoar izbirajo predvsem med sodobnimi dramskimi deli, ki so jih napisali: Štefanec, Manica Lobnik, Tone Partljič in drugi. S komedijo Manice Lobnik Tri dni direktor je skupina nastopila tudi na področnem srečanju »Naša beseda«.

V izbirnem programu, iz katerega se bodo odločili za upritoritev gledališkega teksta, sta gledališki deli: Toneta Partljiča — Za koga naj še molim in Nikolaja Gogolja — Ženitev. Z eno od teh uprizoritev se bodo zaradi pomanjkanja ustreznega prostora doma predstavili gledalcem Mislinjske in Dravske doline tako kot že pred desetimi leti. Krajanom Starega trga pa s svojim dramskim delom na uvodni prireditvi 17. poletnih kulturnih prireditev — Stari trg 1982.

Mladi igralci bodo vključeni tudi v osrednjo gledališko predstavo in tako s svojim aktivnim delom pri oblikovanju zahtevnejših gledaliških vlog postali ob svoji 10. obletnici delovanja kulturno bogatejši in zrelejši gledališki delavci ljubiteljske dejavnosti v Starem trgu.

Adolf Ankon

RAZPIS KADROVSKIH ŠTIPENDIJ
IZ SKLADA BORISA KRAIGHERJA ŠTUDENTOM VSEH VISOKOŠOLSKIH ORGANIZACIJ V SR SLOVENIJI

Upravni odbor sklada Borisa Kraigherja za štipendije študentom visokošolskih delovnih organizacij v SR Sloveniji razpisuje

140 ŠTIPENDIJ
ZA ŠTUDIJSKO LETO 1981/82

V skladu z določili pravilnika sklada Borisa Kraigherja, družbenega dogovora o štipendijski politiki v SR Sloveniji in samoupravnega sporazuma o štipendiranju lahko dobijo štipendijo študenti organizacij visokega izobraževanja v SR Sloveniji, ki so iz delavskih in kmečkih družin in se izobražujejo za splošne potrebe raziskovalne dejavnosti v SR Sloveniji, za potrebe raziskovanja v organizacijah združenega dela in vzgojnoizobraževalne dejavnosti v visokem izobraževanju.

Štipendije sklada lahko dobijo študenti prvih letnikov, ki so končali srednje usmerjeno izobraževanje z odličnim ali prav dobrim uspehom in študenti višjih letnikov z vsaj prav dobro povprečno oceno opravljenih izpitov in ki jih predlagajo izobraževalne, raziskovalne ali druge organizacije združenega dela.

Kandidati za štipendiranje morajo predložiti upravnemu odboru sklada:

— prošnjo z življenjepisom (vlogo za podelitev štipendije z življenjepisom)
— dokazilo o poklicu in premoženjskem stanju staršev
— fotokopijo spričevala zadnjega letnika srednjega usmerjenega izobraževanja ali potrdilo visokošolske delovne organizacije o opravljenih izpitih
— potrdilo o vpisu na visokošolsko delovno organizacijo
— mnenje organizacije, ki ga predlaga, o sposobnosti za študij in raziskovalno delo, za študente iz dela pa tudi mnenje organizacije združenega dela, v kateri so zaposleni.

Prošnje z navedenimi prilogami naj kandidati oddajo do 27. novembra 1981 na naslov: Sklad Borisa Kraigherja za štipendije študentom, Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani, Ljubljana, Trg osvoboditve 11. O rezultatih razpisa bodo kandidati obveščeni do 18. decembra 1981.

UPRAVNI ODBOR SKLADA

Jezikovno razsodišče (45.)

Kam smo prišli!

»Kar zgrozil sem se, ko sem dobil v roke priloženo obvestilo Odbora za zeleno in čisto Ljubljano. Tako dober namen — pa tako slaba slovenščina! Še sami preberite!«

Krajevna skupnost Prule — »Odbor za zeleno in čisto Ljubljano« poziva delovne ljudi in krajane, hišne svete, lastnike hiš, najemnike poslovnih prostorov, delovne in druge organizacije, VVZ in osnovne šole, da takoj pristopijo po danem programu in pozivu občinskega »odbora za čisto in zeleno Ljubljano«. Krajevna skupnost Prule poziva, da v dneh 9. in 10. aprila 1981 pristopijo k čiščenju zelenic in drugih površin.

Ves odpadni material je v dneh izvajanja akcije deponirati na površinah, ki so dostopne z motornimi vozili, zaradi nemotenega odvoza v centralno deponijo. O zaključku akcije in pripravljeni deponiji je obvestiti KS na tel. št. 21-067 zaradi odvoza. Obvestilo mora vsebovati mesto deponije in približno količino odpadnega materiala v kub. metrih.

Besedilo zgovorno priča, kam nas je pripeljal nepismeni birokratizem. Namesto slovenščine nam vsiljuje nekakšno spakedranščino, češ da je tako slišati bolj uradno. In to se dogaja celo v Odboru za zeleno in čisto Ljubljano, kjer bi se morali še posebej zavedati, da je tudi jezik del življenjskega okolja.

Namesto birokratske navlake (da takoj pristopijo po danem programu, da pristopijo k čiščenju, je v dneh izvajanja akcije deponirati, o zaključku akcije in pripravljeni deponiji je obvestiti) pišimo rajši: naj očistijo zelenice, ob čiščenju je treba odložiti, o končani akciji in pripravljenem odlagališču naj obvestijo, pa bo že s tem napravljen prvi korak k snažnejšemu okolju.

Razsodišče vabi vse, ki jim ni vseeno, kako Slovenci govorimo in pišemo, naj predloge in pobude za boljše jezikovno izražanje pošiljajo na naslov:

Sekcija za slovenščino v javnosti, Jezikovno razsodišče, RK SZDL Slovenije, 61000 Ljubljana, Komenskega 7.

Dober slovenski jezik naj bo naša skupna skrb!

Najmočnejši delavci Saturnusa za točke

Tudi bližanje ploščic predstavlja prijetno aktivno razvedrilo. Sliki: M. Todori

Športne igre Saturnusa

Začetki, ki veliko obetajo

V delovni organizaciji Saturnus ima športno življenje že lepo tradicijo. Nekatere sekcije delujejo v okviru Športno-rekreativnega društva Saturnus že 30 let (smučanje, kegljanje, streljanje). Vsa ta leta so bila tekmovanja na ravni delovne organizacije ločeno po sekcijah.

V preteklem letu so v Saturnusu začeli razmišljati o takšnih športnih igrah, ki so jih že imele druge delovne organizacije. Ideja, da bi se vključili v že vpeljane športne igre delovnih organizacij sorodne proizvodnje, ni bila sprejemljiva, saj so take igre prerasle okvir delavskih športnih iger in so se razvile v prave »ijade«. Ostali so skromni in sprejeli idejo o športnih igrah le na ravni delovne organizacije, ki vključujejo dejavnost desetih sekcij društva. V športne igre ne morejo vključiti smučanja in drsanja, saj so tekmovanja lahko le v zimskem času.

Prve športne igre so delavci Saturnusa organizirali septembra 1980 v športnem parku Kodeljevo, kjer so primerni pogoji za vse vrste aktivnosti. Udeležba je bila skromna: 78 članov in 7 članic od 1700-članskega kolektiva. Podatek, da je v kolektivu zaposlenih skoraj 1100 žensk in da se jih je tekmovanja udeležilo tako majhno število, je narekoval povečan obseg aktivnosti, ki so ženskam bolj dostopne, ne glede na telesno pripravljenost.

V letošnje športne igre od 9. do 20. septembra so vključili: pikado, kolesarjenje, badminton, odbojko, met valja in skok v daljavo z mesta. Za moške udeležence pa so dodali še met kamna in bližanje s ploščicami, kar je priljubljena igra med 30-minutnim odmorom in pikado, ki ga imajo skoraj vsi oddelki v temeljnih organizacijah. Bližanje s ploščicami in met kamna sta verjetno panogi, ki so ju prvič v Sloveniji vključili v delavske športne igre.

Zaradi dopolnitve programa in širše propagande se je letošnjih iger udeležilo 134 članov in 9 članic. O udeležbi žensk bo potrebno v prihodnje še posebej razmisliti in njim v prid spremeniti način tekmovanja.

Vsaka novost težko prodre in vsak začetek je težak, zato v Saturnusu pričakujejo, da bo število udeležencev vsako leto večje. Njihov cilj je vsekakor večja vključitev žensk, zato bodo zanje v zimski sezoni pripravili posebno vadbo.

Želja organizatorjev rekreacije je tudi, da bi se v prihodnje povečalo število aktivnih članov kolektiva z vseh delovnih področij, ne le iz neposredne proizvodnje.

Skromne praktične nagrade — športne pripomočke, so za aktivnost prejeli najstarejši, najmlajši, najtežji in najlažji udeleženci.

Za pester zaključek iger so poskrbeli sodelavci, ki so odigrali tradicionalno nogometno tekmo »suhi : debeli«, kjer so imeli več športne sreče »suhi«, saj so »debele« premagali z rezultatom 5:3. Največ tekmovalcev pa je bilo v panogah: pikado, kegljanje, streljanje, mali in veliki nogomet.

Etelka Čečelič

Delegati samo na papirju

Vsakodnevna praksa in sestanki telesnokulturnih delavcev pred tretjo konferenco Zveze sindikatov Slovenije o vlogi in nalogah sindikatov na področju socialne politike in socialne varnosti opozarjajo, da z razvojem množične telesnokulturne dejavnosti še ne moremo biti zadovoljni. Razlogov za to ni malo.

Število ljudi, ki redno namenjajo del svojega prostega časa tej ali oni športni rekreaciji, sicer narašča, vendar, kot večina ugotavlja, prepočasi. Res je sicer, da srečujemo na najrazličnejših rekreacijskih srečanjih, še posebno takšnih, veliko ljudi. Toda obrazi so bolj ali manj vedno isti. Nekaj je tudi novih, večina pa že dalj časa dobro znanih. Med aktivnimi še posebno pogrešamo ženske. V glavnem pravijo, da na športno razvedrilo še pomisliti ne morejo, da zanj nimajo ne časa ne drugih možnosti. In v mnogih primerih ne gre za izgovore.

Rezultati na področju množičnega športa so nezadovoljivi tudi zato, ugotavljajo telesnokulturni delavci, ker delamo vsak zase. Ni malo primerov, da imamo po občinah celo vrsto najrazličnejših komisij za rekreacijo oziroma množičnost, ki pa druga za drugo v najboljšem primeru komaj vedo. O sodelovanju, skupnem planiranju, enotni razvojni politiki na področju vzgoje in izobraževanja kadrov, gradnje in uporabe športnih objektov in o podobnem vzajemnem delu organizatorjev rekreacije in drugih slišimo bore malo. Zato so naše sile močno razdrobljene in učinki prizadevanj dokaj siromašni. Skratka, tudi razdrobljenost nas tepe. Precej bolj, kot bi si smeli dovoliti.

Poleg vsega nas žuli tudi pereče pomanjkanje strokovnih kadrov. Organizatorjev rekreacije imamo premalo. Mnogi, ki so si pridobili naslov amaterskega in celo poklicnega organizatorja športne rekreacije, so se preprosto porazgubili. V zadnjih nekaj letih smo v Sloveniji izšolali blizu tisoč amaterskih organizatorjev rekreacije, toda danes le še vsak drugi deluje na tem področju. Iz tega podatka lahko razberemo marsikaj. Med drugim denimo tudi to, da odnos družbe do organiziranega preživljanja prostega časa še ni tak, kot bi si želeli.

Skratka, v praksi je marsikaj drugače, kot hočemo in kot smo se tudi dogovorili. S tem v zvezi mnogi poudarjajo, da marsikaj od omenjenega lahko pripišemo slabi samoupravni organiziranosti in neučinkovitosti delegatskega sistema. Delegati namreč v premnogih primerih slabo prenašajo potrebe, želje in zahteve delovnih ljudi. Nemalokrat le sprejemajo v naprej pripravljene odločitve izvajalcev, o katerih bolj malo razmišljajo, kaj šele, da bi bili sposobni zagovarjati potrebe in želje okolja, iz katerega izhajajo. Zato se sicer formalno pomembne odločitve prepogosto razhajajo s tistim, kar hočemo in potrebujemo.

Andrej Ulaga

Športno srečanje ob 30-letnici Surovine Maribor

Na startu več kot 100 športnikov

Na pobudo sindikata Surovina tozd Celje je bilo v počastitev 30. obletnice obstoja DO Surovina Maribor športno srečanje. Športnih iger so se udeležili delavci DSSS in temeljnih organizacij, ki imajo sedeže v raznih krajih Slovenije. Na srečanju se je zbralo več kot sto udeležencev. V prijetnem in tovariškem vzdušju so potekali boji v štirih moških in treh ženskih panogah.

Po končanem tekmovanju je bilo tovariško srečanje, na katerem so podelili najboljšim udeležencem simbolične nagrade in diplome.

Rezultati:

Kegljanje ženske ekipno: 1. DSSS (475), 2. tozd Radlje (413), 3. tozd Celje (376). **Posamezno:** 1. Draga Rubelj DSSS (1924), 2. Mira Kokolj DSSS (177), 3. Tanja Kokolj DSSS (167). **Moški ekipno:** 1. tozd Maribor (909), 2. tozd Radlje (897), 3. tozd Regeneracija (866). **Posamezno:** 1. Stanko Pogorelec tozd Papir (205), 2. Marjan Smoljkar tozd Regeneracija (204), 3. Miloš Kosi tozd Maribor (201).

Streljanje ženske — ekipno: 1. tozd Celje (100), 2. DSSS (98). **Posamezno:** 1. Milica Zorman DSSS (50), 2. Betka Štemberger tozd Celje (38), 3. Mira Keleman tozd Celje (36). **Moški ekipno:** 1. tozd Celje (314), 2. tozd Maribor (284), 3. tozd Radlje (272). **Posamezno:** 1. Vlado Vodeb tozd Celje (79), 2. Ivan Vlah tozd Maribor (76), 3. Slavko Komše tozd Radlje (72).

Pikado ženske ekipno: 1. DSSS (132), 2. tozd Radlje (109), 3. tozd Maribor (104). **Posamezno:** 1. Mira Kokolj DSSS (72), 2. Ljuba Čadej tozd Radlje (46), 3. Alenka Domanjko tozd Maribor (42).

Moški ekipno: 1. tozd Celje (182 (182), 2. tozd Radlje (176), 3. tozd Papir (158). **Posamezno:** 1. Franc Zemljič tozd Papir (78), 2. Miran Zupančič tozd Radlje (72), 3. Franc Holobar tozd Celje (71).

Šah moški ekipno: 1. tozd Radlje (13), 2. tozd Celje (10), 3. tozd Maribor (10), 4. tozd Regeneracija (7).

Vlado Vodeb

Strokovnjaki priporočajo tako za preventivo kot tudi kurativo veliko gibanja

Celo počitnic ne bi smeli preživljati v brezdelju

Še ni dolgo tega, ko si pri nas niti pomisliti nismo upali na prosto soboto. Delali smo šest dni na teden in veseli smo bili, da se lahko vsaj sedmi dan v tednu pošteno odpočijemo.

Potem smo uvedli 42-urni delovni teden in z njim vred prosto soboto. Torej, na svojem delovnem mestu smo le še petkrat tedensko, vendar strokovnjaki, ki se ukvarjajo z našo prihodnjostjo, že zagotavljajo, da ni več daleč čas, ko bomo imeli kar tri proste dneve na teden.

Novi način življenja, vse manj telesnih naporov pri vsakdanjem delu, več sedenja in manj gibanja..., vse to se odraža v našem načinu življenja, ki postaja po svoje sicer bolj lagodno in na kar zelo radi pozabljamo, tudi manj zdravo.

Dokazov za to je iz leta v leto več. Ugotavljamo jih pri naših najmlajših, pa pri delavcih v najboljših letih in ne navsezadnje tudi pri tistih, ki so dočakali zaslužen pokoj. Žal pa je vse več takih, ki jih zapušča zdravje že v letih, ko bi morali biti na vrhuncu svojih delovnih sposobnosti.

Infarkta do tega stoletja praktično nismo poznali. Danes pa je ta nadloga, ki je predvsem posledica sodobnega načina življenja, vse bolj pogosta. Udomačila se ni le v mestih, temveč celo na vasi. Vse preveč namreč pozabljamo, da naš organizem ni ustvarjen le za razmišljanje, sedenje in podobno. In to svojo pozabljivost, to nenehno zapostavljanje zdravja, zelo drago plačujemo.

Že zdavnaj smo denimo ugotovili, da fizični delavci kar šestkrat bolj poredko zbolijo za infarktom v primerjavi s tistimi, ki opravljajo svoje delo sede. Znani so tudi podatki, da ljudje, ki se vozijo v službo s kolesom, praktično ne poznajo hudih oziroma usodnih bolezni srca.

Poznamo torej osnovna pravila zdravega načina življenja. Vemo, da se moramo izogniti pasivnemu počitku in brezdelju, pa smo doslej tako bore malo storili za svoje zdravje.

Zato ni naključje, da vse več strokovnjakov zagovarja oziroma priporoča tako za preventivo kot tudi za kurativo aktivno razvedrilo, to je aktivno športno rekreacijo. Zdravniki ob tem zatrjujejo, da celo svojih rednih letnih dopustov ne bi smeli preživljati v brezdelju, če nam je kaj do zdravja, dobrega počutja in delovnih sposobnosti. To svojo trditev so strokovnjaki že pogosto dokazali.

Zanimiv eksperiment so s tem v zvezi opravili tudi domači raziskovalci. Odločili so se, da pošljejo na desetdnevne počitnice dve skupini delavcev. Prva skupina ljudi je preživljala proste dni v brezdelju, ob mizi in v senci dreves. Delavci so se želeli pošteno odpočiti, zato so počivali. Samo počivali. Veliko posedali in nič počeli.

Druga skupina ljudi si je omislila nekoliko drugačen oddih. Svoje počitice je posvetila programirani športni rekreaciji, to je aktivnemu razvedrilu. Delavci so nekaj ur dnevno kolesarili, igrali namizni tenis, plavali, balinali in se ukvarjali tudi z drugimi športnimi panogami, ki so jim jih predpisali strokovnjaki.

Ko je bilo počitnic za obe skupini delavcev konec, so prišli strokovnjaki do značilnih ugotovitev. Delavci, ki so deset dni počivali, se niso kdo ve kako odpočili. Nekateri so se vrnili domov celo s slabšimi delovnimi sposobnostmi, kot so jih imeli pred odhodom na počitnice.

Povsem drugačni pa so bili rezultati pri tistih, ki so svoje proste dni posvetili aktivnemu oddihu. Njihove počitnice so nekaj zalegle, kot temu pravimo. Delavci so se vrnili domov razpoloženi in čili. V borih desetih dneh so se njihove delovne sposobnosti občutno povečale. Na počitnicah so se okrepili in se kljub aktivnosti dejansko spočili in obenem tudi sprostili. S pomočjo športne rekreacije so vsaj deloma vrnili svojemu organizmu to, kar so mu vzeli v minulih mesecih s pasivnostjo in nezdravim načinom življenja.

A. Ulaga

Letaki OF — trn v peti okupatorju

»Italijani, Nemci — obračun bo krvav!«

Oblike odpora v okupirani Ljubljani so bile raznovrstne. Med najbolj množične in najbolj razširjene sodijo prav gotovo trosilne akcije. Aktivisti Osvobodilne fronte, pa tudi posamezniki, so trosili listke po ljubljanskih ulicah, največkrat ob znamenitih dogodkih in pomembnejših datumih. Že kmalu po okupaciji Ljubljane so se pojavili prvi letaki in listki, ki so »opozarjali« Italijane, da Ljubljanska pokrajina ni in ne bo nikoli italijanska.

Listke so trosili predvsem mladinci in člani Narodne zaščite. Bili so najrazličnejši: napisani z navadnim rdečim svinčnikom, s pisalnim strojem, veliko jih je bilo vtisnjenih z radirko in v njej vrezanim znakom OF, z ročnimi stavnicami iz gumijastih črk; veliko pa je bilo ciklostiranih in tiskanih.

Trosilni listki, letaki in napisi na zidovih so bili prvi jutranji pozdrav Ljubljančanom in svarilo italijanskim vojakom ter njihovim domačim pomočnikom. Da so bile trosilne akcije res množične, se vidi že iz italijanskih poročil. Obveščevalni vestnik št. 16 Obveščevalnega urada XI. armadnega zbora z dne 17. julija 1941 nosi prvo tako poročilo: »Komunistična propaganda z letaki, z znaki, narisanimi po zidovih in na štirioglatih kartončkih, ki se raztrosijo po cestah, s prevratnimi vzkliki in govori v javnih lokalih itd., narašča vedno bolj in se obrača zlasti na vojaštvo s pozivanjem, naj dezertira in preda orožje.«

Obveščevalni vestnik 10. septembra 1941 piše: »24. avgusta: Na mostu v Mostah so našli 5 rdeče žigosanih prevratnih listkov...

1. septembra: V bližini Most so našli zavoj rdeče tiskanih lističev, ki poveličujejo svobodno Jugoslavijo...

2. septembra: Lističe, ki poveličujejo Jugoslavijo, so našli tudi v bližini neke vojašnice v Ljubljani...«

Kako pomembne so bile trosilne akcije in kakšno težavo so predstavljale Italijanom, govori odredba visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino Emilia Graziolija z dne 10. septembra 1941; ob uvedbi izrednega vojaškega sodišča in smrtne kazni, 3. člena, točka d: — Smrtna kazen se uporabi tudi »zoper vsakogar, pri komer se dobe proglasi, emblemi, znaki ali drugi prevratni material ali ki bi se udeležil shodov ali sestankov istega značaja ali ki bi se kakorkoli udejstvoval za rušenje javnega reda...« Se pravi, da so za en samcat listek človeka lahko obsodili na smrt. Kolikšno je bilo tveganja aktivistov, ki so trosili listke?

Letaki, ki so jih aktivisti OF trosili po ljubljanskih ulicah

Posebno močna trosilna akcija je bila 29. oktobra 1941. Tedaj je minilo triindvajset let od osvoboditve Slovencev spod avstroogrske nadoblasti in ustanovitve države Slovencev, Hrvatov in Srbov. Okupatorsko poročilo z dne 30. oktobra 1941 govori: Italijanska patrulja je našla na ljubljanskih ulicah 37 majhnih jugoslovanskih zastavic, 92 listkov z napisi OF, 17 listkov z napisi »Živel 29. oktober!«, 150 listkov z napisi »Živela OF slovenskega naroda«, 143 listkov »Živela SSR«, 88 listkov »Živela slovenska partizanska vojska«, 3 listke z različnimi gesli.

Prvi množični plebiscit

Živa Kraigherjeva, aktivistka OF v Ljubljani, se spominja te obletnice: »V tem času smo se pripravljali na prvo množično akcijo, na kateri bi preizkusili, koliko smo že zajeli univerzo — na praznik 29. oktobra. Tri dni pred praznikom so morale biti določene ulice popisane z najrazličnejšimi gesli, zjutraj, na dan praznika pa so morale biti te ulice potresene z listki in zastavicami. Morali smo popolnoma bojkotirati predavanja, med sedmo in osmo uro zvečer pa ni smel nihče na cesto. Ob osmi uri zvečer pa je moral zagoreti kres pred univerzo in ulice so morale zaživeti. Praznovanje tega dne ni bil samo velik uspeh za univerzo, ampak za vso Ljubljano. To je bil prvi množični plebiscit Ljubljančanov.«

Vsa tri leta okupacije so Italijane jezili ti listki. Trosilne akcije so tedaj najhitreje prinesle odgovor Ljubljančanov na italijansko odredbo ali akcijo, listki so razkrinkavali domače izdajalce, s trosilnimi listki in zastavicami z žalnim robom so se poklonili spominu padlih talcev, s trosilnimi listki se je pokazalo navdušenje ob napredovanju Rdeče armade itd. Od kapitulacije do osvoboditve so morali tudi Nemci čistiti ljubljanske ulice vsiljivih listkov, čeprav je bil nemški teror nad prebivalstvom dosti hujši kot pod Italijani.

Irena Kovač

KRONOLOŠKI PREGLED

1917

7. november — V noči med 7. in 8. novembrom je v Petrogradu, današnjem Leningradu, prišlo do oborožene vstaje. Delavci in vojaki so pod vodstvom boljševikov napadli Zimski dvorec, kjer je bila manjševiška-eserska vlada Kerenskega. To je bil začetek prve proletarske revolucije — oktobrske revolucije (po starem koledarju je bilo to 25. oktobra). Oblast je prevzela delavsko kmečka vlada — Svet ljudskih komisarjev z Leninom na čelu, ki je sprejela prve revolucionarne odločitve (odloke o oblasti, zemlji in o miru).

1928

6. do 14. november — V Zagrebu je bil tako imenovani »bombaški proces«, kjer je bil glavni obtoženec Josip Broz — politični sekretar zagrebških komunistov. Na procesu je javno priznal svojo pripadnost komunistični partiji in zanikal pristojnost buržoaznega sodišča. Obsojen je bil na pet let ječe.

6. november — V Dresdenu je bil IV. kongres Komunistične partije Jugoslavije, ki se ga je udeležilo 22 izvoljenih delegatov. Komunistična partija Jugoslavije, ki je delovala v ilegali, je imela tedaj 2034 članov. Kongresa sta se udeležila tudi delegata Kominterne Palmiro Togliatti in Manuilski. V dokumentih, sprejetih na tem kongresu KPJ, je bil prvič govor o značaju bodoče revolucije v Jugoslaviji. Izvolili so nov Centralni komite — politični sekretar je postal Jovan Mališić, organizacijski pa Djuro Djaković.

1942

6. november — Na Parmovi 38 v Ljubljani je bilo 5. zasedanje vrhovnega plenuma Osvobodilne fronte. Po poročilu Borisa Kidriča o razmerah v času velike italijanske ofenzive in ukrepih izvršnega odbora OF je vrhovni plenum poslal posebno poslanico IO OF, v kateri mu je izrekel popolno zaupanje in ga pooblastil za izvedbo sklepov njegove plenarne seje.

7. november — V Topniški ulici v Ljubljani je bila konferenca Delavske enotnosti, ki so se je udeležili predstavniki KPS, svobodnih strokovnih organizacij in krščanskih socialistov. Konferenca je sprejela teze, ki so jih sprejeli že v prvi polovici oktobra 1942 na Podlipoglavu predstavniki KPS in krščanskih socialistov. Ugotovila je enotnost delavskega razreda in pozvala delavske množice, naj svojo enotnost — organizacijsko in politično — še utrjujejo in razvijajo. Izrazili so tudi neomajno pripadnost delavskega razreda OF. Ustanovili so odbor Delavske enotnosti. Gradivo te konference je izšlo v posebni številki glasila Delavska enotnost. DE je začela izhajati 5. decembra 1942, urejal pa jo je Tone Fajfar.

1946

7. november — Odprli so mladinsko progo Brčko-Banovići (90 km), ki jo je zgradilo 62.268 brigadirjev iz vseh krajev Jugoslavije in tudi iz tujine v 190 dneh.

1952

2. do 7. november — V Zagrebu je bil VI. kongres Komunistične partije Jugoslavije — Zveze komunistov Jugoslavije. Udeležilo se ga je 2.022 delegatov, ki so zastopali takratnih 770.382 članov KPJ. Glavni referat je imel Josip Broz Tito (Borba komunistov za mir in socialistično demokracijo), v katerem je podal obsežno analizo socialistične graditve v Jugoslaviji, proces demokratizacije in decentralizacije ter spremembe odnosov v proizvodnji in delitvi, ki so nastale po predaji tovarn v upravljanje delavcem. V referatu je poudaril tudi načela zunanje politike, ki naj temelje na načelih miroljubnega sožitja in nevmešavanja ter podal analizo posledic stalinistične politike in napada Informbiroja na našo državo za celotno mednarodno delavsko gibanje. Kongres je na osnovi tega referata in razprav sprejel osnovna načela nadaljnje graditve gospodarskega in političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Za samo organizacijo jugoslovanskih komunistov pomeni ta kongres spremembo vloge in nalog partije v družbi. Partija je postala vodilna idejna sila socialistične graditve. Na kongresu so zato spremenili ime v Zvezo komunistov Jugoslavije. Spremenili so tudi statut in izvolili 109-članski Centralni komite in revizijsko komisijo. Na prvem plenarnem sestanku pa je bil izvoljen 12-članski izvršni komite, za generalnega sekretarja ZKJ pa Josip Broz Tito.

Nagradna križanka št. 40

Rešitve pošljite do 17. novembra 1981 na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 40. Nagrade so 300, 200 in 150 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 38

ATRAKTIVNOST, OTITIS, RIO DE JANEIRO, RUPERT, ITO, SAS, ITALIJA, SIR, TOTH, ŠI, TABURET, TAN, MV, AKA, AZ, EHNATON, EVORA, KSENON, RO, TEMISTOKLES, KVARTAR, ILA, EERO, SANDRA, BRDA, KERATOPLASTIKA, AMAN, ASANA, ADA, MAL, RAMA

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 38

1. nagrada 300 din: Ivan Trupkovič, Emo Celje, tozd Kotli, Mariborska 86, 63000 Celje;

2. nagrada 200 din: Tone Dobrajc, Ljubljanska ul. 1 a, 62000 Maribor;

3. nagrada 150 din: Srečko Ambruš, Štefana Kovača 3, 69000 Murska Sobota.

Nagrade bomo poslali po pošti.

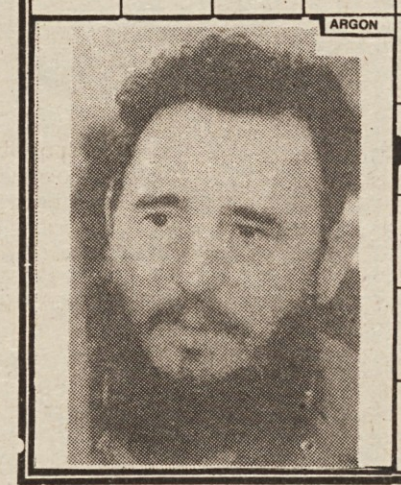

DE	SL. STROKOVNJAK ZA JAZZ (ALEKSANDER)	MERA ZA ZLATO IN DRAGO KAMENJE	MORSKA RIBA, PODLANICA	SIMBOLIČEN NAGROBNIK	IVAN LEVAR	AM. KEMIK, KI JE 1954 DOBIL NOBELOVO NAGRADO ZA KEMIJO, 1962 PA ZA MIR / ANGL. FILM. IGRALKA (DIANA)	STARORIM. HIŠNI BOG	IT. MESTO V PIEMONTU, ZNANO PO VINIH	BIVŠI GEN. SEKRETAR OZN	MLAKA, LUŽA	TRSKE, TROHICE	NEZNANEC	ENOVPREŽNO VOZILO NA DVEH KOLESIH	SESTAV.: R. N. / DEKOR, ORNAMENT / ZEM. OŽINA NA MALAKI	GOZDNA ŽIRAFA	VELIKA DRŽAVA V SEVERNI AMERIKI	ŽELEZOV OKSID	ZNAMKA NEM. AVTOMOBILOV	ANG.-IRSKI DRAMATIK (BERNARD)
SMUČARSKA DISCIPLINA																			
SLOV. PARTIZ. PESNIK																			
IRSKI OTOKI PRED ZALIVOM GALWAY					DRUGA NAJV. GORA NA JAPONSKEM							ZGOD. POKRAJINA IN MESTO V ŠPANIJI							
PEVEC LESKOVAR					... MARIA RILKE / PLATINI SORODNA KOVINA							TVORBA V ČEBELJEM PANJU	AVSTRIJ. TISKOVNA AGENCIJA / TEŽA EMBALAŽE				IRVING WASHINGTON / SL. REVIJA ZA MLADE		
PRISTAŠ ETATIZMA								MOD. AMER. PLES (NAŠA PISAVA)						IGRALKA LUPINO / DALJŠE PROZNO DELO				GORA NAD BOVCEM	POLOŽAJ V JOGI UGODEN ZA MEDITIRANJE
						DOJENČEK	PISATELJ PELIN	TEKSTILNA SUROVINA ZA PLATNO	NAJLEPŠI DEL RASTLINE	GLAVNO MESTO GANE	MIT. GERM. OREL / ŠVEDSKI AVTO				KANADSKI PEVEC ZABAVNE GLASBE (PAUL)				
															KRILO RIMSKE KONJENICE	TOVARNA V SARAJEVU / NEVARNO OBOLENJE			
ZAPOSLENA ŽENSKA												VRSTA DALMAT. VIŠNJE / RUTENIJ							
POTOVALNI PRIROČNIK													VRSTA AMINOKISLINE						
JAPONSKA DENARNA ENOTA								NEDOTAKLJIV, SVET PREDMET PRI PRIMITIV. LJUDSTVIH					NAKLEP, NAMEN						

DE

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. leta. Izdaja ČGP Delo — TOZD Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4. List urejajo: Andrej Agnič, Ciril Brajer, Dušan Gačnik (glavni urednik in direktor TOZD), Sonja Gašperšič, Marjan Horvat, Ivo Kuljaj, Emil Lah, Rafael Lindič (tehnični urednik), Boris Rugelj, Sonja Seljak (redaktorica), Janez Sever, Peter Štefanič, Andrej Ulaga, Janez Voljč in Majda Žlender (odgovorna urednica). Pomočnik direktorja TOZD Milan Živkovič. — Poštni predal 313-VI. Telefoni: glavni urednik in direktor TOZD 316-672, odgovorna urednica DE 323-554, pomočnik direktorja TOZD 312-691, tajništvo uredništva 316-672, novinarji 316-695, odgovorni urednik založbe 310-033 int. 275 ali 271, ekonomsko komercialni sektor 322-947, naročnina DE 310-033 int. 278, knjigarna in galerija, Tavčarjeva 5, 61000 Ljubljana 317-870, uredništvo »Naš delavec« in tovarniški tisk, Miklošičeva 26-III, 61000 Ljubljana 326-754, računovodstvo 322-975. Račun pri SDK Ljubljana, št. 50100-603-41502. Posamezna številka DE 9,00 din, letna naročnina je 468,00 din. Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini. Tisk »Ljudska pravica« Ljubljana. **Založniški svet Delavske enotnosti:** predsednik Miran Potrč, člani: Tilka Blaha, Silva Bočaj, Urška Cvetko, Janez Čebulj, Majda Emeršič, Slavko Grčar, Janez Korošec, Edo Lenarčič, Mira Maljuna, Jože Ogrizek, Boštjan Pirc, Janez Prijatelj, Janko Sedonja, Vlado Šlamberger in Jože Varl.

Hiter vzpon jeseniškega mešanega pevskega zbora Blaž Arnič

Preveč radi pojejo, da bi jim bilo kaj pretežko

Jeseniški Mešani pevski zbor Blaž Arnič nima kdo ve kako zavidljive tradicije, pa kljub vsemu dosega lepe uspehe. Ljudje radi prisluhnejo pesmi mladih Jeseničanov, saj je zbor Blaž Arnič, kot zagotavljajo strokovnjaki, po kvaliteti nad republiškim povprečjem.

Uradna ocena lanskoletnega nastopa na republiški reviji pevskih zborov v Zagorju je bila taka: »Zbor se je predstavil presenetljivo dobro! Zveni lepo in muzikalno. Ima dokaj dobro izdelano dinamiko, primerno dikcijo in vokalizacijo. Ritem je ponekod površen, zlasti v prvi in tretji pesmi. Drugo pesem je podal zbor muzikalno zelo dobro, nekoliko je trpela le intonacija. Zbor je po kvaliteti nad republiškim povprečjem.«

S tem nastopom v Zagorju si je Mešani pevski zbor Blaž Arnič pridobil pravico nastopa na letošnjem zveznem tekmovanju v Celju, kjer so mladi pevci seveda po zavzetem delu znova dokazali, da mislijo resno, saj jim pomeni pesem očitno več kot zgolj razvedrilo in aktiven oddih.

Veliko nastopov, še več pa vaj

»Mešani pevski zbor Blaž Arnič smo ustanovili šele marca 1979. leta. Jedro zbora so ob ustanovitvi predstavljali pevke in pevci mladinskega zbora z enakim imenom, ki je nekaj mesecev pred tem prenehal z delom. Novo ustanovljeni zbor smo okrepili z nekaj starejšimi pevkami in pevci, zahtevno delo zborovodje pa je prevzel Roman Ravnič. Po komaj sedmih vajah smo se že prvič predstavili javnosti s tremi pesmimi, čez nekaj tednov pa smo spet stopili na oder in zapeli na občinski proslavi ob dnevu ustanovitve osvobodilne fronte«, pripoveduje inž. Vladimir Oblak, predsednik zbora.

Res, veliko vaj je bilo v tem rojstnem letu in tudi veliko nastopov. Še pred pričetkom poletja so se mladi pevci predstavili občinstvu onkraj meje, v Italiji. Nastopili so na zaključni prireditvi glasbene šole in tečaja slovenščine v Ukvah in zapeli tri pesmi. Skupaj z zborom Dragan Milovanovič so imeli jeseni istega leta na Jesenicah še dva nastopa, oktobra pa je prvič zadonela njihova pesem v Domu sindikatov v Beogradu in pri spomeniku na Avali.

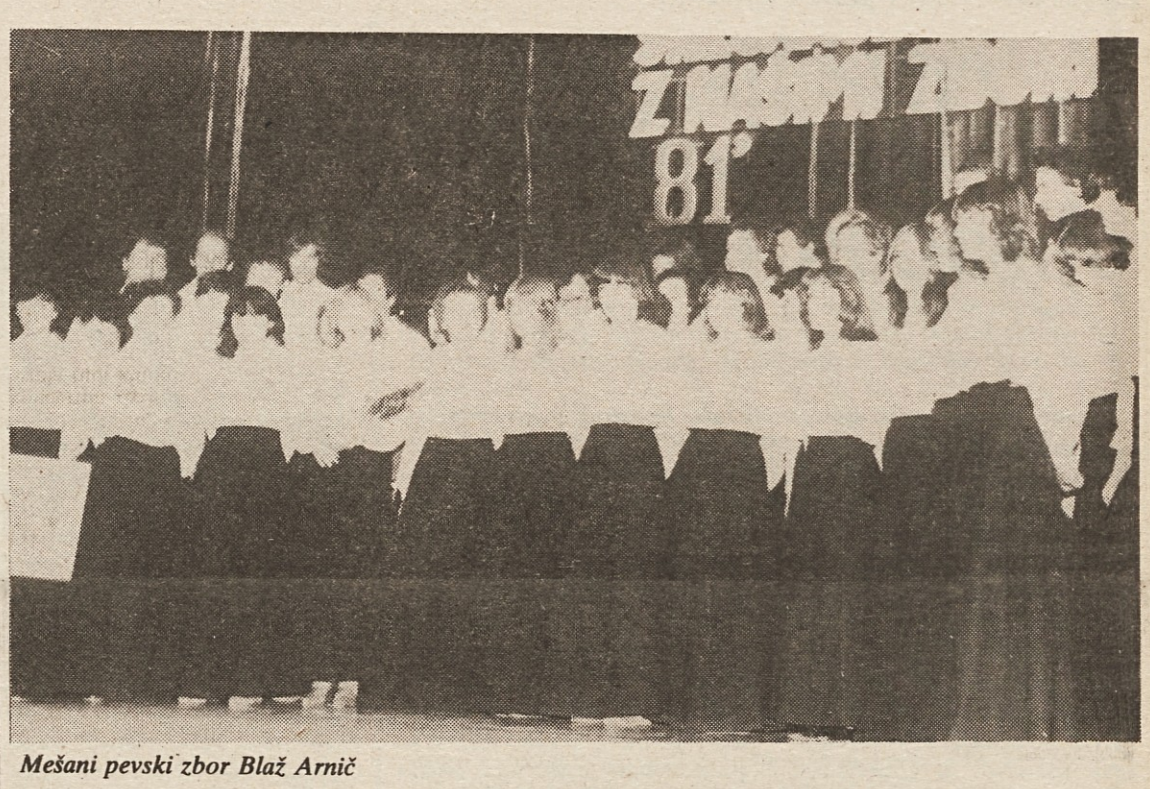

Mešani pevski zbor Blaž Arnič

»Od marca pa do konca leta smo imeli kar 71 vaj in 14 nastopov,« nadaljuje Vladimir Oblak. »Ob tem so vsekakor zanimivi tudi podatki o obisku vaj. V začetku nas je pelo takole 30 do 48, ob koncu šolskega leta že nekaj več, pred nastopom v Beogradu pa se je število pevcev celo podvojilo.«

Kljub vsemu število pevcev preveč niha

Mladi prihajajo na vaje zares od vsepovsod. Iz Javorij, Hrušice, Koroške Bele, Radovljice in še iz drugih bolj oddaljenih krajev. In včasih, ko vaje ne obetajo nič več trdega in zavzetega dela, zanese pot kakega mladega pevca tudi mimo šole, kjer večina dvakrat tedensko pridno študira nove pesmi. Po svoje razumljivo, saj so dijaki, študenti, delavci in drugi člani zbora razmeroma mladi, v poprečju stari komaj kakih dvajset let.

»Prav neredno obiskovanje vaj predstavlja problem številka ena pri našem delu in uresničevanju zastavljenih nalog,« razlaga predsednik zbora Vladimir Oblak. »Takrat, ko jih na vajah veliko manjka, sem povsem brez moči! Tistih, ki so tam, nima smisla karati, onim, ki so ostali doma, pa ne morem povedati tistega, kar jim gre. Sicer pa se zaradi neresnosti posameznih pevcev — zaradi njih moramo ponavljati stvari, ki jih drugi že obvladajo — nemalokrat vsi dolgočasimo. Drugo z drugim: če bi velika večina redno prihajala na vaje, bi bilo naše delo bolj preprosto, kakovost zbora pa še na višji ravni.«

Sicer pa se mladi pevci ubadajo še z vrsto problemov. Zelo težko je denimo s potrebnimi izrednimi dopusti, da ne omenjamo perečih materialnih problemov. Saj imajo na Jesenicah razumevanje za lepo pesem, mnogi tudi radi priskočijo na pomoč, toda kljub temu mora zbor vsak dinar trikrat obrniti. Tako so mladi pevci pogosto prisiljeni poseči v svoj žep, da lahko zapojejo drugim. Doslej jim to ni bilo pretežko, saj preveč radi pojo.

Andrej Ulaga

Inž. Vladimir Oblak

FOTOAMATER NA OBISKU

Janko Skerlep

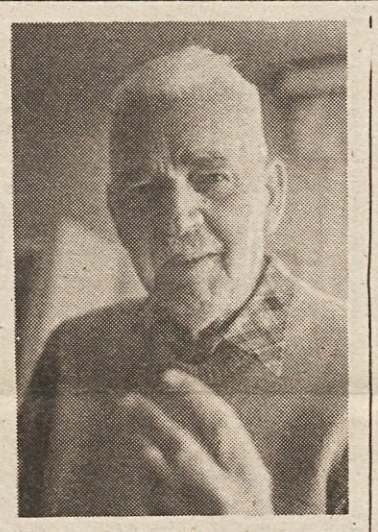

Če o Janku Skerlepu že na začetku povemo, da je med tistimi tremi fotoamaterji, ki so prvi fotografirali vrh Triglava, je najbrže že jasno, da sodi med pionirje naše slovenske fotografije. Med pionirje, za katere fotografija ni bila le dokument, ampak sredstvo, s katerim so lahko pokazali drugim lepoto narave, takšno, kot so jo sami videli in čutili.

»Takrat je bilo drugače kot danes,« je pripovedoval Janko Skerlep. »Danes so fotoaparati popolnoma avtomatizirani. Ti samo pritiskaš na sprožilec. Potem pa ti slike tako naredi fotograf. Danes je enostavno fotografirati, samo te fotografije še zdaleč niso več čisto tvoje. Včasih si posnetek naredil na posebno ploščo, jo sam razvil in sam povečal v fotografijo. Ves postopek si sam opravil. Končni izdelek je bil tako v celoti odvisen le od tebe. Dal si fotografiji tisto, kar si pač znal in zmogel. Prav zato smo takrat tako dobro vedeli, čigava je posamezna fotografija. Dobro smo jih ločili tako po stilu kot po izdelavi.«

Prve fotografije je Skerlep naredil že leta 1912. Deset let kasneje, ko se je vključil med fotoamaterje Turističnega kluba Skala, so njegove fotografije dobile novo vsebino. Že prej je sicer najraje fotografiral naravo. V klubu pa je bilo to pravzaprav pravilo. Tudi tekmovalno vzdušje med posameznimi fotoamaterji je prispevalo svoje, predvsem k kvaliteti.

»Časa navadno nisem imel veliko. Le v nedeljo sem bil prost in takrat sem največkrat vstajal res sredi noči, tako da sem bil lahko zjutraj že v hribih. Pa tudi veliko potrpežljivosti je bilo treba, da si napravil posnetek tak, kot si si ga zamislil. Kolikokrat si moral samo zaradi enega posnetka v hribe!«

Janko Skerlep pa je bil prav gotovo eden prvih slovenskih fotoamaterjev, ki lepote narave niso videli le v skalnatih grebenih, oblakih, vzhajajočem soncu, odsevih dreves v vodi, kmečki idili in vsem drugem, kjer so lepoto takrat iskali skorajda vsi, ampak je s fotoaparatom odkrival tudi tiste delčke narave, ki je drugi niti opazili niso. Videl je lepoto v igri svetlobe in sence, v ledenih kristalčkih zasneženih poljan, v kapljicah v slapu padajoče vode, v bogastvu cvetnih lističev... In kot so o Skerlepu napisali že pred 50 leti, da zna najti lepoto in motiv za fotografijo povsod tam, kjer sta le svetloba in senca. O njem je pred nekaj leti dejala akademska slikarka Alenka Gerlovič, da je bil prvi slovenski abstraktist, saj so nekateri njegovi posnetki izpred 50 let zelo podobni sedanjim abstraktnim platnom slikarskih umetnikov.

Mnogo je fotografiral Skerlep, mnogo razstavljal in objavljal svoje fotografije v časopisih, revijah ter knjigah. Mnoge je prikazoval tudi kot diapozitive na različnih predavanjih. In to predvsem tiste, ki so opisovali slovensko zemljo in njene lepote. Za svoje fotografije je dobil tudi številna priznanja. Najbolj pa je ponosen, kot pravi, na priznanje, ki ga je skupaj z nekaterimi drugimi slovenskimi fotoamaterji dobil na razstavi v Ameriki, kjer so jih razglasili za najboljše fotoamaterje na svetu.

Ni bil Skerlep le mojster s fotoaparatom, tudi izredno dober organizator je bil in vedno poln novih idej. On je bil pobudnik in ustanovitelj dolgo let znanega in v svetu priznanega fotokluba »Ljubljana«. Njegova zasluga je, da je nekdaj koncertna dvorana hotela Union ostala tudi kinodvorana in da so v njej prvič predvajali film Janka Ravnika: V kraljestvu Zlatoroga. Njegova je tudi ideja o izgradnji stometrske smučarske skakalnice... In še bi lahko naštevali.

»Velike borbe sem imel takrat, ko smo ustanavljali fotoklub Ljubljana. Zahteval sem, in tudi dosegel, da smo sprejeli le tiste, ki so s svojimi fotografijami lahko dokazali, da res sodijo vanj. In prepričan sem, da smo prav zato potem v klubu tudi nekaj dosegli.«

Kljub svojim letom, 87 jih že ima, je Janko Skerlep še vedno zelo aktiven fotoamater. Le redko kateri izlet, ki ga pripravi Ljubljana — matica, zamudi in zbirka njegovih barvnih diapozitivov se že bliža številki 8.000, da o črno-belih posnetkih, ki jih ima zelo skrbno shranjene in urejene, niti ne govorimo.

Andrej Agnič

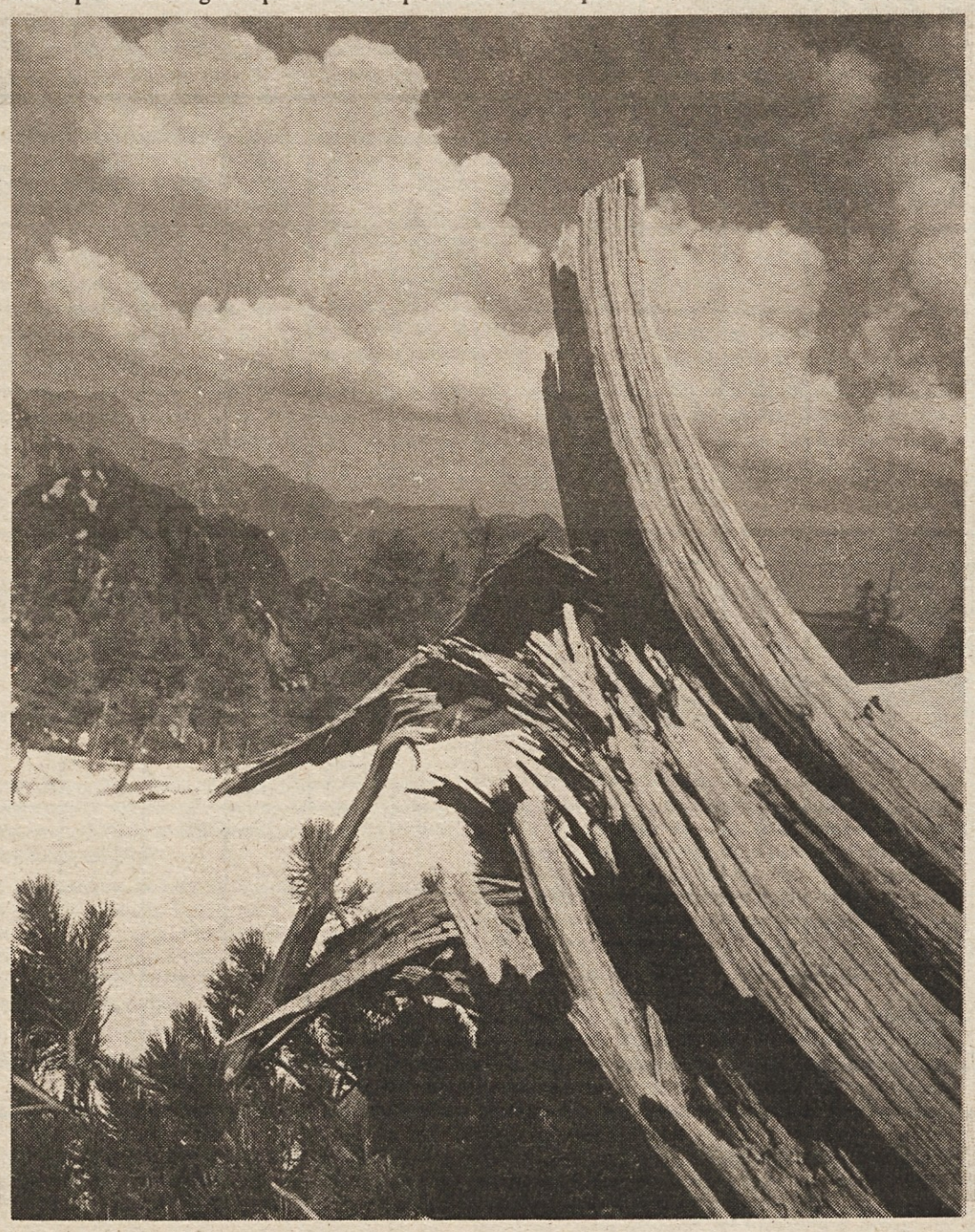

ROKOVNIK 1982!

Priročnik skozi vse leto!

Vsebina:
— Kaj je zveza sindikatov Jugoslavije
— Oblikovanje in družbeno usmerjanje politike pridobivanja in razporejanja dohodka in čistega dohodka
— Samoupravno obveščanje
— Dogovor 1982 — o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka za leto 1982 — (v januarju 1982)

Cena 170. din

Rokovnik-priročnik lahko naročite v slovenskem ali v srbohrvaškem jeziku.
Po dogovoru priskrbimo tudi natisk naziva vaše delovne organizacije.

NAROČILNICA

Pri DE, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo ..... izv. ROKOVNIK 1982.
Naročeno pošljite na naslov: .....
.....
Ime in priimek podpisnika: .....
.....
(Žig) (Podpis naročnika)
Račun bomo plačali v zakonitem roku.